

Kastély Óvoda és Bölcsőde

OM azonosító:029981

Pedagógiai Programja

2025.

Tartalomjegyzék

Pedagógiai programunk jogszabályi háttere	3
1. BEVEZETŐ	4
1. 1. Az intézmény adatai	4
1. 2. A pedagógiai programunk előzményei	4
1. 3. Óvodánk helyzetképe, jellemzői	5
1. 4. A program megvalósításának személyi és tárgyi feltételei	7
2. ÓVODAKÉP ÉS JÖVŐKÉP	8
2. 1. Gyermekképünk	8
2. 2. Óvodaképünk	8
2. 3. Az óvodai nevelés célja, alapelvek	10
2. 4. Pedagógusképünk	11
2. 5. A nevelő- oktató munkát segítő kollégáink képe	11
3. AZ ÓVODAI NEVELÉS FELADATAI	14
3. 1. Az egészséges életmód alakítása	14
3. 2. Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés	18
3. 3. Az anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása	23
3. 4. Az óvoda IKT használatának lehetőségei	25
4. AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSÉNEK ELVEI	26
4. 1. Személyi feltételek	26
4. 2. Tárgyi feltételek	28
4. 3. Szervezeti és időkeretek	29
4.3.1. Hetirend	29
4.3.2. Napirend	30
4. 4. Dokumentáció	33
4.4.1. A gyermek fejlődésének nyomon követése	33
4. 5. Ünnepek, hagyományok	34
4. 6. Óvoda kapcsolatrendszere	35
5. AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGI FORMÁI ÉS AZ ÓVODAPEDAGÓGUS FELADATAI	40
5. 1. Játék	40
5. 2. Verselés, mesélés	47
5. 3. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc	50
5. 4. Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka	53
5. 5. Mozgás	56

5. 6. A külső világ tevékeny megismerése.....	59
5. 7. A tevékenységekben megvalósuló tanulás.....	64
5.8. Munka jellegű tevékenységek	69
6. AZ ÓVODA SAJÁTOS FELADATAI.....	73
6. 1. A szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenység.....	73
6. 2. A gyermekvédelemmel összefüggő pedagógiai tevékenység	74
6. 3. A gyermekek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések	76
7. KIEMELT FIGYELMET IGÉNYLŐ GYERMEKEK ELLÁTÁSA.....	78
7. 1. Sajátos nevelési igényű gyermekek integrált nevelése.....	79
7. 2. Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel (BTMN) küzdő gyermekek nevelése	81
7.2.1. Az SNI-s és BTMN-s gyermekek fejlesztésének megvalósulása az intézményben	81
7. 3. Hátrányos helyzetű és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek nevelése.....	83
7. 4. Kivételes képességű gyermekek (tehetséges).....	85
7. 5. A hazájukat elhagyni kényszerülő gyermekek interkulturális nevelése	87
8. A FEJLŐDÉS VÁRHATÓ EREDMÉNYE ÓVODÁSKOR VÉGÉN (ISKOLAKEZDÉS).....	88

Pedagógiai programunk jogszabályi háttere

- A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény
- A pedagógusok új életpályájáról szóló 2023. évi LII. törvény
- Az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról szóló 363/ 2012. (XII. 17.) Korm. rendelet
- A 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról
- 2003. évi CXXV. törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról
- 2011. évi CLXXIX. törvény a nemzetiségek jogairól
- Az 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és gyámügyi igazgatásról
- 37/2014. (IV. 30.) EMMI rendelet a közzétételre vonatkozó táplálkozás-egészségügyi előírásokról
- Az 1998. évi XXVI. törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról
- Alapító Okirat
- Szakmai Alapdokumentum

1. BEVEZETŐ

„Óvodáskorban a magyarság tudat alatti elemeinek beültetése, lassú kifejlesztése a feladatunk... Magyar mivoltunk épületének mintegy a földalatti alapjait kell itt lerakni. Minél mélyebbre épül a fundamentum, annál szilárdabb az épület.”

Kodály Zoltán

Az Alapprogram a hazai óvodai neveléstörténet hagyományaira, értékeire, nemzeti sajátosságaira, a pedagógiai és pszichológiai kutatások eredményeire, a nevelésügy nemzetközileg elismert gyakorlatára építve, az emberi jogok és alapvető szabadságjogok, valamint a gyermeket megillető jogok biztosítása érdekében a Magyar Köztársaság által aláírt nemzetközi szerződésekben vállalt kötelezettségeket figyelembe véve - meghatározza a magyarországi óvodákban folyó pedagógiai munka alapelveit.

„Az óvodai nevelés pedagógiai alapelveinek meghatározásánál abból kell kiindulni, hogy

- a gyermeket – mint fejlődő személyiséget – szeretetteljes gondoskodás és különleges védelem illeti meg;
- a gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, s ebben az óvodák kiegészítő, esetenként hátránycsökkentő szerepet töltenek be;
- az óvodai nevelésnek a gyermeki személyiség teljes kibontakozásának elősegítésére kell irányulnia, az emberi jogok és a gyermeket megillető jogok tiszteletben tartásával; oly módon, hogy minden gyermek egyenlő eséllyel részesülhessen színvonalas nevelésben.
- az óvodás gyermek tapasztalatait, érzelmeit, vágyait tevékenységein keresztül fejezi ki, ezért a gyermeki tevékenységnek a teljes nevelési időben érvényesülnie kell.”

1. 1. Az intézmény adatai

Az óvoda hivatalos elnevezése:	KASTÉLY ÓVODA ÉS BÖLCSŐDE
Az óvoda pontos címe:	8086, Felcsút Fő u. 56.
Az óvoda telefon és fax száma:	06 22 353 - 121
Az óvoda e-mail címe:	felcsutovi@gmail.com
Az óvoda működési területe:	Felcsút
Az óvoda fenntartója:	Felcsút Községi Önkormányzat 8086, Felcsút Fő u. 76.
	Tel: 06- 22 594 - 036
Az óvoda alapító okiratának módosításának száma:	F/1/2018 F/2/2018
Az Alapító okirat kiegészítése:	38/1997.III.04 67/2009.(VII.14) ÖKT 88/2009. (IX. 28.) ÖK sz. határozat
Az óvodai csoportok száma:	négy
Az óvoda befogadó képessége:	90 fő

1. 2. A pedagógiai programunk előzményei

1999-ben nevelőtestületünk elkészítette helyi pedagógiai programunkat. Programunk Nagy Jenőné: „Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel” című, választható óvodai programjára épült. A pedagógiai programból azt vettük át, amivel teljes mértékben azonosulni tudtunk, és azt, amit a mi óvodánkban meglévő feltételek mellett meg tudunk valósítani.

A program kiválasztásánál figyelembe vettük a fenntartó és a szülők elvárásait, kéréseit.

Az időközben módosított közoktatási törvény, a változó rendelkezések, törvényi megfeleltetés, valamint a pedagógiai programunk felülvizsgálata és értékelése után úgy döntöttünk, hogy a pedagógiai programot átláthatóbbá tesszük, szerkezetét kissé megváltoztatjuk. Ez 2004-ben meg is történt. Leginkább az a cél vezérelt bennünket, hogy gyermekek számára minél tartalmasabb, örömtelibb, vidámabb és boldogabb óvodás éveket biztosítsunk.

Úgy készítjük fel őket az iskolás évek kihívásaira, hogy közben meghagyjuk számukra a felhőtlen gyermekkor lehetőségét.

A 2010-es, 2013-as és a 2018.-as módosításra pedig, az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramjának változásai miatt és a Köznevelési Törvény hatályba lépése miatt volt szükség. A módosítás után a program még inkább **gyermekközpontú, személyközpontú és játékközpontú** lett.

- **Gyermekközpontú**, mert biztosítja az óvodáskorú gyermek fejlődésének és nevelésének **optimális** feltételeit.
- **Személyközpontú**, mert a gyermeki személyiség **teljes** kibontakoztatására törekszik.
- **Játékközpontú**, mert - a mással nem helyettesíthető – **szabad** játékot helyezi mindenek fölé.

Az Alapprogram és az azzal összhangban lévő óvodai Pedagógiai Programunk egymásra épülő, szakmailag összehangolt rendszere a biztosíték arra, hogy intézményünk szakmai önállósága, az óvodai nevelés sokszínűsége mellett érvényesülnek azok az általános igények, amelyeket az óvodai neveléssel szemben a társadalom a gyermek érdekeinek figyelembevételével megfogalmaz.

A Pedagógiai Programunk elkészítésekor az Alapprogram mellett figyelembe vettük a **sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelvét** is, mert óvodánk sajátos nevelési igényű gyermek nevelését is végzi.

Pedagógiai Programunkban arra törekszünk kollégáimmal, hogy visszatükrözzük a társadalmi folyamatokat, és tudatosan tervezzük meg munkánkat a XXI. század elvárásainak megfelelően. Mindezek tudatában programunkban **a természeti és társadalmi értékek felismerését és óvását** segítő szemlélet és magatartás kialakítását szeretnénk megalapozni és hangsúlyozni.

- A gyermek közvetlen környezetében lévő **élővilág megismertetése és megszerettetése**, az **élő és élettelen környezeti tényezők** közötti leglényegesebb **összefüggések megállapítása** – a mennyiségi, alaki, nagyságbeli, tér- és síkbeli szemléletének alakításával – elengedhetetlen a környezeti kultúra alapjainak megteremtéséhez.
- A környezeti nevelés, a gyermekek **fenntartható fejlődéssel való megismertetése** alapvető a fenntartható életkörülmények és fejlődés szempontjából.
- A gyermekek a jövő meghatározói, döntéseikkel nemcsak saját életüket, de Földünk sorsát is meghatározhatják, ezért rendkívüli jelentőséggel bír a megfelelő tájékoztatásuk, tájékozódásuk már a kisgyermekkor gondozás- nevelés során.

A közös igazgatású köznevelési intézmény szervezeti és szakmai tekintetben önálló intézményegységek keretében (óvoda és bölcsőde) különböző típusú köznevelési intézmények feladatait látja el. A Fenntartó támogató háttérére építve elsődlegesnek tartjuk a felelős gondolkodást a hozzánk járó családok és gyermekek mindenek felett álló érdekében, az értékteremtést, a korszerű innovatív pedagógiai és eszközcélú fejlesztéseket, a hagyományok megóvása mellett. Programunkban a közös alapelvek, értékek megfogalmazása egységet teremt pedagógiai szemléletünkben.

1. 3. Óvodánk helyzetképe, jellemzői

Óvodánk falut átszelő fő út mellett, egy régi, szép épületben található. Az épület nem óvodának épült, de belső átalakítása, ma is kiszolgálja a gyermekek testi, lelki fejlődését, megfelelő

ellátását. 2009-es évben felújításon esett át, melynek során bővült egy új csoportszobával és hozzá kapcsolódó öltözővel, mosdóval, egy tornaszobával és egy logopédiai foglalkoztatóval.

2013.-ban megépült a Játék-Vár az óvoda udvarán, a gyerekek foglalkoztatására.

2018.-ban megépült az új konyha a kiszolgáló helyiségekkel, az óvoda új nevelői szobát, tálalót, irodahelyiségeket, öltözőt és mosdót kapott. Az épület környezete is teljesen megújult, térkövezett, kandeláberes bejárattal, valamint napkollektor került a tetőre, villamoshálózat és fűtőkorszerűsítés is megvalósult. A teljes megújulást követően, óvodánk felvette a „KASTÉLY ÓVODA” nevet, utalva ezzel az épület múltbéli szerepére és a jelenlegi kinézetére.

2019.-ben megnyitotta kapuját az új bölcsődei szárny 3 csoporttal, így az intézmény neve KASTÉLY ÓVODA ÉS BÖLCSŐDÉRE módosult. A bölcsőde közvetlenül kialakított játszókerttel rendelkezik.

Az óvoda udvara 2020-ban készült el, biztonságos ütécscillapítók, modern játékeszközök, homokozó, élő cserjék kerültek beépítésre.

2024.-ben újabb bővítésre került sor a játszóterület új játékokkal bővült. Az udvari környezet minden évszakban lehetőséget nyújt a mozgásra a nagy felületet borító öntött gumi és gumitéglafelület által. A mozgást, mint legelemibb szükséglet többféle formában is biztosítjuk.

Az előkert gazdag növényvilága gyönyörködttet, az udvar fái kellemes árnyékoltságot nyújtanak a gyermekek számára. Az udvart körülölelő zöld terület (szántó, középiskolai tankert, patak és erdő) kínálja a lehetőséget a környezeti nevelés céltudatos lehetőségeinek megvalósítására. A fenntarthatóságra nevelés, az óvodás gyermekek környezettudatos szemléletének, gondolkodásának megalapozásának alakítása az intézmény pedagógiai programjának kiemelt területe, ezért folyamatosan alakítjuk ki a veteményeskertünket magasságyásainkat, virágoskertünket.

Az intézményünk a szakértői véleménnyel rendelkező gyermekek integrált nevelését is biztosítja, ellátja. A sajátos nevelési igényből eredő hátrányok csökkentését szolgáló fejlesztő tevékenységekben közreműködnek speciálisan képzett szakemberek, melyet megbízási szerződés alapján, illetve a Fejér vármegyei szakszolgálat Bicskei tagintézménye biztosít számunkra.

Korai intervenciók szemlélettel követjük nyomon a gyermekek fejlődési útjait. A gyermekeket amellet, hogy életkori átlaghoz is viszonyítjuk bizonyos kérdésekben, mindenképpen a saját fejlődésük mutatói mentén értékeljük. A differenciáló szemlélet a fejlődés és éré folyamatának egy-egy gyermekre jellemző sajátossága, feladatmegoldásban megjelenő teljesítménykülönbség, melyet természetesen kezelünk.

Az óvodánk a gyermekek harmadik életévétől az iskolába lépéséig biztosítja a személyiségük sokoldalú kibontakozását: egyéni fejlesztéssel és komplex hatások alkalmazásával. Komplex nevelés során építünk a gyermeki aktivitásra, kíváncsiságra, kreativitásra.

Arra törekszünk, hogy a gyermekek egyéni készségei, képességei kibontakozhassanak, érzelmileg, erkölcsileg és értelmileg gazdagodjanak. A sokféleség gazdagítja a közösséget, ezért az inklúzív-, az integrált-, a multikulturális nevelést támogató szemléletet képviseljük. A gyermekeken keresztül a szülők érzékenyítése is beletartozik pedagógiai szemléletünkbe.

1. 4. A program megvalósításának személyi és tárgyi feltételei

Személyi feltételek:

Az óvodában a nevelőmunka középpontjában a gyermek áll.”. Az óvodában a nevelőmunka kulcsszereplője az óvodapedagógus, akinek személyisége meghatározó a gyermekek számára. Jelenléte, a nevelés egész időtartalmában fontos feltétele az óvodai nevelésnek.”

Minden óvodapedagógus rendelkezik főiskolai óvodapedagógusi végzettséggel. Hetes váltásban dolgoznak, óvónői párokban. Együtt állítják össze a féléves nevelési terveket és negyedéves tevékenységi terveket, közösen értékelnek, szakmailag egyenlő felelősséggel dolgoznak. Alkalmat biztosítunk arra, hogy a csoportban dolgozó óvodapedagógus párok éljenek azzal a lehetőséggel, hogy mennyiben az óvodapedagógus oktató-nevelő munkájának tervezésekor a feldolgozandó téma indokolja, közösen kéthetes időkeretre is tervezhetnek, és közösen valósíthatják meg a tervezést.

Az óvodapedagógusi tevékenységnek és az óvoda működését segítő nem pedagógus alkalmazottak dajkák, pedagógiai asszisztens összehangolt munkájának hozzá kell járulnia az óvodai nevelés eredményességéhez. Pedagógiai asszisztens főként a sajátos nevelési igényű gyermekek csoporthoz illesztését segíti, valamint a kiscsoport befogadásánál nyújt támogatást. Ugyanakkor aktívan vesz részt a programokban is. Segíti az óvodapedagógust a párhuzamosan végezhető tevékenységek megszervezésében és lebonyolításában. A lassabban haladó, egyéni segítséget igénylő gyermekekkel nagyfokú rugalmasságával, jó alkalmazkodó készségével, gyors és megbízható helyzetfelismerésével segíti a csoportok munkáját. Minden dajka rendelkezik a munkakörének megfelelő végzettséggel.

Tárgyi feltételek:

Az Óvoda 4 csoportszobával rendelkezik, melyek méretileg eltérőek befolyásolva a befogadókészségüket, ezáltal a csoportbeosztást is. A csoportok szervezése általában a gyermekek életkora szerint történik. Az egyenletes gyermek létszám elosztás miatt, két csoport részben osztott, ennek alapján az óvodában kiscsoport, kis-középső csoport, középső-nagycsoport és nagycsoport működik. A csoportban játszógaléria teszi tágasabbá, jobban kihasználhatóbbá a teret. Az óvoda belső arculata esztétikus, berendezésük megfelel a mai kor követelményeinek.

Fontosnak tarjuk az esztétikai értéket magában hordozó program külső megjelenítését az óvodai környezetben. A gyermekek számára biztonságos, esztétikailag kellemes környezet hozzájárul a pozitív érzelmi állapothoz, ami elengedhetetlen a tanuláshoz és fejlődéshez. A természetes anyagok használata (pl. fa, textil, növények) nemcsak esztétikai, hanem pedagógiai értéket is hordoznak és segítik a környezettudatosságra nevelést. E mellett megjelennek a kreatív tematikus dekorációk, amelyek évszakhoz vagy egy adott tematikához kapcsolódnak fontos részét képezve programunknak.

Nem csoportterem típusú fontosabb funkcionális helyiségek:

- Sószoza: egészségvédő hatékonyságának jelentősége maximális kihasználtság mellett valósul meg.
- Tornaszobánk gazdag eszköztárával és terével szolgálja a testi nevelést és a játékos nagymozgásos tevékenységek, a gyógypedagógusi foglalkozások lebonyolítását. Ugyanakkor ez a tér szolgál arra is, hogy a teljes óvodai közösséget befogadja az év során jelentkező ünnepeink, eseményeink alkalmával: állandóan visszatérő találkozási pont az együttes élmények mentén történő közösségformálásban.
- Logopédiai- és fejlesztőszobánk helyet ad a segítő szakembereink fejlesztő tevékenységének ugyanúgy, mint a szülőkkel történő fogadó órák lebonyolításának.

Az intézmény számára a fenntartó által nyújtott anyagi és tárgyi felszereltség meghatározó szerepet játszik a magas színvonalú működés biztosításában. Ez a stabil háttér elősegíti, hogy a gyermekek fejlődése tervszerű és átfogó módon valósuljon meg minden nevelési és fejlesztési területen.

2. ÓVODAKÉP ÉS JÖVŐKÉP

Törekszünk arra, hogy tudatos, tervszerű pedagógiai munkánk hatására gyermekeink érzelmileg derűs, vidám, mozgásban jól koordinált, edzett, játékban kreatív, ötletes, esztétikumában igényes, szépet észrevező, környezetében az összefüggéseket meglátó, értő, szociális készségekben együttműködő, átérző, jól kommunikáló, azaz sokoldalú személyiséggé váljanak.

2. 1. Gyermekképünk

A mosolygós, vidám, elégedett gyermekből, mosolygós, türelmes, elégedett felnőtt lesz! Óvodai nevelésünk a **gyermekek érdekeit** helyezi mindenek fölé, ennek megfelelően a gyermeki személyiség **teljes kibontakoztatására** törekszik, **befogadó**, és biztosítja minden gyermek számára az **egyenlő hozzáférés** esélyét, önmagához képest fejlődjön, és meglévő hátrányai csökkenjenek. Nem ad helyet semmiféle előítélet kibontakozásának.

Feladatunk az iskolai beilleszkedés közvetett segítése a tanulási készségek, képességek differenciált fejlesztésével. Az iskolai beilleszkedés közvetett segítségével az óvoda kiegészíti a családi nevelést.

Nem adunk helyet az előítéletek kibontakozásának sem társadalmi, sem nemi, sem egyéb értelemben.

- Gyermekképünk alap gondolata, hogy a kisgyermek mással nem helyettesíthető, szellemi, erkölcsi és biológiai értelemben is egyedi személyiség és szociális lény egyszerre.
- Fejlődését genetikai adottságai, a környezete, valamint a nevelés együttesen határozza meg, beleértve a spontán és tudatos nevelő hatásokat is.
- Óvodai nevelésünk során olyan kompetenciákat kívánunk kialakítani gyermekeinkben, amelyek lehetővé teszik számukra, a zökkenőmentes átmenetet az iskolai életre.

Milyenné váljon, az általunk nevelt kisgyermek?

- ✓ Olyan gyermekké, aki kíváncsi, érdeklődő, egészséges, vidám.
- ✓ Aki gazdag érzelmvilággal rendelkezik.
- ✓ Aki biztonságban, szeretetben érzi magát.
- ✓ Aki fogékony a szépre, képes azt meglátni, átérezni.
- ✓ Aki tiszteli és becsüli az emberi és természeti értékeket.
- ✓ Aki maximálisan elfogadja a másságot és toleráns.
- ✓ Aki befogadó és elfogadja az erkölcsi, magatartási normákat.
- ✓ Akinek ismeretanyaga a szabad játék során folyamatosan bővül, s képes azokat a gyakorlatban alkalmazni.
- ✓ Aki képes megfelelni, az iskolai kihívásoknak.

2. 2. Óvodaképünk

Intézményünk gyermekközpontú. Mi kíváncsiak vagyunk a gyermekekre, hogy milyenek testi, lelki, szellemi értelemben, és törekszünk arra, hogy megteremtjük számukra a kedvező és inger

dús környezetet, melyben szabadon kibontakoztathatják egyéniségüket. Erősítjük azokat a személyiségjegyeket, amelyek megkönnyítik az iskolai közösségbe történő beilleszkedést. Pedagógiai munkánkban arra törekszünk, hogy a gyermekeket **környezettudatos magatartásra** neveljük, amihez elengedhetetlen a dolgozók és a szülők példamutató modellje is.

Tudjuk, hogy életkori sajátosságból adódóan, ebben az időszakban a gyerekek elsődleges tevékenysége a játék, a **szabad játék**. A játékban élményeit, vágyait dolgozza fel, miközben ismereteket, készségeket sajátít el. Éppen ezért a gyermekek fejlesztésében személyiségük alakulásában készségeik, képességeik fejlesztésében erre alapoztunk, és alapozunk, igazodva az **egyéni képességekhez**.

Mindezeket szem előtt tartva, törekszünk a **gyermeki szükségletek kielégítésére**, a sokszínűsége, az igényessége, mind a tartalomban, mind a módszerekben, mind pedig az eszközök sokféleségében. Természetesen a többi gyermeki tevékenységnek is létfontosságú szerepe van a személyiségformálás szempontjából, így a verselésnek, mesélésnek, éneknek, énekes játéknak, táncnak, rajzolásnak, mintázásnak, mozgásnak, külső világ tevékeny megismerésének, munka jellegű tevékenységeknek, valamint a tanulásnak is.

Az óvoda pedagógiai tevékenységrendszere és tárgyi környezete biztosítja az óvodás korú gyermekek fejlődésének és nevelésének legmegfelelőbb feltételeit. Az óvodában, miközben az óvoda teljesíti a funkcióit, - óvó, védő, szociális, nevelő, személyiségfejlesztő - a gyermekekben megteremtődnek a következő életszakaszba (a kis iskolás korba) való átlépés belső pszichikus feltételei.

Az óvodai nevelésünk gyermekközpontú, befogadó, ennek megfelelően a gyermeki személyiség kibontakozásának elősegítésére törekszünk, biztosítva minden gyermek számára, hogy egyformán magas színvonalú és szeretetteljes nevelésben részesüljön, s meglévő hátrányai csökkenjenek. Nem ad helyet semmiféle előítélet kibontakozásának. Pedagógiai programunkban kiemelt pedagógiai feladatnak tekintjük a mozgást és az anyanyelvi nevelést.

A hazájukat elhagyni kényszerülő családok gyermekeinek óvodai nevelésében biztosítjuk az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, a multikulturális nevelésen alapuló társadalmi integráció lehetőségét, valamint az emberi jogok és alapvető szabadságok védelmét. Óvodánk pedagógiai felfogása befogadó, viselkedésünk megértő, nyitott a más ajkúak nyelve és kultúrája iránt.

Sikeres nevelőmunkánk garanciája, hogy nevelőtestületünk sokoldalúan képzett, hivatásukat tisztelő és szerető pedagógusokból áll. Ennek megfelelően a kollégák szakmai felkészültsége jó. Mindannyiunk igénye a folyamatos önképzés. Nevelőtestületünk kész az innováció befogadására.

Az óvoda működését akkor tekintjük eredményesnek, ha

- ✓ megvalósulnak azok a célkitűzések, amelyeket Pedagógiai Program deklarálnak,
- ✓ a gyermekek számára az óvoda pozitív élmény, az örömforrás színtere,
- ✓ az óvoda gyermekek ellátásában, magas színvonalú óvodai nevelést valósít meg,
- ✓ az intézmény, ugyanakkor színes arculattal elégíti ki a szülők óvodával kapcsolatos igényeit, a fenntartó óvodával kapcsolatos elvárásait,
- ✓ megteremti az intézmény saját hagyományait, az innováció, a szakmai kiteljesedés, pályakarrier motivációs eszközeit,
- ✓ az óvoda működése, a nevelési feltételei az optimális felé haladnak,
- ✓ a körzetbe élő óvodakötelezett gyermekek 3 éves kortól rendszeresen óvodába járnak.

2. 3. Az óvodai nevelés célja, alapelvek

Kiindulópontunk és egyben alapállásunk változatlanul:

„Az óvodai nevelés célja az, hogy elősegítse az óvodások sokoldalú, harmonikus fejlődését, a gyermeki személyiség kibontakoztatását, a hátrányok csökkenését, az életkori és egyéni sajátosságok valamint az eltérő fejlődési ütem figyelembevételével (ide értve a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek ellátását is).” (ONAP)

Ennek megfelelően célunk:

- Az óvodások sokoldalú harmonikus fejlődése, a gyermeki személyiség kibontakozása, a hátrányok csökkentése, az életkori és egyéni sajátosságok valamint az eltérő fejlődési ütem figyelembevétele (ideértve a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek ellátását is).
- A gyermekek az óvodában a 3- 4 évet barátságos, derűs környezetben töltsék el, és érezzék jól magukat.
- Élvezzék a mással nem helyettesíthető **szabad játék örömét.**
- Elegendő idő biztosítása a gyermek **alapvető tevékenységére, a játékra.**
- A művészetek eszközeivel ismerkedjenek a világgal, fedezzék fel azt.
- **Anyanyelvi** nevelés egész napot átszövő prioritásának biztosításával a kommunikáció **fejlesztése.**
- **Fontos feladatunk a környezettudatos nevelés.**
- Mozgáskultúra alakítása, fejlesztése.
- A gyermekek sajátítsák el a legalapvetőbb viselkedési és magatartási formákat.
- Nagy hangsúlyt kapjon az egyéni (individuális) fejlesztés, az egyéni képességek mind magasabb szintű kifejlesztése.
- **Testileg, lelkileg és szociálisan legyenek érettek az iskolakezdésre.**
- Az eltérő fejlettségi ütem és az egyéni képességek figyelembevételével az iskolai beilleszkedés közvetett elősegítése.
- A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek fejlesztése
- Nagy hangsúlyt kapjon a nemzeti identitás tudat a kulturális értékek és a családhoz való kötődés elfogadása.
- Az egészséges életvitelhez szükséges szokások megalapozása.
- Megalapozott és következetes, rugalmasan kezelt szokásrendszer.

Az óvodai nevelésünk alapelvei:

- A gyermeki személyiséget tisztelet, elfogadás, szeretet és megbecsülés övezze.
- Nevelésünk segítse a gyermek személyiségfejlődését, és egyéni képességeinek kibontakoztatását.
- Pedagógiai alapelveink szerint a gyermekeket megilleti a különleges védelem és gondoskodás.
- Törekszünk a különböző pedagógiai módszerek alkalmazására, biztosítjuk az óvodapedagógusok módszertani szabadságának érvényesülését, segítjük az innovatív pedagógiai törekvések megvalósítását.
- Nevelőtestületünk az értékek, a hagyományok, a helybeli szokások megőrzése mellett, nyitott az újra, képes a megújulásra, a változtatásra.
- Az óvoda környezetében meg kell látogatni azokat a helyeket, amelyek ezen értékek bemutatására alkalmasak (tájház, képtár, könyvtár).
- A gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, s ebben az óvodák kiegészítő, esetenként hátránycsökkentő szerepet töltenek be.

Általunk még fontosnak tartott elvek:

- **A gyermek mindenekfelett álló érdekének elve.**
- **A gyermeket övezze tisztelet, bizalom, megbecsülés és szeretet.**
- **A feltétel nélküli elfogadás elve.**
- **Esélyegyenlőség** biztosításának elve.
- A hátrányos megkülönböztetés tilalmának elve (kizárás, korlátozás, zaklatás, jogellenes elkülönítés).
- Életkori és egyéni sajátosságok figyelembe vételének elve (differenciált bánásmód, egyéni szükségletek).
- Óvodánk **inklúzív** (befogadó) szemlélettel, gyermekközpontú pedagógiai attitűddel a gyermeki személyiség kibontakoztatására törekszik, az egyenlő hozzáférés lehetőségének biztosításával, ideértve a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek nevelését is.
- Tapasztalatszerzés elve („a gyermek abból okul leginkább, amit maga lát, maga tapasztal és figyel, nem pedig attól lesz értelmes, hogy elhiszi nevelője magyarázatait.”)
- Fontos feladatnak tartjuk, hogy a **hazájukat elhagyni kényszerülő** gyermekek esetében megvalósuljon az **interkulturális** nevelés, az emberi jogok és alapvető szabadságok védelmének figyelembevételével. Szem előtt kell tartanunk a **szülőföldhöz való kötődés jogát és fontosságát, az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését és a társadalmi integrálás elősegítését.**

2. 4. Pedagógusképünk

- Az óvodapedagógus elfogadó, segítő, támogató attitűdje modellt, mintát jelent a gyermekek számára.
- Az óvodánkban dolgozó pedagógusainkat a szakma hivatásként értelmezése, a feltétlen és elfogadó gyermekszerepet jellemezze.
- Nyílt, barátságos, személyiségével első pillanattól sugározza azt, hogy számára a gyermekekkel kialakított szeretetteljes bizalmi viszony evidens.
- Kommunikációját minden szülővel és egyéb partnerrel a kölcsönös megbecsülés, együttműködésre való törekvés, más véleményének tiszteletben tartása jellemzi, valamint kulturált, pedagógiai hozzáértést tükröz.
- Nyitott a szülő, főigazgató, kollégák, szaktanácsadó visszajelzéseire, ezeket önkritikusan elemzi, értékeli és felhasználja őket szakmai fejlődése érdekében.
- Tisztában van a különböző pedagógusszerepek elvárásaival és törekszik ezeknek megfelelni.
- Kihasználja a szakmai fejlődését biztosító továbbképzési lehetőségeket. Innovatív.
- Aktívan szerepet vállal óvodán belüli és kívüli események lebonyolításában.
- Óvodánk jó hírét erősíti. Élmény és kapcsolatorientált.

2. 5. A nevelő- oktató munkát segítő kollégáink képe

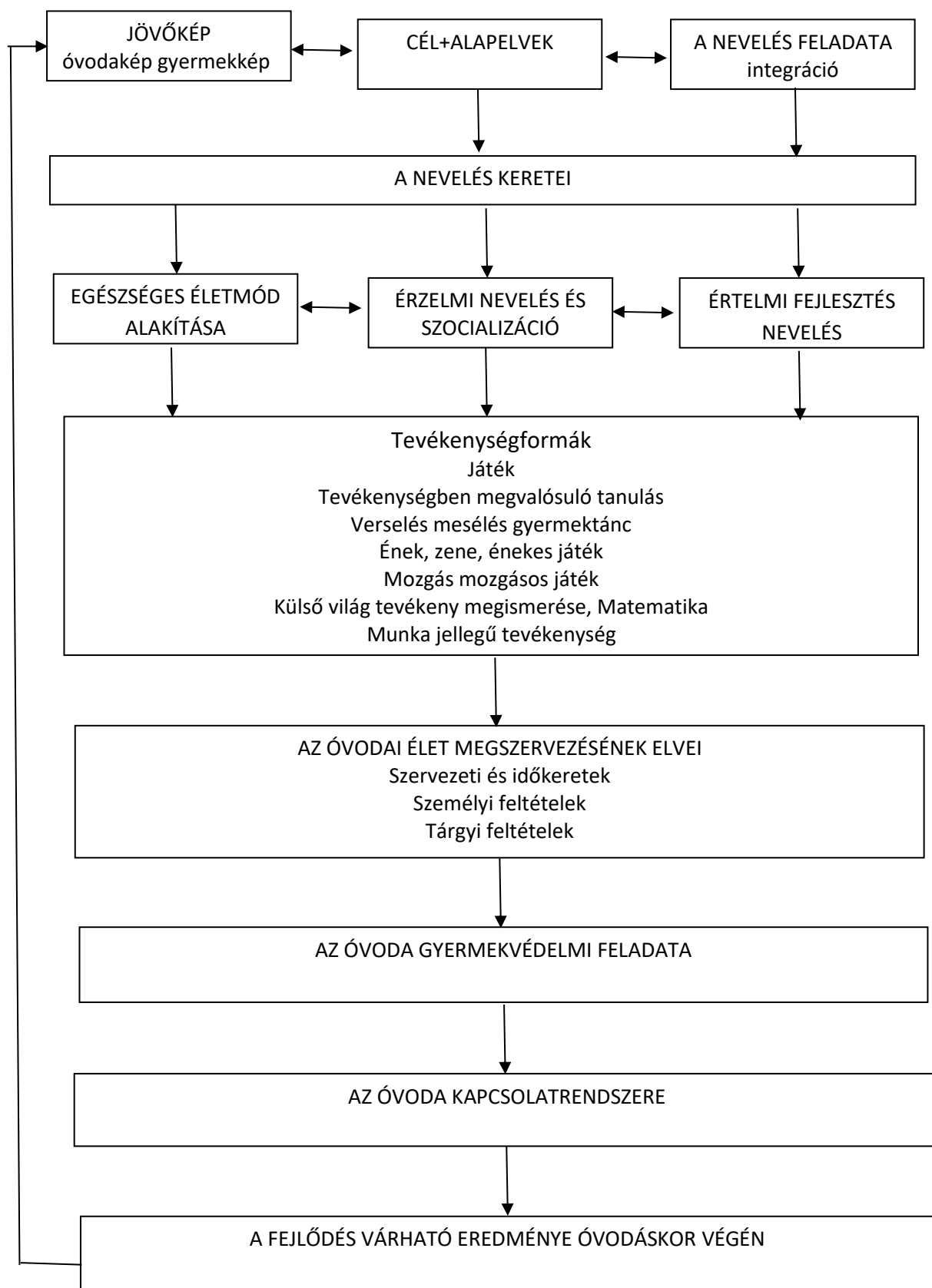
- Az óvodánkban dolgozó dajkákat és pedagógiai asszisztenst a szakma hivatásként értelmezése, a feltétlen és elfogadó gyermekszerepet jellemezze.
- Nyílt, barátságos, személyiségével első pillanattól sugározza azt, hogy törekszik a gyermekekkel, óvodapedagógusokkal, szülőkkel elfogadó, bizalmi viszony kialakítására.
- Kommunikációját a kölcsönös megbecsülés, együttműködésre való törekvés, más véleményének tiszteletben tartása jellemzi.

- Nyitott a szülő, főigazgató, kollégák visszajelzéseire, ezeket önkritikusan elemzi, értékeli és felhasználja őket fejlődése érdekében.
- A gyerekekkel minden esetben türelmes, elfogadó.
- Beszédmodora és kultúrája az óvodai élethez alkalmazkodó.
- Az óvoda erkölcsi és etikai normáit önmagára nézve is kötelező érvényűnek tekinti.

Az óvodai dolgozók mindegyikében felfedezhető valamilyen formában a természet szeretete, a szép, tiszta környezethez való vonzódás: pl. kirándulások szervezése, élővilág ismerete, kisállattartás, gyógynövényezés, palántázás, hulladékszelektálás stb.

- Az óvodában heti két alkalommal logopédus foglalkozik a gyermekekkel.
- Igény szerint hittanoktatást is tartanak az egyházak képviselői, a pedagógiai időn kívül.
- Az SNI-s gyermekekkel gyógypedagógus foglalkozik az adott szakvéleményen feltüntetett időkeretben.

A program rendszerábrája

3. AZ ÓVODAI NEVELÉS FELADATAI

„ A gyermek az öröm, a reménység. Gyöngé testében van valami világi; ártatlan lelkében van valami égi; egész kedves valója olyan nékiünk, mint a tavaszi vetés: ígéret és gyönyörűség.”

(Gárdonyi Géza)

Az óvodai nevelés általános feladatai:

- Az egészséges életmód alakítása
- Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés
- Az anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

3. 1. Az egészséges életmód alakítása

Magába foglalja a szomatikus, a mentális és szociális nevelést egyaránt.

Célunk:

Az egészséges életmódra nevelés célja a gyermekek egészséges életvitelének alakítása, testi fejlődésük elősegítése, egészségük óvása, megőrzése. Az egészséges életmódra nevelés a testápolás, az étkezés, az öltözködés, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítása, belső igénnyé fejlesztése.

Az óvodai nevelés feladatai:

A környezeti (tárgyi és személyi feltételek folyamatos javításával az egészséges, stresszmentes és biztonságos környezet megvalósítása:

- A gyermekek gondozása, testi szükségleteinek, mozgásigényének kielégítése.
- A harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése
- A gyermeki testi képességek fejlődésének segítése
- A gyermekek egészségének védelme, edzettségének biztosítása, óvása, megőrzése
- A gyermekek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges egészséges, esztétikus és biztonságos környezet biztosítása.
- Életvezetési készségek fejlesztése, amelyek szükségesek a problémamegoldáshoz, a rugalmas alkalmazkodó képességhez, a nehézségek leküzdéséhez, a mérlegelő gondolkodáshoz, a hatékony kommunikációhoz. Az életvezetési készségeken alapuló nevelés hozzásegíti a gyermekeket azon ismeretek, készségek, képességek megszerzéséhez, amelyek szükségesek az egészséges életmód kialakításához.
- A környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása, a környezettudatos magatartás megalapozása.
- A hazájukat elhagyni kényszerülő gyermekek esetében, tiszteletben kell tartani a multikulturális szokások megőrzésének lehetőségét és a szülőföldhöz való kötődés jogát.
- Megfelelő szakemberek bevonásával – a szülővel, az óvodapedagógussal együttműködve – speciális gondozó, prevenciós és korrekciós testi, lelki nevelési feladatok ellátása.
- Ezen a nevelési területen is fontos a pedagógus modellértékű szerepe, valamint az óvónő-gyermek és a gyermek-dajka közötti jó kapcsolat. Fontos feladat a szülőkkel való együttműködés a testi, lelki nevelésben.

Sikerkritérium

- A gyermek a mindennapi szükségleteit önállóan elégíti ki, szükség esetén késleltetni tudja.
- Önállóan megfelelő sorrendben, korának megfelelő tempóban, az aktuális és az egyéni szükségleteinek megfelelően végzi tisztálkodással, az étkezéssel, az öltözködéssel, a pihenéssel kapcsolatos teendőit, törekedve az egészségmegőrzésére, illetve a betegség megelőzésére, az ezekhez szükséges tárgyakat, eszközöket rendeltetés-szerűen használja, óvja, helyére teszi.
- A kulturált étkezés szokásai beépültek viselkedésébe. Esztétikusan terítenek, higiénikusan étkeznek. Biztonságosan használják a kanalat, villát és kést. Szükség szerint használják a szalvétát. Étkezés közben halkán beszélgetnek. Önállóan eldöntik, hogy mennyi ételt fogyasztanak, valamint önállóan folyadékot öntenek a kancsóból.
- Zsebkendőjüket önállóan használják, észreveszik, ha szükség van rá.
- Mozgása adottságának megfelelően harmonikus, összerendezett, igényli a rendszeres testmozgást.
- Életkorának megfelelően edzett.
- Ismeretekkel rendelkezik az egészséges életmóddal kapcsolatban.
- Ismeri és betartja a balesetvédelemmel kapcsolatos alapvető szabályokat.
- Törekszik önmaga és környezete iránti igényességére, a környezet megóvására, védelmére.

A pszichohigiénés nevelés feladatai:

A lelki egészség fenntartásához és fejlesztéséhez szükséges készségek és képességek kiművelését öleli fel.

Főbb területei: az egészséges napirend gyakorlása, hibás viselkedési módok kezelése, stressz hatások kompenzációja, a magatartások érzelmi vezérlésére való készség, segélykiáltások megértése.

A fejlesztés főbb feladatai:

- társas-társadalmi beilleszkedés megvalósítása
- normatartás elsajátítása és a tevékenység önellenőrzésének gyakorlása.

Gyakorlati útmutató a gyermekek gondozása, testi szükségletük, mozgásigényük kielégítése

Az óvodapedagógus a gyermek felvétele után – készítsen a gyermekekről anamnézist. Ezzel indítja el az ismerkedés folyamatát. Elsősorban a gyermekek testi szükségleteire helyezze a hangsúlyt. A testi szükséglet kielégítése megalapozza a gyermekek jó közérzetét, ami minden tevékenységhez elengedhetetlen.

*A növekedés, fejlődés üteme minden gyereknél más és más. Ezért az óvodapedagógus a gyerekekkel együtt folyamatos megfigyeléssel segítse az **egyéni jellemzők**, sajátosságok feltárását, majd a változásokat rögzítése a személyiséglapon (Ovikréta rendszerét használva).*

*A gyermekek gondozásának feltétele az óvodapedagógus és a gyermek, valamint a gyermek és a dajka közötti **meghitt, megértő viszony**, a természetes testközelség megléte. A gyermekek attól fogadnak el gondoskodást, akik őszinte, hiteles viselkedéssel, bizalomkeltő metakommunikációs jelzésekkel közelednek feléjük, és tapintatot, elfogadást, megértést közvetítenek. Ilyen feltételek mellett megismerhetők a gyermekek igényei, családból, bölcsődéből hozott szokásai.*

*A gondozás folyamatában lényeges a **fokozatos szoktatás és gyakorlás**.*

Az óvodapedagógus a szülőkkel együtt a gyermekek önálló testápolás, étkezés, öltözködés szokásainak szintjét az óvodába lépés pillanatától kezdve kíséri figyelemmel.

A befogadás ideje alatt az óvodapedagógus a dajkák, a pedagógiai asszisztens bevonásával minden gyermekkel együtt végezze a teendőket, hogy megtanulhassák az egészséges életmód szokásainak sorrendjét és azok fogásait.

*A gyermekek a napi háromszori **étkezéssel**, tápanyagszükségletük 3/4 részét az óvodában kapják. Ezért az óvónő kíséri figyelemmel a gyermekek étrendjét, hogy kellően változatos és megfelelő tápanyag összetételű legyen. Az étkezési szokásokat úgy alakítsák ki, hogy minél kevesebb várakozási idő maradjon, jól szervezetten, lehetőleg a folyamatosság módszerével éljenek. Az ételek higiéniai – és közegészségügyi okból, egy óránál tovább ne legyenek a teremben.*

*A gyermekeknek különböző táplálkozási szokásaik vannak. A felnőttek ismerjék meg a szülők segítségével ezeket, és **kellő toleranciával** nézzék el a kezdeti étvágytalanságot, válogatást. Később ösztönözzék a gyermekeket, **de ne kényszerítsék** az ételek elfogyasztására. Biztosítsák, hogy a nap bármely tevékenységében és időszakában a folyadékpótlást.*

*A **testápolás** a gyermekek tisztaságigényének kialakítását szolgálja. Az óvodapedagógus a gyermekek ápolása közben beszélgetsen a gyermekekkel, s csak akkor segítsen nekik, ha szükségük van a segítségre. Ezen a téren is nagy különbségek mutatkoznak a gyermekek között. Az óvoda és a család gondozási szokásainak összehangolása segít az azonos elvek betartásában. A felnőttek különös gonddal védjék a gyermekek érzékszerveit.*

A bőrápoláshoz, hajápoláshoz, az orr tisztán tartásához, a WC – használatához a felnőttek teremtsék meg az intim feltételeket úgy, hogy a gyermekek fokozatosan, egyre önállóan végezhessék ezeket a teendőket.

*Az időjárásnak megfelelő **öltözködés** védi a gyermekeket. Az óvodapedagógus következetesen kérje a szülőket, hogy több rétegűen öltöztessék gyermekeiket. Fontos meggyőzni a szülőket a praktikus, izléses öltözés előnyeiről, különösképpen a váltócipő használatra. Türelmes meggyőző munkával, a szülők jó partnerekké válhatnak.*

*A **mindennapos szabad mozgás** nélkülözhetetlen eleme az óvodai életnek. Biztosítsuk, hogy a gyermekek a természetes nagymozgásokat, mozgáselemeket, egyénileg, szabadon ismételhessék a sokféle mozgásfejlesztő eszközökön. Emellett a néhány percig tartó szervezett mozgásos tevékenységek jól szolgálják a gyermekek mozgáskoordinációs fejlesztését.*

*A gyermekek **alvásigényének** egy részét az óvoda elégíti ki. A nyugodt pihenés feltétele a csend és a biztonság. Az elalvás előtti mesélés, és az azt követő altatódalok dúdolása, kondicionáló reflexként hat. Ha lehet, minden alkalommal éljék át a gyermekek az altatódalok hatására kialakult szendregés állapotát.*

*A **gyermekek alvásigénye különböző. Nyugodt pihenés után az óvodapedagógus tegye lehetővé, hogy a nem alvó (5-6-7 éves) gyermekek csendes tevékenységet (pl. könyvnézegetés) folytathassanak.***

Gyakorlati útmutató a gyermekek egészségének védelme, edzettségének biztosításához

Az óvodában megbetegedett gyermeket fokozott gondoskodással, elkülönítve ápolja a felnőtt mindaddig, míg szülei nem érkeznek meg. Ez feltétlenül fontos láz, hányás, kiütés, hasmenés, bőrpír, erős köhögés esetén.

A fertőzések terjedését gyakori szellőztetéssel, edzéssel, megfelelő öltözködéssel, papírtörölköző és a sószoba rendszeres használatával igyekezzünk gátolni.

Három- négy éves gyermekeknél gyakran előfordul, hogy alvás alatt bepisilnek. Ennek oka általában pszichés eredetű, ezért a leszoktató eljárások zömmel eredménytelenek. A felnőttek óvakodjanak a gyermekek megszégyenítésétől. Csakis tapintatos, szeretetteljes bánásmód, és a szülőkkel való partneri, jó emberi kapcsolat szüntetheti meg az okokat.

Négy- öt éves korban kialakuló alakváltozás, hirtelen növekedés gyakran okoz hanyag testtartást. A szervezett mozgásos tevékenységek, különösen a rövid, prevenciós fejlesztő tornák, a mozgásigény kielégítése, segít a gerinc – deformitások megelőzésében. A lábboltozatot erősítő, fejlesztő mozgással a lúdtalpas gyermek lábtarása javítható.

A gyermekek egészséges életmódját úgy lehet biztosítani, ha mindennapi **edzési lehetőségük** van. Erre legtöbb lehetőséget a **szabadban tartózkodás** biztosít, mely növeli a gyermekek ellenálló képességét. Napi tevékenységek szervezésénél az óvodapedagógus biztosítja a megfelelő időtartamú szabad levegőn való tartózkodást. Az óvoda adottságait figyelembe véve –nagy udvar, játék-vár biztosított a minél hosszabb idejű levegőn tartózkodás. Kedvező időjárási viszonyok mellett indokolt a napi tevékenységek szabadban történő megszervezése. Évszaktól függetlenül mindenképpen megszervezzük a gyermekek szabadban való levegőztetését, az immunrendszer erősítése, a mozgásigény kielégítése, illetve a felfrissülés érdekében. Az óvodapedagógusok feladata a mindennapi szabadlevegőn tartózkodás megszervezése mozgásos játékokkal, a szabadjátékok feltételeinek biztosításával, a tevékenységszervezés megvalósításával, kiemelten a **mozgás és külső világ tevékeny megismerése területein**. Ehhez a magas ágyások, állat- és növénygondozási feladatok lehetőségeit kínáljuk. Az eltérő szervezést igénylő tevékenységek mellett a tizórai és uzsonna elfogyasztását is (amennyire lehetséges) az udvaron, játék-várban valósítjuk meg.

Gyakorlati útmutató a gyermekek fejlődéséhez szükséges esztétikus, egészséges környezet megteremtéséhez

Az óvoda feltételrendszere befolyásolja a gyermekek egészséges életmódjának szintjét. A tárgyi környezet, ha megfelel az egészségügyi előírásoknak, ha esztétikus, nyugtató hatású színharmóniát áraszt, ha egyedi, praktikus megoldásokat tartalmaz, kiváló alapot ad az óvodai nevelőmunkához.

*Az óvoda egyik legfontosabb fejlesztési területe az **óvoda udvara**. Az a célszerű, ha különböző csoportokba járó gyermekek együtt játszhatnak, ugyanakkor legyen egy- egy állandó hely, ahol a gyermekek megtalálhatják saját óvodapedagógusukat. A labdajátékokhoz megfelelő nagyságú terület áll a gyermekek rendelkezésére. Mezítlábas ösvény olyan interaktív és természetközeli eleme az óvodai udvarnak, amely játékos formában segíti a gyermekek érzékelésének és mozgáskoordinációjának fejlesztését. Az óvoda udvarán van olyan udvarrés, ahol a gyermekek énekes játékokat játszhatnak, ill. bábozásra, dramatizálásra nyílik lehetőségük. Játék- Vár. A beszélgetésekre, és egyéb tevékenységekre padok, asztalok vannak elhelyezve.*

Az udvar esztétikus szépségét a növények izléseken kialakított együttese adja. Óvodánkban rengeteg fű, fa, bokor, virág pompázik egész évben. Az udvart körülölelő zöld terület (szántó, középiskolai tankert, patak és erdő) kínálja a lehetőséget a környezeti nevelés céltudatos lehetőségeinek megvalósítására.

Zöld Óvodává válás folyamatában fokozatosan bevezetjük a szelektív hulladékgyűjtést, újrahasznosítást, anyagtakarékosságot. Igyekezzünk még több időt tölteni a szabadban, a

tevékenységek szervezésénél kiemelt szempont a levegőn tartózkodás. Projektjeink nagy része a környezeti elemekre épülnek (víz, tűz, „Madarak és fák napja”, Föld Napja). Ezen túl, a feladatunk az új óvodapedagógus kollegák környezettudatos szemléletének formálása, mely a gyakorlati feladatok megvalósításán keresztül jön létre. Ehhez a gyerekekkel együtt újrahasznosított anyagból valamilyen tárgyat, eszközt terveznek és közösen létre is hozzák. A magas ágyásokkal, a kert és udvarrendezéssel, a növény- és állatgondozással célunk a természet szeretetének kialakítása, az önfenntartó világ igényének megalapozása.

Az óvodához tartozó udvar munkaegészségügyi és balesetmegelőző előírásainak megtartásával védjük a gyermekek egészségét, testi épségét.

Az óvodai egészségnevelést közvetlenül az egészségügyi szakszolgálat (védőnő), és a speciális, korrekciós feladatokat ellátó személyek (logopédus, pszichológus, gyógypedagógus) segítik. Az egészség projekt keretében a szülők egészségkultúrájának emelésére egészségvédő előadásokat, tanácsadást szervezünk.

Az óvoda épületét a nevelési fejlesztési feladatok megvalósítása érdekében esztétikusan, ízlésesen kell berendezni. A több funkciót betöltő csoportszoba legyen alkalmas szabad játékra, étkezésre, alvásra, pihenésre. A barátságos, otthonos, esztétikus környezet biztosítja a gyermekek jó közérzetét, s egyben jó mintát ad a szülőknek is. Óvodánk külső és belső kinézetében is megújult.

A csoportszoba megvilágításához használjuk ki a természetes fényt, tűző nap esetén használjuk a sötétítő függönyöket, tartós nyári melegben a klímát.

Az óvodapedagógus a tevékenységekhez alakítson ki kuckókat a csoportszobában. Tervezzen meg egy esztétikus, igazi mesebirodalmat, amely a személyes perceknek, bábozásnak, drámajátékoknak, mesélésnek a színtere. Legyen meghatározott helye a zenei képességfejlesztés eszközeinek is. Szükséges egy olyan sarok is, ahol a gyermekek nyugodtan festhetnek, mintázhatnak, rajzolhatnak, barkácsolhatnak, és mindent megtalálhatnak, ami a vizuális téri alkotáshoz szükséges. A séták folyamán gyűjtött kincsek, a gyermekek által gondozott növények is kerüljenek egy helyre.

A tornaszoba legyen a mozgásos játékok színtere, rendezvények helyszíne.

Az öltözők biztosítsanak nyugodt feltételeket az öltözéshez, vetkőzéshez. A szülőknek az öltözőben legyen egy esztétikus általános tájékoztatási tábla.

A mosdóban megfelelő méretű eszközök segítik a szükségletek kielégítését. A fürdőszobai tevékenységek szokásait jelenítsék meg képi formában is a szokások rögzítése és az otthoni gyakoroltatások elősegítésére.

A folyosón kialakított galérián, a saját alkotások a gyönyörködést, rácsodálkozást szolgálják, még a szülőknél is.

3. 2. Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés

Az óvodáskorú gyermek egyik jellemző sajátossága a magatartás érzelmi vezéreltsége.

Elengedhetetlen, hogy a gyereket az óvodában érzelmi biztonság, állandó értékrend, derűs kiegyensúlyozott, szeretetteljes légkör vegye körül. Az óvoda családias, bizalmat közvetítő, szeretetteljes légköre ösztönöz és hatással van a gyermek érzelmi kötődésének alakulására (ONAP)

Célunk:

- A gyermekek szociális érzékenységének kialakítása, erősítése.

- Az én-tudat alakítása, elősegítve az önkifejezést és az önértékesítő törekvések megvalósulását.
- Cél az erkölcsi, akarati tulajdonságok kialakítása, erősítése, fejlesztése az óvodapedagógus és a dajka, pedagógiai asszisztens példaadásával és modellértékű szerepével, pozitív attitűdjével.
- *Iskolába lépéskor a gyermekek alkalmazkodni tudjanak az iskolai élethez.*
- Az óvoda nevelje a gyermeket annak elfogadására, megértésére, hogy az emberek különböznek egymástól.
- Az emberi munka és alkotások megbecsülésére nevelés, kiemelve a hagyományok ápolásának fontosságát.
- Optimista szemléletű, a természeti és közvetlen környezetét szerető, védő gyermekek nevelése.
- A szülőföldhöz fűződő pozitív érzelmi viszony alakítása, az önazonosság megőrzése.
- Esélyteremtés a hazájukat elhagyni kényszerülő gyermekek számára.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Érzelmi biztonságot nyújtó, szeretetteljes családi légkör megteremtése a beszoktatástól az óvodáskor végéig.
- Az óvoda alkalmazottai és a gyermek, a gyermekek, valamint az óvodai alkalmazottak közötti kapcsolatot pozitív attitűd, érzelmi töltés jellemezze. Az érzelmekre épülő kapcsolatteremtő és megtartó képességek formálása, erősítése a társas kapcsolatok létrehozása érdekében.
- A csoportszoba környezettudatos szemléletű, otthonos, esztétikus és biztonságos berendezése.
- Az óvodapedagógus segítse a gyermekek önértékesítő, önkifejező képességét, szokás- és normarendszerének megalapozását.
- Inkluzív szemlélettel a különbözőség elfogadásának segítése.
- A hazájukat elhagyni kényszerülő gyermekek beilleszkedésének segítése.
- A családokkal való együttműködés, óvodakezdés előtti családlátogatás.
- A tehetséges gyermekek kibontakozásának támogatása.
- Az udvariassági beszédformák megismertetése, illemszabályok betartatása.
- A lassabban fejlődő, hátrányos helyzetű gyermekek felzárkóztatása.
- Feladatunk, hogy a gyermek rá tudjon csodálkozni a szépre, a jóra, ismerje meg szűkebb és tágabb környezetét, amely a szülőföldhöz való kötődés alapja.
- Az óvoda minden egyes dolgozójának magatartása, kommunikációja, modellértékű kell, hogy legyen a gyermekek magatartásának alakítása szempontjából.
- A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében szükség szerint különösen jelentős az óvoda együttműködő szerepe, az ágazati jogszabályokban meghatározott speciális felkészültséggel rendelkező szakemberekkel.

Sikerkritérium

- A gyermekek ragaszkodnak óvodájukhoz, társaikhoz és a felnőttekhez. Mindezt sokoldalúan (szavakban, tettekben, érzelmekben stb.) hozzák nyilvánosságra.
- A helyes viselkedés szokás- szabályainak betartása belső igényükké válik, a szabályok betartására egymást is figyelmeztetik.
- Képesek együtt érezni a közösség többi tagjával, a közösségért szívesen tevékenykednek, a felnőtt kérése nélkül is segítenek egymásnak. Toleránsak és elfogadják a másságot.

- Bízhatnak önmaguk képességeiben.
- Konfliktushelyzetben törekednek az önálló megoldásra.
- Érdeklődnek társaik iránt, egymás és az óvodapedagógus közléseit figyelmesen hallgatják.
- A csoportba érkező gyermekeket szeretettel fogadják, ha óvodán kívül találkoznak egymással, örömmel üdvözlik egymást.
- Képesek elfogadni a metakommunikatív jelzéseket.
- Szeretik, és koruknak megfelelően védik is a természetet.
- Érvényesítik kezdeményező készségüket, kinyilvánítják tartósabb érdeklődésüket, vállalkoznak önálló véleményalkotásra, döntenek és választanak ismert helyzetekben. Képesek kívánságaik módosítására, elhalasztására, ha a helyzet úgy kívánja.
- Alakulóban van a feladattudatuk, türelemre, kitartásra képesek.
- Erkölcsi érzékük alapozódik, igazat mondanak.
- Igyekeznek legyőzni a felmerülő akadályokat, éretté válnak az iskolai életre.

Gyakorlati útmutató az érzelmi biztonságot nyújtó szeretetteljes, családi légkör megteremtéséhez a beszoktatástól az óvodáskor végéig

*Az óvodáskorú gyermekek jellemző sajátossága magatartásuk **érzelem vezéreltsége**. A gyermekek személyiségében az érzelmek dominálnak, ezért elengedhetetlen, hogy őket az óvodában érzelmi biztonság, szeretetteljes, derűs légkör vegye körül. A **családi légkör** hatására alakul ki bennük az érzelmi kötődés társaikhoz és a felnőttekhez egyaránt, és olyan alap hangulatot ad, amely kapcsolatteremtésre, cselekvésre és tevékenységre ösztönzi őket.*

*Fontos, hogy a gyermekek szabadon mozoghassanak a csoportszobában, öltözőben, mosdóban egyaránt. Ezzel is fokozhatjuk, az **otthonosság érzését**.*

Az óvodai csoportoknak sajátos, egyéni színezetet biztosít szokásrendszere, jelképrendszere, szimbóluma, hagyománya, mely egyben mélyíti a gyermekek összetartozását, együttérzését.

A gyermekek óvodához kapcsolódó érzelmi kötődését nagymértékben meghatározza a befogadás, egymásra hangolódás. Az óvodapedagógus a szülőkkel együtt teremtsen meg a lehető legnyugodtabb feltételeket, a gyermekek közösségbe való beilleszkedéséhez.

Adjon lehetőséget arra, hogy a gyermekek a szüleikkel együtt ismerkedjenek az óvodával. A szülő jelenléte biztonságot ad az új környezet elfogadásához, ugyanakkor a szülő megismeri az óvoda belső életét, a gyermekek napirendjét, tevékenységeit, szokásait. A befogadásban mindkét óvodapedagógus vegyen részt és a dajkával együtt, gondosan készítse elő ezt az időszakot. A sok érdekes, értékes játék mellett, az óvodapedagógus mesével, ölbeli játékkal kedveskedjen a gyermekeknek.

A gyermekek már a befogadás ideje alatt a tervezett szokásoknak megfelelően végezzék a mindennapi tevékenységeket, amit az óvodapedagógus, pedagógiai asszisztens és a dajka sok-sok érzelmi megerősítéssel, játékos módszerrel gyakoroltat. Természetesen mindenkor tartsa szem előtt a gyermekek egyéni képességeit, tempóját, és az otthonról, bölcsődéből hozott szokásait.

*A **családi légkör** megteremtése elősegíti a gyermekek társas kapcsolatának alakulását. Mindehhez gazdag, tevékenykedtető környezet szükséges. Az óvoda közösen tervezze meg és értelmezze újra a hagyományos rendezvényeit úgy, hogy falubeli hagyományok újraéledése miatt egyre nagyobb az igény az óvoda gyermekek jelenlétére. Az óvoda ünnepnapjaiban is a jelképek, szimbólumok, a felnőttek élménykövetítése, a személyesség jelenjen meg. A gyermekeknek legyen lehetőségük minél többször érdeklődésüknek megfelelő tevékenységet*

választani, hogy gyakran megélhessék önállóságukat, amelyek belülről táplálkozó kedvet és motivációs állapotot hoz létre.

Így alakul ki, hogy egy időben, párhuzamosan, egymástól függetlenül, különböző tevékenységek egyénileg és csoportosan is szerveződjenek.

Közösségi nevelésünk alapelve, hogy a gyermek találja meg helyét a közösségben. Pedagógiai célunk, hogy igényévé váljék a csoporttal való együttműködés, ugyanakkor - ha arra van igénye - egyedül is tevékenykedhessen. Ilyenkor a többiek alkalmazkodjanak hozzá. A társas kapcsolatok alakulásának legfőbb eszközének a játékot tartjuk, ahol a gyermek a leginkább megismerheti legbelsőbb világát, kipróbálhatja önmaga hatását másokra.

Arra törekszünk, hogy a közösség hatására alakuljon ki a gyermekekben az önérvényesítés és alkalmazkodás helyes aránya, gyakorolják a toleráns viselkedést, fejlődjön empátiás képességük, fogadják el a másságot.

Gyakorlati útmutató a gyermek- gyermek és a felnőtt- gyermek pozitív érzelmi töltésű kapcsolatának kialakításához, és az érzelmekre épülő kapcsolatteremtő és megtartó képességek formálásához, erősítéséhez

A gyermekek pozitív kapcsolata csak akkor alakul ki, ha jól érzik magukat a csoportban. Biztonságuk, bizalmuk kialakulását az óvoda felnőtt és gyermekközössége egyaránt segíti.

Az óvodapedagógus irányítója, s egyben társa a gyermeknek. **A jó nevelés alapja a feltétel nélküli szeretet, határokkal együtt.** A határokat célszerű úgy megadni, hogy az adott korosztály meg tudja felelni az elvárásoknak.

A nevelés akkor lesz hatékony, ha az óvodapedagógus az egész csoport előtt álló feladatokat minden gyermek számára – egyéni sajátosságait figyelembe véve – érthetővé, vonzóvá tudja tenni.

A gyermek-dajka kapcsolatot is úgy kell alakítani, hogy abban a pozitív érzelmi töltés, a pozitív attitűd jelenjen meg. A gyermek-dajka kapcsolatban, a dajka néninek kell igazodnia a gyermekhez, az óvó nénin keresztül.

Az óvodapedagógus vegye figyelembe, hogy az óvodába kerülő gyermekek már, más és más szinten ugyan, bizonyos társ iránti igénnyel rendelkeznek. A hároméves gyermek már fokozatosan vágyik hasonló korú társai közé. Ő maga is aktív a kapcsolatfelvételben.

Kiscsoportban elsősorban a **közös tevékenység** köti össze a gyermekeket, a barátkozás motívuma a pillanatnyi érzelmi, ill. az adott helyzet. A barátságkészség később már a külső jegyek, valamint a jellem fontosabb tulajdonságai (pl. azért a barátom, mert mindenkinek segít) alapján történik.

A közösségi, nevelés serkenti a szocializációt, az egyén személyiségének, egyéniségének fejlődését.

Az óvodapedagógus a közösség megszervezését, fejlesztését a gyermekek közös, tudatosan **sokféle tevékenységeinek** szervezésével biztosítja. A közös tevékenységek célja, hogy segítsék a megfelelő személyiségvonások kialakulását, figyelembe véve az életkori és egyéni sajátosságokat.

A csoport összetartozása, hatása annál jelentősebb, minél több, színesebb és gazdagabb lehetőséget biztosít a gyermekeknek az óvodapedagógus.

Ebben a tevékenységi körben tanulnak meg egymáshoz alkalmazkodni a gyerekek, és már önmaguk is hozzájárulnak a közösségi szokások kialakításához.

*A közösségi élet kerete a **napirend**. A napirend, a gyermekek fejlődéséhez szükséges (biológiai és pszichológiai) feltételek, megteremtését segíti elő.*

*Lényeges jellemzője a folyamatosság és a rugalmasság. A **folyamatosság** feltételeit elsősorban a nyugodt étkezés körülményei, a higiénia feltételek, a tevékenységek gyakorlása, a szoktatás, az óvodapedagógus és a dajka segítő magatartása, folyamatos jelenléte (mosdó, csoportszoba) jelentik.*

*A **rugalmasság** biztosítja a nem tervezett események zökkenőmentes beilleszkedését a nevelés folyamatába, az egyéni és csoportos sajátosságok figyelembevételével. Az óvodai közösségi élet irányítója az **óvodapedagógus**, aki a **dajkával, pedagógiai asszisztenssel** együtt személyiségével, viselkedésével, magatartásával **modell** a gyermekek számára.*

Az óvodapedagógus folyamatosan fejlessze, de ne erőltesse a gyermekek társas kapcsolatának alakulását. A közösségi és csoportélet, azaz a gyermeki magatartás tényezői az aktivitás és a fegyelem.

*Az óvodapedagógus a **differenciált bánásmódot** érvényesítse, melynek alapja a gyermek alapos ismerete, – különösen a nehezen szocializálható, érzelmi- és viselkedészavarokkal rendelkező lassan fejlődő, alacsonyabb fejlettségi szinten álló, hátrányos helyzetű, illetve a kiemelkedő képességű gyermekekre vonatkoztatva – lévén, hogy a gyermek fejlődési tempója, élet- és nevelési körülményei, családi hatásai, mások. A gyermekek reális értékelése hozzásegíti őket ahhoz, hogy önmagukról helyes képet alakítsanak ki.*

*A **pozitív értékelés** megerősíti a helyes magatartást, elősegíti a kívánt magatartásformák belsővé válását. A negatív tartalmú értékelés ne csak a helytelen magatartás elmarasztalására, ill. visszatartására utaljon, hanem adjon eligazítást a kívánt magatartás irányáról, tartalmáról. Fontos, hogy az értékelés alapja a gyermek saját lehetőségei, önmagához mért fejlődése.*

*Az óvodapedagógus állítson **távlatokat** a gyermekek elé, mert ezek tevékenységeik serkentői, motívumai. A közeli örömeik mellé a gyermekek személyiségének, gondolkodásának fejlődésével egyre inkább távolabbi időpontokra tervezett és várt események kerülhetnek. (ünnepek, óvodai, csoportos hagyományok, közös alkalmak, pl. gyermeknap).*

A felnőtt- gyermek kapcsolatokban fontosnak tartjuk még az alábbiakat, s ezeket a szülők számára is alkalmazhatóvá tesszük:

- *A felnőtt próbálja megérteni, elsősorban érzelmileg a gyermeket.*
- *A parancsolgatást kerülve igyekezzon kérni. (ezzel elérhető, hogy a gyermekek igénye, akarata nincs visszafogva, de más irányba terelődhet.)*
- *A felnőtt magyarázatában a fő hangsúlyt a dolog pozitív oldala kapja (pl. jobban szeretném, ha...).*
- *A közösségi élet szabályainak kialakításánál legyen képes nevelési taktikát váltani, ha egymást követően eredménytelennek érzi a befolyásolását.*
- *A gyermekbarátságok kialakulásánál formálja úgy a kis csoportosulásokat, hogy a közösség többi tagjaihoz is kapcsolódjanak.*
- *A konfliktusok feldolgozása során a gyermeket kellő figyelemmel, kivárással hallgassa meg, hogy kialakult és kimondott véleménye által a gyermek felelősségérzete erősödjön.*
- *A bátorítás mellett a legkisebb fejlődés is kapjon megerősítést, hogy a gyermekek pozitív énképe, belső elégedettsége kialakuljon.*
- *Az agresszív gyermek lehetőleg ne kapjon figyelmet agresszivitásán keresztül.*
- *A felnőtt- gyermek kommunikációjában világos, egyértelmű, konstruktív beszédhelyzet jelenjen meg, a kívánság és az elvárás megnevezésével. A kapcsolatok erősítését szolgálja a beszélő partner megbecsülése, megértése, és kompromisszum keresése.*

Mellőzendő: a megbántás, hibáztatás, kritizálás, kioktatás, kiabálás, panaszkodás és a prédikálás.

- *A személyes beszélgetésekben a saját és mások érzésének elfogadása kapjon hangot.*
- *A felnőttek példája, bátorítása, türelme, bizalma a gyermekek viselkedéskultúráját fejlesztik.*
- *Tiltás helyet a gyermekek választási lehetőséget kapjanak, hogy önálló döntéseket hozhassanak, és képessé váljanak a változásra.*
- *A felnőtt használja fel a humort a szeretetkapcsolat kialakításához. A humor a feszültséget feloldhatja, a görcsösséget megszünteti.*

3. 3. Az anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

Célunk:

- A 3-7 éves korú gyermek nyelvhasználatának fejlesztése.
- A gyermek beszédmegértésének, beszédaktivitásának, beszéd és kommunikációs képességei színvonalának emelése.
- Az anyanyelvi nevelés minden tevékenységi formában, valamint a szabad és irányított játékban is megvalósítandó feladat.
- Az anyanyelv fejlesztése, a kommunikáció különböző formáinak alakítása beszélő környezettel, helyes mintaadással és szabályközvetítéssel, az óvodai nevelőtevékenység egészében jelen van.
- Cél a szókincs gyarapítása, a szóbeli emlékezet és kifejezőkészség fejlesztése.
- A gyermek életkori sajátosságainak figyelembevételével segíteni az értelmi képességek fejlődését, a gyermekek fogalmi rendszerének kialakulását.
- Az **óvodás gyermek tanulása a tevékenységei** közben valósul meg.
- Az elsődleges cél a gyermek **kompetenciáinak** fejlesztése, attitűdök erősítése.
- Az alkotóképes kreatív gondolkodás kialakulásának elősegítése, kompetencia alapú ismeretszerzés.
- A gyermek kíváncsiságára, érdeklődésére, mint életkori sajátosságra építve, biztosítani a gyermekek változatos tevékenységein keresztül a tapasztalatszerzést a természeti és társadalmi környezetből.
- Az értelmi nevelés a gyermekek spontán szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése és ezek gyakoroltatása különböző élethelyzetekben, tevékenységekben, a **felfedezés** és a **cselekvéses tanulás** biztosítása.

Az óvodapedagógus feladatai:

- A gyermeki személyiség olyan mértékű kibontakoztatása, melynek eredményeként a gyermekek nyelvi és kommunikációs képessége megfelel életkoruknak és az iskolai tanulás feltételeinek.
- Modell és mintaadással, szituációk megteremtésével és kihasználásával lehetőséget kell teremteni a beszélgetésre, a beszédkedv fenntartására.
- Biztosítani kell a beszélő környezettel, a kommunikáció különböző formáinak alakítását.
- Valamennyi értelmi képesség, különösen a képzelet és a kreativitás fejlődését elősegítő, ösztönző környezet biztosítása.
- Helyes minta és szabályközvetítéssel el kell kerülni a javítgatást, a helyreigazítást.
- A gyermekek beszédkedve és szókincse mellett, a hangzásbeli és szövegszerkesztési sajátosságait is fejleszteni kell a kommunikáció során.

- A beszédkedvet folyamatosan fenn kell tartani és minden gyermeki kérdést meg kell válaszolni.
- Az óvodapedagógusnak együtt kell működnie a családdal és a logopédussal a megelőzés és a korrekció területén.
- A hazájukat elhagyni kényszerülő gyermekeket támogatni kell a magyar nyelv elsajátításában.
- Változatos tevékenységek folyamán biztosítani kell a gyermekek számára a tapasztalatszerzését, ami fejleszti készségeiket, képességeiket.
- Az életkori sajátosságoknak megfelelő cselekvéses tanulás formáját szükséges alkalmazni.
- A szabad játékban párhuzamosan végezhető differenciált tevékenységeket kell tervezni, szervezni.
- A nevelő-fejlesztő munka során mindig figyelembe kell venni a gyermek egyéni képességét, érdeklődését, tehetségét, fejlődési ütemét, szociokulturális hátterét.
- Segíteni kell a gyermeket tehetsége kibontakoztatásában, valamint hátrányos helyzetéből való felzárkóztatásában.
- **Személyre szabott pozitív** értékeléssel kell segíteni a gyermeki személyiség kibontakozását.
- Biztosítani kell a sokoldalú tapasztalatszerzést, mely a későbbiekben élményként előhívható.
- Építeni kell a gyermekek természetes kíváncsiságára.

Sikerkritérium

- Helyesen, tisztán, érthetően beszél, kérdésre minimum egyszerű mondattal válaszol.
- Szókincse korának megfelelő, társára odafigyel, türelmesen meghallgatja. Bátran kérdez.
- Egyszerűbb történetet, mesét képes önállóan elmondani.
- Tud szemkontaktust teremteni, és tartani.
- Élményeit, gondolatait képes szavakba önteni és kifejezően elmondani.
- Kialakul beszédfigyelmük, képesek a kontextusos beszéd alkalmazására.
- A hazájukat elhagyni kényszerülő kisgyermek is megérti az óvodai élethez szükséges kifejezéseket, és képes magát megértetni.
- A gyermekek élvezik a tapasztalatszerző tevékenységeket, él bennük a megismerés iránti vágy.
- Alakuljanak ki azok a készségek, melyek életkori sajátosságaihoz igazodva a fejlesztés, fejlődés természetes velejárója.
- Koruknak megfelelően alakuljon ki a pontos észlelés, érzékelés.
- Gondolataik, vágyaik verbálisan nyilvánuljanak meg.
- Váljon jellemzővé a problémamegoldó és kreatív gondolkodás.
- Alakuljon ki a cselekvő-szemléletes és képi gondolkodás mellett az elemi fogalmi gondolkodás is.
- Térbeli viszonyokat legyen képes felismerni, figyelme korának megfelelően legyen tartós.
- Jelenjen meg a reprodukív emlékezet.
- A gyermekek nyitott érdeklődésükkel álljanak készen a következő életszakasz által felállított követelmények teljesítésére.

A gyermekek értelmi fejlesztése tevékenységeiken és a játékon keresztül valósul meg, ezért a gyakorlati útmutató a leírt tevékenységi formák után, tevékenységekre irányulva található!

3. 4. Az óvoda IKT használatának lehetőségei

Célunk:

- a 3-7 évesek korosztály informatikai műveltségének megalapozása, kommunikációs kultúrájának fejlesztése, a digitális műveltség megalapozása,
- IKT eszközök készségszintű alkalmazásának kialakítása a lehetőségekhez mérten.
- Az IKT eszközök felhasználása az óvoda-iskola átmenet hatékonyabbá tételéhez.

Az óvodapedagógus feladata:

- Megfelelően használja az intézmény tárgyi és személyi feltételeit a csoportokban. Pedagógusok IKT kompetenciáinak fejlesztésére továbbképzésekben való részvétel, új programok, lehetőségek felkutatása.
- Digitális oktatás módszertanának átgondolása és fejlesztő célú beépítése a nevelőmunkába.
- Ovikréta csoportnapló használata.
- Ismeretek bővítése által, a játéktevékenység gazdagítása, az értelmi képességek és a kreativitás fejlesztése, a programozási alapismeretek keretében az algoritmus gondolkodás fejlesztése.
- Az óvodapedagógusok mintaértékű digitális eszközhasználatára és online térben való etikus magatartására.
- Segítségnyújtás a szülők digitális edukálásában.

Sikerkritérium

- A gyermekek készségei a digitális eszközök alkalmazásában kialakulnak, fejlődnek.
- A tehetséges, és lemaradó gyerekek az IKT eszközök használata során önmagukhoz mérten fejlődnek
- A gyerekek képessé válnak az IKT kompetenciák befogadására, az információk szelektálására: hasznosságuk, helyességük szerint.

Gyakorlati útmutató az IKT eszközök óvodai használatához

Az információs és kommunikációs technológiai (IKT) eszközök egyre nagyobb szerepet kapnak az óvodai nevelésben, mivel segítik a gyermekek készségeinek fejlődését, és felkészítik őket a digitális világ kihívásaira. Az IKT eszközök alkalmazása az óvodai nevelésben azonban csak akkor lehet hatékony, ha azok játékosan, életkorhoz igazítva és pedagógiai célokat szolgálva kerülnek felhasználásra.

Projektor és számítógép:

Felhasználás: Mesék, oktatóvideók, természetfilmek vetítésére, közös zenei és mozgásos tevékenységek támogatására, hagyományok felelevenítésére, bemutatására.

Fejlesztési területek: Nyelvi készségek, világismeret, figyelem fejlesztése.

Oktatórobotok:

Felhasználás: Egyszerű programozási feladatok, mint például a robot irányítása adott cél felé. Fejlesztési területek: Logikus gondolkodás, térbeli tájékozódás, problémaérzékenység.

4. AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSÉNEK ELVEI

Az óvodai élet megszervezésének alapelvei:

- Az óvodai nevelés a **törvényes** előírásoknak megfelelően történjen, jóváhagyott **helyi Pedagógiai Program** alapján.
- Az **óvoda teljes nyitvatartási idejében** a gyermekekkel történő tevékenységek, foglalkozások mindegyikét **óvodapedagógus** irányítja.
- Az óvodában a nevelő munka középpontjában a gyermek áll.
- **Csoportok szervezése** (napirend, hetirend) a gyermekek életkori sajátosságaink és szükségleteinek figyelembevételével.
- Legyen átgondolt, összehangolt az óvodapedagógus, dajka és pedagógiai asszisztens tevékenysége, kölcsönös segítségnyújtása a gyermekek optimális, és sokoldalú fejlesztése érdekében.
- Az óvodapedagógus teljesítse a gyermekeknek azt az alapvető igényét, hogy elég idejük legyen játékra, egyéb tevékenységekre, és tegyen meg mindent annak érdekében, hogy jó személyes kapcsolat alakuljon ki közöttük.
- Szenteljen elegendő figyelmet minden gyermekre.
- Az óvodába felvett **gyermekek csoportba való beosztásáról** a főigazgató **dönt, a törvényben, az Alapító Okiratban meghatározott létszámba vonatkozó előírások, valamint a helyi szokások figyelembevételével.** A szülők és az óvodapedagógusok véleményét is figyelembe kell venni.
- A sajátos nevelési igényű gyermek fejlesztése speciálisan képzett szakember közreműködését igényli.
- Fontosnak tartjuk, hogy a **gyermekcsoportokat**- lehetőség szerint- **ugyanaz az óvónői páros és dajka** nevelje kiscsoporttól az iskolába lépésig.
- A gyermekcsoportokat jól ismert állatnevekkel jelöljük, szimbolizáljuk: Katica Teknős, Süni és Maci.

Az óvodai élet szervezési feladatai:

- A **szervezeti és időkeretek** rugalmassága biztosítja a gyermekek sokoldalú fejlesztéséhez szükséges párhuzamosan végezhető tevékenységeket
- A **személyi feltételek** optimális megléte biztosítja a gyermekek szakszerű, tudatos, átgondolt, jól szervezett tevékenységét. A kötelező továbbképzések teljesítése feleljen meg az óvoda érdekének, de találkozzon az óvodapedagógus elképzeléseivel is. A **program hatékonysága az óvodapedagógus** felkészültségétől, rugalmasságától, empátiájától, kreativitásától, helyzetfelismerésétől, vagyis **egész személyiségétől függ**
- A **tárgyi feltételek** folyamatos biztosításával és fejlesztésével biztosítani kell az esztétikus, inger-gazdag környezetet, a gyermekek szükségleteinek kielégítésére. A gyermekek által használt tárgyi felszereléseket számukra hozzáférhető módon, és a biztonságukra figyelemmel kell elhelyezni

4. 1. Személyi feltételek

Óvodánk a jogszabályi előírásoknak megfelelően rendelkezik a megfelelő személyi feltételekkel. Csoportonként 2 óvodapedagógus, egy dajka (a nevelőmunkát közvetlenül segítő) szervezi a csoport életét, illetve valósítja meg a nevelőmunkát és 1 fő pedagógiai asszisztens támogatja a hatékony nevelőmunkát. A különleges bánásmódot igénylő gyermekek fejlesztése

speciálisan képzett szakemberek köreműködését igényli, melyet saját szakképzett kollégáinkkal és külső szakmai partnereink munkatársaival, velük együttműködésben látunk el.

Alapvető elvárásaink az óvodával jogviszonyban álló alkalmazottak felé:

- Az óvodában a nevelőmunka középpontjában a gyermek áll.
- Az óvodában a nevelőmunka kulcsszereplője az óvodapedagógus, akinek személyisége meghatározó a gyermek számára.
- Az **óvodapedagógus minta értékű modell, egyben az óvodai nevelés kulcsszereplője**, aki értékeket közvetít, ízlést formál, esztétikai élményhez juttatja a gyermekeket.
- A gyermekekkel szemben kedves, halk szavú, **szeretetteljes, gyermek és családcentrikus.**
- **Jellemezze segítő, támogató, elfogadó, megengedő attitűd.**
- Nyitott, kellő toleranciával rendelkezik, képes a **másság elfogadására**, nem alkalmaz hátrányos megkülönböztetést.
- **Környezettudatos** szemlélettel nevelje a gyermekeket, rendelkezzen jó empátiás készséggel.
- A tőle telhető módon, a legmagasabb színvonalon képviselje az óvoda érdekeit, legyen igénye az önművelődésre, szakmai fejlődésre.
- Legyen **jó csapatjátékos**. Egy gyermekcsoport életét két óvodapedagógus irányítja. Pedagógiai elveik, nevelési gyakorlatuk legyen összhangban, tudjanak együttműködni a tervezésben, a feladat megosztásában
- A dajka és a pedagógiai asszisztens nemcsak technikai személyzet a gyermek életében, hanem nevelésének egyik segítője, aki mintául is szolgálhat számára. Ezáltal közvetlen, aktív pedagógiai környezet résztvevőivé válnak.
- Az óvodapedagógusok vonják be a dajkákat és a pedagógiai asszisztent az erkölcsi, szociális képességek fejlesztésébe, az egészséges életmód szokásainak megtervezésébe, elemzésébe, értékelésébe.
- Közös nevelőmunkájuk során olyan pedagógiai helyzeteket teremtsenek, amelyek a beszélő környezet alakítását is szolgálják.
- Nagyon fontos a gyermek-dajka, gyermek-pedagógiai asszisztens jó kapcsolat kialakítása, ami a gyermekek biztonságérzetét is növeli.
- Figyelmet, megértést, elfogadást tükröző stílus, hangnem és viselkedés jellemzi őket, valamint a személyiség tiszteletben tartása gyermek és felnőtt irányába egyaránt.
- Az óvodapedagógusok gondoskodjanak a közös tervek elkészítéséről, a gyermekek képességeinek megfigyelésére.
- A szülőket minden gyermekükkel kapcsolatos eseményekről folyamatosan tájékoztatni kell. (Lásd kapcsolattartásnál!)
- A közösség tagjaként valamennyien vállaljanak felelősséget, a közösen kitűzött célok és feladatok megvalósításáért.
- A szakmai munkában, munkatárs kapcsolatban döntéshozatal előtt őszinte, nyílt, véleménnyel segítsék a gyermekek érdekét legjobban szolgáló megoldás kialakítását.
- A hazájukat elhagyni kényszerülő családok gyermekeit is nevelő óvodában dolgozóknak feladatuk lehetőséget teremteni ahhoz, hogy a gyermekek megismerhessék egymás kultúráját, anyanyelvét.
- A főigazgató koordinálja, irányítja az óvodában folyó pedagógiai, tanügy igazgatási, munkáltatói, gazdálkodási, közéleti, tanfelügyeleti feladatokat.
- A főigazgató a lehetőségek optimális felhasználásával biztosítsa a jól megszervezett munkát, a fejlesztéshez szükséges feltételeket, a szakemberek önálló, felelősségteljes munkavégzést.

- Az óvodai nevelés eredményessége, az **összes alkalmazott összehangolt** munkájával lehetséges csak.
- A sajátos nevelési igényű gyermek fejlesztése speciálisan képzett szakember közreműködését igényli.

4. 2.Tárgyi feltételek

Célunk:

Pedagógiai Program megvalósításához a tárgyi, környezeti feltételek megfelelőségének elérése.

- A gyermekek személyiségét nagymértékben befolyásolja a környezet, az őket körülvevő eszközök, játékok, tárgyak, milyensége, minősége. Az óvodának rendelkeznie kell, a helyi Pedagógiai Program megvalósításához szükséges tárgyi feltételekkel.
- A gyermekek óvodai életének színterei legyenek otthonosak, barátságosak, játékra motiválóak, amelyek alakításában a gyermekek adott szükségletük, tevékenységük szerint vesznek részt.
- A tárgyak, a játékok feleljenek meg a gyermekek **testméretének**, és biztosítsák **egészségük megőrzését**, fejlődését.
- A tárgyakat, melyeket a gyermekek használnak, számukra **hozzáférhető** módon és helyen kell elhelyezni, ügyelve a **biztonságra**.

Az eszközök beszerzésének alapelvei:

- Gyermekek testméretének megfelelő méret.
- Az EU szabványnak megfelelő minőség.
- Természetes, esztétikus, kopásálló eszközök.
- Egészségre nem káros alapanyagok.
- Legyen esztétikus (berendezési tárgyak, játékok).
- A gyermek fejlesztését szolgálja (játékeszközök).
- Legyen gazdaságos (reális ár, tartósság).
- Feleljen meg a biztonsági előírásoknak.
- Legyen mobilizálható, a gyermekek által mozgatható.

Feladatunk:

- A játék és egyéb fejlesztő eszközök kiválasztásánál a tudatos, életkornak megfelelő, képességfejlesztés szempontjainak érvényesítése.
- Az elhasználódott eszközök, berendezési tárgyak folyamatos cseréje, baleset és munkavédelmi szempontból évenkénti felülvizsgálata, a szükséges intézkedések megtétele.
- A gyermekek IKT kompetenciáinak fejlesztéséhez a megfelelő eszközök beszerzése, az eszközpark folyamatos fejlesztése.

Az óvodai környezet kialakításának szempontjai:

- A szociális környezeten túl szem előtt tartjuk, hogy a gyermekek érzelmire hatással vannak a fizikai környezet elemei, azok sajátosságai, mint pl. mennyiség, méret, szín.
- A tárgyak praktikussága mellett a zsúfoltság érzését kerüljük. A csoportszobában kerüljük a túl sok inger egyidejű jelenlétét, a felesleges tárgyak, dekorációk használatát.

Lehetővé tesszük az elvonulást az ezt igénylő gyermekek számára, mely különösen fontos lehet, pl. autizmus spektrumzavarral élő gyermekek számára.

- Az épület korszerűsítés, felújítás során a tér, a zaj, a levegő, illetve a színek és a világítás jellemzőit is figyelembe vesszük, a levegő minősége, a szellőzés és a fűtés összefüggésben van a gyermekek kognitív teljesítményével, ezért fontos a gyakori szellőztetés, illetve a légtechnikai berendezések használata.

Pedagógiai célú eszközfejlesztések, innovatív módszertani célok

Önkormányzat jelentős forrást biztosít az intézmény szakmai eszközfejlesztésére, amely hatékonyan szolgálja az óvodánkba járó gyermekek sokoldalú, harmonikus fejlődését.

Az eszközök megléte mellett biztosítjuk pedagógusaink számára a továbbképzési lehetőséget módszerek, eszközök használatának elsajátítására, valamint a pedagógiai munkába való beépítésére.

Innovatív óvodai eszközeink

- **Udvari és tornaszobai mozgásfejlesztő eszközök kalandpark elemekkel** kialakítva. Kiválóan alkalmazható a különleges bánásmódot igénylő gyermekek fejlesztéséhez.
- **Sószoba- fényterápiával** lehetőséget biztosít arra, hogy a hozzánk járó gyermekeket sóterápiában részesítsük. A sószobában tartózkodás mindenkinek ajánlott, hiszen rendkívül kedvező hatással van a légúti megbetegedésekre, egészséges gyermekeknek is használ, állóképességet és teherbíró képességet fokoz, de jótékony hatása a stresszoldás terén is érvényesül.
- **Mezítlábas ösvény**, mely preventív funkciót tölt be, serkenti a keringést, fejleszti a taktilis érzékelést.
- **Papaírszínház**, mint mesefeldolgozási módszer, színházi élményt nyújtó játék.
- **Bee Bot robotok** bevezetése a gyermekek iskolára való felkészítésére használható, továbbá ideális a hátránykompenzációra, illetve tehetséggondozás megvalósulására egyéni és kiscsoportos formában.

Az óvodának egyidejűleg biztosítania kell a **megfelelő munkakörnyezetet** a dolgozók számára is, valamint **lehetőséget kell teremteni a szülők fogadására** is. Óvodánkban ennek helyszíne a vezetői iroda, a nevelői szoba, illetve nevelési időn túl, a csoportszoba, logopédiaszoba.

4. 3. Szervezeti és időkeretek

4.3.1. Hetirend

Célja:

Tervezhető, szervezhető komplex nevelés, de rugalmas alkalmazkodás az adódó helyzetekhez. Megfelelő időkeret biztosítása, ahol a testi, lelki, értelmi képességek közös, ill. differenciált fejlesztése, fejlődése megvalósul.

Feladata:

- Tevékenységek arányos elosztása.
- Igazodjon rugalmasan az esetleges változásokhoz.
- A napi rendszerességű tevékenységek átláthatósága és a csoportok közötti összehangolása.

Sikerkritériumai:

- Követhető napi, heti tevékenységek, folyamatok, átláthatóság
- A gyermekek életkorának megfelelő ismeretanyag átadás
- Érzelmi, értelmi, szociális fejlesztés biztosítása

Javaslat a gyermekek heti rendjének elkészítéséhez:

(3-6-7 éves gyermekeknek egyaránt alkalmas, csupán az időkeret változik, kivétel a kiscsoportban nincs matematikai tartalom.)

	Hétfő	Kedd	Szerda	Csütörtök	Péntek
Délelőtti Tevékeny- ségekben megvalósuló tanulás	Verselés, mesélés, mindennapos mozgás Ének, zene, énekes játékok, gyermektánc	Verselés, mesélés, mindennapos mozgás Rajz, festés mintázás, kézimunka	Verselés, mesélés, mindennapos mozgás Mozgás, mozgásos játékok	Verselés, mesélés, mindennapos mozgás Külső világ tevékeny megismerése matematikai tartalommal	Verselés, mesélés, mindennapos mozgás A külső világ tevékeny megismertetése
Udvari játékokban megvalósuló tanulás	Énekes játékok, gyermektánc	A külső világ tevékeny megismerése		A külső világ tevékeny megismerése	Mozgásos játékok
Délutáni játékokban integrált tanulás	Egyéni fejlesztés	Egyéni fejlesztés	Egyéni fejlesztés	Egyéni fejlesztés	Egyéni fejlesztés

4.3.2. Napirend**Célunk:**

A megfelelő napi életritmus kialakításával, a gyermekek testi-lelki harmóniájának megteremtése.

Feladata:

- Biztosítsa az egészséges életmód és a szocializáció feltételei
- Legyen folyamatos és rugalmas
- Biztosítson elegendő időt a tevékenységekre, ne kelljen várakozni, de kapkodni sem és mindent be is lehessen fejezni
- A gyermek egészséges, a tevékenységekben megnyilvánuló fejlődéséhez, fejlesztéséhez a napirend és a hetirend biztosítja a feltételeket, melyek a megfelelő időtartamú,

párhuzamosan is végezhető differenciált tevékenységek, valamint a gyermek együttműködő képességét, feladattudatát fejlesztő, növekvő időtartamú (5-35 perces) csoportos foglalkozások tervezésével, szervezésével valósulnak meg

- Napirendben meghatározott időben külön gyermekközpontú, fejlesztő, pedagógiai tevékenység szervezése szükséges. Az azonos életkorú gyermekekből álló óvodai csoportban a tanköteles korukat megelőző nevelési évben. Ha a gyermekek létszáma nem éri el a törvényben meghatározott minimális létszámot, akkor a tanköteles korukat megelőző nevelési évet töltő gyermekek saját csoportjukon belül differenciált nevelésben vesznek részt, tanköteles korúnak tekintjük.
- A legtöbb idő a játékra jusson
- Vegye figyelembe a gyermekek eltérő igényeit, szükségleteit
- Alkalmazkodjon az időjáráshoz
- Kétféle napirend készüljön, 09. 1-től 05. 31-ig, ill. 06. 1-től 08. 31-ig

Sikerkritériumai:

- A napirendi tevékenységekhez kapcsolódó szokásokat a gyermekek megismerik, önállóan alkalmazzák.
- A gyermekek a tevékenységekhez kapcsolódó magtartásformákat betartják, viselkedés-kultúrájuk folyamatosan fejlődik.
- Képesek tájékozódni a tevékenységek között, alakul időérzékük.

A program összeállításához ajánlott szempontok:

- Elegendő idő a gondozási feladatok elvégzésére,
- A reggeli folyamatos, de 60 percnél tovább ne legyen étel a csoportszobában higiéniai okok miatt. Az ebéd ideje mindig kötött. Az uzsonna ideje rugalmas.
- A délutáni pihenési idő tartama: 3-4 éveseknek kettő óra, 4-5 éveseknek másfél- két óra, 5-6-7 éveseknek egy-másfél óra. Akik nem alszanak fél óra pihenés után csendes tevékenységet folytathatnak. (pl. mesekönyv nézegetés, rajzolás, stb.)
- Az óvodapedagógus a napirendben külön időpontot jelöljön meg a gyermekek mindennapos mozgására.
- A napirend adjon tájékoztatást arról, hogyan épülnek egymásra a különböző tevékenységek.

A különböző korcsoportok részére ajánlott napirend

A napi életritmus kialakítása alapvető feltétele a testi- lelki harmónia megteremtésének. A napirend tervezésénél figyelembe kell venni a gyermekek szükségleteire, esztétikus, higiénikus gondozására fordítható időszükségletet. Az egész nap során érvényesüljön a **folyamatosság** és a **rugalmasság** elve. Szem előtt kell tartani a tervezésnél a játék kitüntetett fontosságát, valamint a helyi szokásokat és igényeket is.

Nevelési követelmény, hogy a gyermek ismerje a helyes napirendet, szeresse a természetet, a szabadban való tartózkodást. A gyermeki szervezetnek több pihenésre van szüksége, mint a felnőttnek, amit nem csak alvással, fekvéssel lehet biztosítani, hanem aktív pihenéssel, amikor a szervezet regenerálását a tevékenységek változtatásával érjük el. A gyermekek kifáradásának első jele, hogy izognak-mozognak. Ilyenkor szükséges biztosítani a szabad mozgást, lehetőleg levegőn. Az a gyermek, aki sokat tartózkodik szabad levegőn, jobban fejlődik, kedvezőbben alakul a testmagassága, testsúlya, a közérzete, étvágya. A kötetlen mozgás mellett szükség van a szervezett mozgásra is. E célra lehetőleg a délutáni szabadidőből is fordítsunk időt.

Kíváncsi, hogy a gyermekek naponta minél több időt, de legalább 2- 3 órát töltsenek szabadban. Amennyiben az idő nem teszi lehetővé, sűrűn kell szellőztetni a csoportszobákat úgy, hogy a gyermeket a bejövő friss levegő közvetlenül ne érje. Ezen idő alatt lehetőleg mozgásos tevékenységeket végezzenek.

3-4-5-6-7 éveseknek

A tevékenység kezdete - vége	A tevékenység megnevezése	A tevékenység időtartama
6:30 - 10:30	A gyermekek fogadása. Testápolási teendők, mindennapos mozgás. Előkészület a reggelihez, folyamatos reggeli Szabad játék, párhuzamosan végezhető tevékenységek: irányított játék, kötetlen és szervezett tevékenységek, tevékenységekben megvalósuló tanulás.	4 óra
10:30 – 12:00	Testápolás, öltözködés, készülődés az udvari játékokra. Udvari játék, szabad és irányított játék, Kötetlen és szervezett tevékenységek, mindennapos mozgás	1 óra 30 perc
12:00 – 13:00	Ebéd, mosdóhasználat,	1 óra
13:00 – 15:00	Pihenés	2 óra
15:00 – 17:00	Ébredés, testápolás, előkészület az uzsonnához Uzsonna Szabad játék, egyéni fejlesztés, lehetőség szerint az udvaron	2 óra

Korcsoport	3-4 évesek	4-5 évesek	5-6-7 évesek
Testápolás, öltözködés	1,45	1,15	1,15
Előkészületek az étkezéshez, étkezés	2,00	1,30	1,00
Pihenés	2,00	1,30	1,00

Téli időszakban a levegőzés minimum 30 perc, máskor 1-1,5 óra.

Az étel a csoportszobákban maximum 50-60 percig maradhat!

A napirendek összehangolásánál ügyelni kell arra, hogy a csoportok „fő megmozdulásai” között legyen időeltolódás!

Ügyelni kell arra, hogy a két csoport által használt közös mosdóban ne legyen torlódás, várakozás.

Az étkezésekkor ne legyen várakozás az asztalnál ülve.

A levegőzés nem maradhat el más egyéb tevékenység miatt

4. 4. Dokumentáció

A pedagógiai munka tervezése egy tudatos folyamat, melyben a pedagógiai célok összhangban állnak az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramjával, a Pedagógiai programunkban foglaltakkal. A tervezés kiterjed az óvodai nevelési folyamatok egészére, a gyermekek optimális fejlődését elősegítő, az egyéni fejlődési sajátosságokhoz igazodó differenciált nevelési-tanulási folyamat tervezésére.

Célja:

A pedagógiai dokumentáció célja, hogy megjelenítse a pedagógiai program elv-, cél-, és feladatrendszerét, biztosítva az érvényesülését, ezen belül az óvodapedagógusok választási szabadságát a módszerek és az eszközök alkalmazásában. Az óvodai csoportok életének mindennapi megtervezése különböző szükségletekből (gyermeki, pedagógusi) kiinduló folyamattervet igényel, melyek nyomon követhetők a csoportnaplókban.

A Kastély Óvoda és Bölcsőde papír, illetve elektronikus (elektronikus csoportnapló) úton előállított dokumentációja megfelel a hatályos jogszabályoknak, a 20/2012 (VIII.31.) EMMI rendeletben foglalt tartalmi előírásoknak.

Az óvodapedagógus feladata:

- A különböző pedagógiai folyamatok dokumentálása, törvény által előírt dokumentumok vezetése.
- A gyermekek adatainak előírászerű vezetése, fejlődési naplóban követni kell a gyermek fejlődését az óvodába lépéstől az iskolakezdésig.
- A megfigyeléseket folyamatosan rögzíteni kell, és mellékelni kell az esetleges szakértői véleményeket is

4.4.1. A gyermek fejlődésének nyomon követése

"A szülő joga, hogy a gyermeke fejlődéséről, magaviseletéről rendszeresen részletes és érdemi tájékoztatást kapjon." /Kötv. 14§ (1) (b) pontja/

A gyermek folyamatos megfigyelése azért fontos, mert csak azt tudjuk formálni, alakítani (nevelni), akit jól ismerünk. Olyan rendszert dolgoztunk ki a megfigyelések írásbeli megjelenítésére, melynek segítségével az érzelmi, az akarat tulajdonságokat, a szociális érettséget, a kommunikációs és kognitív képességeket rögzíteni tudjuk.

Célja:

A nevelőmunkánk eredményességének, a gyermekek fejlődésének figyelemmel kísérése

Feladata:

- A szülő részére megfelelő, korrekt, rendszeres tájékoztatást adni gyermeke fejlődéséről.
- Amennyiben a gyermek fejlődésében számunkra megoldhatatlan problémát tapasztalunk, időben forduljunk a szakszolgálatokhoz

A gyermek fejlődésének nyomon követésénél alkalmazott módszereink:

- megfigyelés,
- elemzés,
- értékelés,

A fentieket dokumentáljuk a gyermek fejlődését szolgáló Fejlődési Naplóban, amelynek vezetése minden óvodapedagógus kötelessége.

Ebbe betekintést nyerhet az óvoda belső partnerei közül:

- főigazgató, főigazgató helyettes,
- fejlesztőpedagógus, szülő, gyermekvédelmi felelős és a fenntartó

4. 5. Ünnepek, hagyományok

Óvodai, élet ünnepei, hagyományai

Az ünnepek megemlékezések során erősödik a közösséghez tartozás érzése, általuk közvetíthetjük a gyermekek felé egyetemes és nemzeti kultúránk értékeit, jeles napjain a népi hagyományait. Nagyon fontos számunkra a környezettel, a fenntarthatósággal kapcsolatos jeles napok megünneplése. Általuk formáljuk gyermekek környezettudatos magatartását, segítjük a természet megismerésére, szeretetére nevelését, az egészséges életmód szemléletének alakítását.

Cél:

- Az ünnepekre, hagyományokra hangoló örömteli közös készülődés (esetenként szülőkkel együtt).
- Gyermekek érzelmi életére és szociális viselkedésére gyakorolt hatás.
- Az ünnepek érzelmi felkészítésével a nemzeti identitástudat megalapozása.
- A hazájukat elhagyni kényszerülő gyermekek saját ünnepeinek, hagyományainak ápolása közösen.
- Az irodalmi élmények által az anyanyelvi nevelés.
- Értéorientált közösségi nevelés.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Közös előkészületek az ünnepre (díszítés, rendezés, közös alkotás).
- Irodalmi és zenei élmények biztosítása a hangulat fokozására.
- Érzelmi nevelés
- Anyanyelvi nevelés
- Hagyományok, értékek őrzése, továbbadása

Sikerélmény:

- Maradandó emlékek, élmények biztosítása, melyek felelevenítődnek beszédükben, játékukban, egyéb tevékenységeikben.

Óvodai ill. csoporton belüli ünnepek, ünnepélyek és hagyományok

Az óvodai élet hagyományos ünnepei:	Jeles napok	Nemzeti ünnepünk	Környezetvédelem jeles napjai
• Anyák napja • Nagycsoportosok búcsúztatása	• Magyar Népmese napja • Zene világnapja	• Március 15. • Összetartozás napja	• Állatok világnapja • Víz világnapja • Föld világnapja

• Gyermeknap • A gyermekek név- és születésnapja	• Szüret: október • Márton napi felvonulás • Adventi családi délután • Mikulás • Luca napja: • Karácsony • Újév- Kiszézés • Farsangi mulatság • Húsvéti családi délután • Pünkösd: május		• Madarak és fák napja • Egészség hét
---	---	--	--

A HPP megvalósítását segítő programok.

- **Önkormányzati költségvetésből támogatott szolgáltatások:**
- **Kirándulások** (intézmény munkatervben kerül meghatározásra)
- **Irodalmi műsor** (évente több alkalommal intézmény munkatervben meghatározva)

4. 6. Óvoda kapcsolatrendszere

Nevelőmunkánkban a gyermekek személyiségfejlődését folyamatnak tekintjük, melyben az óvodába lépést megelőző és az azt követő időszak egyaránt fontos szerepet tölt be. Az óvodát szociális és nevelési funkciója összekapcsolja a családdal, és azokkal az intézményekkel, amelyek az óvodába lépés előtt (bölcsődék és egyéb szociális intézmények), az óvodai élet során (pedagógiai szakszolgálat intézményei, gyermekjóléti szolgálatok, gyermekotthonok, egészségügyi, illetve közművelődési intézmények) és az óvodai élet után (iskolák) meghatározó szerepet töltenek be a gyermek életében. A kapcsolattartás formái, módszerei alkalmazkodnak a feladatokhoz és a szükségletekhez. A kapcsolatok kialakításában és fenntartásában az óvoda nyitott és kezdeményező.

Célunk:

A partnerekkel való folyamatos, korrekt együttműködés.

Feladatunk:

A partnerkapcsolatokat tervszerű működtetése.

Sikerkritérium

Célunkat akkor érjük el, ha:

- partnereinkkel az együttműködés a tervezettnél megfelelően működik,
- az együttműködés alapelvei érvényesülnek,
- a partneri elégedettség mutatók pozitívak.

Óvoda-család

Az óvoda tevékenysége a nevelés, amelynek középpontjában közvetlen partnereink a gyerekek és szüleik igényei és elvárásai állnak. Ennek alapvető feltétele a családdal való együttműködés. A család és az óvoda kapcsolata a pedagógiai hatások forrása. Alapvető feltétel a kölcsönös tisztelet és bizalom.

Célunk

Korrekt, partneri, a családok sajátosságait, szokásait figyelembe vevő tanácsadó-együttműködés kialakítása és fenntartása a gyermekek harmonikus fejlődése, fejlesztése érdekében. Az óvodakezdestől az óvoda befejezéséig különböző szintű kapcsolattartási,

tájékoztatási formák működtetése, melyeken keresztül a szülők betekintést nyerhetnek, tapasztalatot szerezhhetnek és meggyőződhetnek az óvoda környezeti jellemzőiről, pedagógiai tevékenységéről, a gyermekcsoportok életéről és gyermekeik fejlődéséről. A családokkal őszinte, jó partneri viszony, segítő kapcsolat kialakítása.

Az óvoda feladata:

- A folyamatos, segítő és nem számon kérő kapcsolattartás.
- A család, ill. az óvoda értékrendszerének kölcsönös ismerete.
- A kölcsönös titoktartás és a személyiségi jogok tiszteletben tartása.
- Hiteles tájékoztatást nyújtani a gyermek fejlődéséről, óvodai munkánkról.
- Az együttműködés folyamatában megértő, belátó, higgadt, türelmes, együttérző partneri kapcsolat kialakítása az óvoda és a család között.
- Az óvoda által és a családokkal közösen szervezett események ünnepek, családi hangulat kialakításával – a felnőttel és a gyermekek közös tevékenységével is – kifejezik az örömteli érzelmi állapotot, kerülve a gyermekek stresszt kiváltó helyzetét.
- Az óvoda megfelelő viszonyulása a család szocializációs, kulturális életviteléhez.
- Az óvodapedagógus vegye figyelembe a családok sajátosságait, szokásait, az együttműködés során érvényesíti az intervenciós gyakorlatot, azaz a segítségnyújtás családhoz illesztett megoldásait.
- A családi nevelés pozitívumainak elismerése, adaptálása az óvodai bánásmódba.
- A másféle kultúrával rendelkező családok eltérő nevelési elveinek tiszteletben tartása mellett, mindkét fél számára a „még járható út” megtalálása, a multikulturális nevelés és az egyenlő hozzáférés megteremtése érdekében.

Az együttműködés alapelvei:

A gyermekek nevelése elsősorban a család feladata, joga és kötelessége.

- A gyermeknevelést az óvoda kiegészíti, de hatásukat együttesen erősítve fejtik ki.
- Az együttműködés alapja a kölcsönös bizalom és a tisztelet.
- Az óvodapedagógus legyen a szülő támasza a nevelésben, s legyen kezdeményező.
- A kölcsönös kapcsolat tartalma a szülő és az óvodapedagógus közötti rendszeres információcsere, egymás tiszteletben tartása.
- Az óvoda minden dolgozója előítélet mentesen közeledjen minden családhoz.
- Az együttnevelés során az óvodapedagógus a családdal szemben alkalmazza az egyéni bánásmód elvét, ügyeljen az egyéni sajátosságokra.

Az együttműködés formái:

- Szülői értekezletek – azokon tapasztalatcserére való törekvés – (évente legalább két alkalommal), nevelési eljárások elemzése, pedagógiai előadások, stb. A szülői értekezleteken tartózkodjunk a gyermekek egyenkénti, ill. családon belüli nevelésének értékelésétől. A szülői értekezletek konkrét témái mellett a rendszeres segítségadás céljából javaslatokat teszünk: pl. a gyermeki önállóságot segítő feltételekre, eredményes szülői irányításra, vagy a helyes értékelő rendszer kialakítására (jutalmazás-büntetés).
- Családlátogatások.
- Szülős befogadás.
- Fogadóóra (vezetők, óvodapedagógusok, logopédus, gyógypedagógus – szociális és gyermekjóléti szolgálat szakemberei).
- Igény és elégedettség vizsgálatok, felmérések.

- Nyílt napok: szülőkkel együtt szervezett rendezvények, ünnepek, kirándulások, munkadélutánok, stb.
- Szülői fórumok (érdekegyeztetés, érdekérvényesítés).
- Szülői szervezet működtetése.
- Zárt facebook csoportok működtetése az óvodai eljárásrend alapján (Házirend).
- Honlap folyamatosan aktualizálása.

Az eredményes együttműködés legfontosabb feltételei:

- Kölcsönös bizalom a család és óvoda között, nyílt, őszinte együttműködés.
- Napi kapcsolat a szülőkkel.
- Tiszteletben tartjuk a család világnézetét, hagyományait ápolását.
- A szülő érezze, hogy gyermekét szeretjük, elfogadjuk olyannak amilyen.

Az együttműködés továbbfejlesztésének lehetőségei:

- Már a beiratkozáskor kapja meg minden szülő a házirendet, illetve rövid kivonatát.
- Nyitott óvodánk hozzásegíthet mindenkit munkánk reális megítéléséhez.
- Mindenkor figyelembe vesszük, hogy mi érdekli a szülőket óvodánk életéből, gyermekeik neveléséből.
- A faliújságon történő tájékoztatás folyamatos aktualizálása.
- Kapcsolattartásunkban a személyre szóló érintkezési formákat állítjuk előtérbe (egyéni beszélgetések, célirányos családlátogatások, stb.)
- A bölcsődéből érkező gyermekek az óvodai kiscsoportba való átmenet idején az új körülményekhez jobban alkalmazkodnak, ezt erősítsük bennük.
- A családból bekerülő gyermekek magatartását befolyásolni tudja a kedves fogadtatás, a barátságos környezet, a gyermekcsoport, amire törekednünk kell.
- A beszoktatás sikerének kulcskérdése az óvodapedagógussal való kapcsolat alakulása, tartalmi kötődése.
- Fontos a fokozatos, rugalmas, szülő befogadás. A befogadásnál, mindkét óvodapedagógusnak jelen kell lennie. A dajka is minél többet tartózkodjon a csoportban. Tudjanak az óvodapedagógusok olyan játékot mutatni, adni, olyan kedves hangon szólni, olyan szeretettel bánni, ami felelteti a távozó szülőt, a megszokott környezetet. Hangolódjanak egymásra, gyermek-felnőtt, gyermek-gyermek.
- Az óvodapedagógus tudja felkelteni a gyermek érdeklődését.
- Szükséges a család és az óvoda értékrendszerének kölcsönös ismerete, az óvoda viszonyulása a család szocializációs, kulturális életviteléhez.
- A kapcsolattartás formáira, tartalmára vonatkozó szülői elégedettség, (tanfelügyelet) mérése.
- Pedagógusaink figyelembe veszik a családok sajátosságait, szokásait – különös tekintettel a hazájukat elhagyni kényszerülő családokra -, az együttműködés során érvényesítik az intervenciós gyakorlatot, azaz a segítségnyújtás családhoz illesztett megoldásait.
- A szülő segítése gyermeke viselkedésének értelmezésében.

Az óvoda megszerettetésének első fázisa a gyermekek megfelelő fogadása, a befogadás.

A befogadást az alábbi eljárások segíthetik:

- Az új kisgyermek felvételénél nagyon fontos szerepe van a helyes előkészületeknek. Fő feladat, hogy megkönnyítsék a szülőtől való elválást, akár családi otthonból, akár bölcsődéből kerül az óvodába.

- Beiratkozásnál megismertetjük a gyermekkel a csoportszobát, hogy az óvoda barátságos, vonzó, játékkal teli képe maradjon meg emlékezetében.
- A csoport óvodapedagógusai a felvételt követően az intézményen belül Óvodanyitogató alkalmával megismerkednek az újonnan érkező gyermekekkel. Ennek előnye, hogy a gyermek megismerkedik nevelőivel. Ezen kívül az óvodapedagógus látja a gyermek megnyilvánulásait, ami hozzásegíti a gyermeknél megfelelő bánásmód, eljárás kiválasztását.
- Az új gyermek fogadására az óvodai termet vonzóvá tesszük.
- Az óvodapedagógusok a szülőkkel beszéljék meg a gyermekek fejlettségét, a gondozási, nevelési körülményeket, eredményeket (anamnézis).

Szülői részvétel a nevelési feladatok megvalósításában:

A szülőket igyekszünk bevonni az óvodai életbe, valamilyen képességük, tulajdonságuk, foglalkozásuk alapján modellként állítani a gyerekek elé. Ezek pl.

- gyermekek számára is érthető hobbi bemutatása,
- más kultúra szokásainak bemutatása,
- zenész, vagy valamely művészeti ág képviselőjének előadása, műveinek bemutatása,
- érdekes eszközök, foglalkozások bemutatása (kísérletek),
- szabadidős tevékenységek, sportágak bemutatása.

Az óvoda és a család együttműködése eredményes, ha

- a szülők és az óvoda értékrendje közel azonos, és együttműködő partnerként támogatják a gyermek fejlődését,
- aktívan részt vesznek az óvoda közösségformáló rendezvényein,
- részt vesznek az óvónő által kezdeményezett fórumokon (pl. szülői értekezletek, csoportra vonatkozó tervek ismertetése),
- a szülők és a pedagógusok kapcsolatára jellemző a konstruktív együttműködés.

Óvoda-bölcsőde

A bölcsődei nevelés-gondozás az óvodai neveléssel karöltve jelenti az iskolás kor előtti nevelés szakaszát. Az egy épületben funkcionáló két intézménytípus egységes szemléletére, összehangolt működésére való törekvés jellemzi. Mely figyelembe vette a két nevelési szakaszt meghatározó országos alapprogramok tartalmi elemei által megjelenő gyermekkép, a gyerekekről vallott azonos gondolkodás és a fejlesztési lehetőségeket.

Az együttműködés továbbfejlesztésének lehetőségei:

- A jó együttműködő kapcsolat fenntartása érdekében munkatervünk szerint közös programokat szerveztünk pl. Szüreti mulatság, projekthetek, Gyermeknap és bábelőadás.
- Folyamatosan ellenőrizzük és értékeljük programjainkat, a jövőben is azon dolgozunk, hogy minél közelebb hozzuk az óvodai és a bölcsődei szervezetet, biztosítva az bölcsőde-óvoda átmenetet, hiszen több kisgyermek óvodánkban folytatja intézményi részvételét.
- Az óvodapedagógusok látogatása (leendő kiscsoportos) a bölcsődébe.
- Kölcsönös tapasztalatcserék, tájékoztatások.

Óvoda-iskolák

Az óvoda és általános iskola kapcsolatában alapvető cél, hogy az átmenetet zavartalanabbá, zökkenő mentesebbé tegyék. Az együttműködés alapelve a kölcsönös nyitottság. Az óvoda törekedjen arra, hogy kialakítsák a gyermekekben az iskolavárás érzést, ill. pozitív élmények alapján megismerkedjenek az iskolai élettel.

Az együttműködés másik fontos alapelve a kölcsönös bizalom, egymás megbecsülése és tiszteletben tartása. Egyértelművé kell tennünk, és el kell fogadtatnunk környezetünkkel a lassú átmenet az óvodából az iskolába elvet. Pedagógusként azonos elveket vallva elfogadjuk, hogy a gyermeknek a saját képességeinek megfelelő ütemben kell haladnia, életkorának, fejlettségi szintjének megfelelő ismeretet kell kapnia saját tanulási útján – a váltás akkor zökkenőmentes óvoda és iskola között.

Az együttműködés formái:

- Nyílt napok az óvodában.
- Óralátogatás az iskolában.
- Játszóházak, iskolanyitogató látogatása.
- Iskolások előadásai óvodásainknak.
- Kölcsönös tapasztalatcserék, tájékoztatások.
- Egymás ünnepein, rendezvényein való részvétel.
- Tanító néni látogatása az óvodában.

A helyi középiskola szakképzésének értékei is nagyban segítik, programunk nevelési céljait, a környezettudatos nevelés megvalósításának folyamatában.

Az együttműködés formái:

- Egymás ünnepein, rendezvényein való részvétel,
- Kölcsönös tapasztalatcserék, tájékoztatások.
- Zöld óvodai programunk megvalósításában való szakmai támogatással részvételükkel,
- Óvoda-bölcsőde kert kialakításával és gondozásával történő együttműködés.

Továbbfejlesztésének lehetőségei:

- Az óvodapedagógus ismerje meg az általános iskola nevelési alapelveit, azokból az első osztályra vonatkozó követelményeket.
- Fontos, hogy az óvoda az iskola különleges követelményeinek hatására sem térhet el az ONOAP, ill. Pedagógiai Programunk követelményeitől.
- Tankötelezettség elérése, fejlettségi szintek megfigyelésével kapcsolatos szülői tájékoztatás fokozott felelősséget jelent az óvodapedagógustól. Ebben az esetben is nagyon fontos a családdal történő harmonikus együttműködés.

Óvoda és a közművelődési intézmények:

- Szükséges, hogy az óvoda kapcsolatban legyen a környezetében működő közművelődési intézményekkel: könyvtárral, faluházzal. Az intézmények kínálatából az óvodapedagógus úgy válogasson, hogy az elősegítse a nevelési feladatok sokoldalú, színes megoldását.
- Az óvoda a külhoni magyar óvodákkal kapcsolatépítésre törekszik, és – lehetőségei szerint – szakmai kapcsolatot tart fenn Csíkmenasági Óvoda).

A kapcsolattartás formái:

- Látogatás.
- Tájékoztatás.
- Megbeszélések, rendezvényeken való részvétel.

Az óvoda egyéb kapcsolatai:

- Tartalmi kapcsolat a fenntartóval.
- Tartalmi kapcsolat a Szakszolgálattal, a speciális képességeket vizsgáló szakértői bizottsággal.
- Tartalmi kapcsolat az egészségügyi szakszolgálattal (orvos, védőnő).
- Tartalmi kapcsolat a gyermekjóléti intézménnyel.
- Tartalmi kapcsolat a Pedagógiai Oktatási Központtal (POK).
- Sportegyesületek.

5. AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGI FORMÁI ÉS AZ ÓVODAPEDAGÓGUS FELADATAI

5. 1. Játék

A gyermek tapasztalatait, élményeit, ismeretanyagát sokféle tevékenység közben sajátítja el. A gyermeki személyiségfejlődésnek fontos meghatározója a játék fejlődése.

A gyermek alapvető tevékenysége a JÁTÉK. A játék lehet a gyermek szabad játéka, és lehet az óvodapedagógus által kezdeményezett, irányított játék. Programunk a játékot tekinti a tanulás elsődleges keretének, a párhuzamosan végezhető tevékenységekre helyezük a hangsúlyt, és napirendünkben a játékra jut a legtöbb idő. A játék folyamatában az óvodapedagógus tudatos jelenléte biztosítja az elmélyült gyermeki játék kibontakozását. Mindezt az óvodapedagógus feltételteremtő tevékenysége mellett a szükség és igény szerinti együttjátszásával támogató, serkentő, ösztönző magatartásával, indirekt reakcióival éri el.

A játék a spontán tanulás színtere, a gyermek pszichikumát, kreativitását, tájékozódását fejlesztő és erősítő, élményt adó tevékenység.

A gyermek, játék közben tapasztalatokat szerez, információt ad önmagáról, ismereteiről, beszédkészségéről, szociális és értelmi fejlettségéről. Óvodánkban a szabad játék dominánsan érvényesül.

A játéktevékenységen olyan játékot értünk, amelyben az óvodás gyermek maga kezdeményez játékot, vagy társakkal játszik egy képzelt szituációt, felosztva a szerepeket és megalkotva a játékszabályokat.

A belülről indított és vezérelt tevékenység célja:

- A gyermek szabad képzettársításának elősegítése, kreativitásuk fejlesztése.
- A gyermekek intellektuális, mozgásos, szociális tapasztalatokhoz való juttatása.
- A játékkal szerzett élmények többszöri átélésével a gyermekek egyéni vágyainak, ötleteinek, szükségleteinek teljesítése.
- Minél sokrétűbb tájékozódó tevékenységgé váljon a játék, s a **játékban megvalósuló tanulás**.
- A gyermekek a játéktevékenységeik során szerzett élmények, tapasztalatok alapján való tanulása egyenként, kisebb csoportokban vagy az egész csoporttal együtt történik.
- A játék során erősödjön a gyermekek önállósága, kezdeményezése, aktivitása.

- A játék során a gyermek az adott életszakasznak legjobban megfelelő tevékenységi formákat gyakorolhassa.

Az anyanyelv fejlesztése a játéktevékenység során:

A játéktevékenység, de különösen a szabad játéktevékenység során az óvónő tudatosan megengedő, támogató, biztonságot adó jelenléttel boldog hangulat megteremtésével és a játék közösen elfogadott normáinak közvetett képviselésével motiválja a gyermekek beszédkedvét, közlésvágyát. Minden felnőtt készségesen válaszol a gyermekek által feltett kérdésekre, reagál metakommunikációs jelzéseikre. Támogatjuk a tartalmas szerepjátékot kísérő párbeszéd kialakulását, a fogalomalkotást, a magyaros mondatalkotást, a szóbeli kapcsolatteremtés kialakulását játszótársként adott nyelvi kifejezőmintákkal – új szavak, szófajok, igeidők, módok, ragozás –. Az óvodapedagógus részéről a hátrányos helyzetű gyermekekre a játékban fordított időt kettős figyelem jellemzi: a beilleszkedés támogatása a játékban, valamint minél több spontán párbeszéd helyzet és célzott tervszerű anyanyelvi fejlesztés megvalósítása. Beszédalkalmakkal segíti az új szavak, szófajok, különböző igeidők, módok, ragozás tanulásának, a magyaros mondatalkotás, szóbeli kapcsolatteremtés kialakulását.

Az óvodapedagógus feladatai:

- A játékhoz szükséges feltételek biztosítása, **hely, idő, légkör, eszközök.**
- Az óvodapedagógus jelenléte teszi lehetővé a gyermekek közötti játékkapcsolatok kialakulását is.
- 3-6-7 éves korban megjelenő játékfajták, s azok tartalmának, minőségének gazdagítása a gyermekek egyéni sajátosságainak figyelembevételével.
- A gyermek beszédképességének fejlesztése, beszéd kedvének fokozása, szókincsének gyarapítása, kommunikáció nyelvi formáinak gazdagítása a játékszituációkban.
- Az óvodapedagógus játékszer, játékírányító módszerének alkalmazása. Az óvodapedagógus tudatos jelenlétének biztosítania kell az **indirekt** irányítást.
- Biztosítani a **szabadválasztás** jogát, a párhuzamosan folyó tevékenységek között. Csak szükség esetén avatkozzon be a felnőtt, a játék zavarása nélkül.
- A játék közben fejlessze a gyermekek érzelmi életét és szocializációját, erősítse a szülőföldhöz való kötődés érzését.
- Társas kapcsolatok alakításának, együttműködési készségnek a fejlesztése.
- Alapvető erkölcsi normák, magatartási szokások alakítása.
- A gyermekek fantáziájának gazdagítása.
- Gyermeki kreativitás fejlesztése, feszültségek oldása.

Sikerkritériumai:

- A gyermekek képesek állhatatosan több napon keresztül egyazon játéktémában együttesen részt venni, abban elmélyülni.
- Játékukban dominánsan jelentkezik a szimbolikus szerepjáték. Ehhez a gyermekek önállóan kialakítják a teret és eszközöket is biztosítanak hozzá.
- Az ismert meséket többször és szívesen el tudják játszani. Örömmel vállalnak szerepet.
- Bonyolult építményeket képesek létrehozni.
- Élvezik a szabályjátékokat, képesek a szabályok, normák betartására, betartatására. Kialakul bennük az egészséges versenyszellem.
- Játékukban elmélyültek, kitartóak.
- Problémahelyzetekben kreatív megoldásra törekcsenek.
- Társas viselkedésükben megjelennek az óvoda által preferált viselkedési szabályok.
- Interakciójuk gazdag, kultúrált, érthető.

- Társaikkal a játék során cselekvéseiket összehangolják.
- Jellemzővé válik a derűs, félelemmentes, kiegyensúlyozott, szívesen végzett közösségi játék megjelenése tevékenységükben.
- Elmélyülten játszanak, önállóan megteremtik a szükséges helyet, eszközt, döntenek abban, hogy kivel játszanak.
- Játékukhoz eszközöket barkácsolnak, azt játékukban felhasználják.

A játék általános jellemzői:

- Spontán és önkéntes tevékenység.
- A játékra mindig a belső feszültség, a „játszani akarás” késztet, ennek kialakulására nagy hatással van az a szociális, kulturális környezet, melyben a gyermek él. Minél gazdagabb változatosabb ingerek érik a gyermeket, játéka is annál színesebb lesz.
- Fontos sajátossága a játéknak, hogy csökkenti a belső feszültséget.
- A játék mindig az öröm keresését is jelenti.
- A játék közben kialakul, fejlődik a gyermek társas kapcsolata, segíti az empátia (beleélés) kialakulását, fejleszti az alkotó (kreatív) együttműködést a gyermekek között.
- Formálja ízlésüket.
- Az élmény legfontosabb forrása a játék, lehetőség nyílik a különböző érzelmek, élmények – így a negatív élmények átélésére, újra feldolgozására, ill. azok átértékelésére.
- Játékban képessé válik a gyermek a viselkedési szabályok elfogadására, helyes betartására gyakorlására, szabályok tudatosítására.
- Bonyolult kölesönös kapcsolatok alakulnak ki a magányos játékból a szervezett együttes tevékenységig, a „mi-tudat” megjelenéséig. Barátságok szövődnek.

A játék feltételei:

- **Nyugodt, vidám légkör.**
- Érezzen a gyermek bizalmat az óvodapedagógus iránt.
- Érzelmi biztonság – a gyermek játékát elfogadják.
- **Játékidő** – a gyermek érezze, hogy sok ideje van a játékra – korcsoportonként változó.
- **Játékhely.**
- Otthonosság érzésük legyen.
- Legyenek állandó pontjai, helyei a játéknak.
- **Játékszer:** azok a tárgyak, amiket azért gyártottak, hogy játszanak vele.
- **Játékeszköz:** minden olyan tárgy, anyag, eszköz, melyet a gyermek a játékához felhasznál.
- **Az élmény.**
- A tapasztalatból akkor lesz élmény, ha érzelmileg megragadja a gyermeket.
- A játék témáját és tartalmát az élmény inspirálja.

A játékhöz szükséges feltételek biztosítása (légkör, hely, idő, eszközök, tapasztalatszerzés- élmények)

Kreatív alkotó légkört elsősorban olyan játékok biztosításával érhet el az óvodapedagógus, ahol a gyermekek szabadon dönthetnek abban, hogy kivel játszanak, milyen játékot válasszanak, milyen témát dolgozzanak fel, milyen eszközökkel jelenítik azt meg, milyen helyet választanak és mennyi ideig tart a játékuk. Az óvodapedagógus teremtsen meg, mindezekhez a feltételeket. Az alkotó légkört tovább fokozhatja a kellő időben nyújtott segítség, megerősítés és ötlet.

Az óvodapedagógus a csoportban csak annyi szabályt vezessen be, ami segíti a nyugodt légkör fenntartását, az alkotói tevékenységet, a sokféle manipulációt és az elképzelések valóra váltását. A kreatív légkör segíti az ötletek szabad áramlását, a másik gyermek meghallgatását, és az alkotó együttműködés kialakulását. A gyermekek a szabad játékban feszélyezettség nélkül tudjanak önállóan vagy társaikkal, önfeledten dolgozni.

Az óvodapedagógus őszinte játéka mély átérzése serkenti a gyermeket. Az oldott légkör megteremtéséhez használjon minél gyakrabban humoros, tréfás kifejezéseket, szavakat, vegye észre a környezetben megjelenő helyzet-, és jellemkomikumokat.

*A különböző típusú **játékokhoz szükséges helyet** a gyermek önállóan, ill. amíg erre nem képesek az óvodapedagógus segítségével alakítsák ki. A csoportszobában legyen helye a többféle állandó és variálható, vagy új, elkülönített „kuckóknak”.*

Legyen állandó helye az esztétikus, meghitt mesesaroknak, amely egyúttal a dramatikus játékok és a bábozás helye is. Itt kapjanak helyet az ilyen jellegű játékok kellékei is (dobozban, ládában stb.).

Az intellektuális érzelmeket kiváltó tapasztalatszerzések során összegyűjtött tárgyak, termékek, növények, képek stb. ugyancsak állandó helyet kapjanak, amelyet a gyermekek alakítanak ki és rendeznek el különböző szempontok alapján.

A rajzolásnak, festésnek, szövésnek, tárgykészítő játékoknak is legyen mindig állandó helye. Ehhez szükséges kellékek, anyagok, eszközök mindegyik játékidőben álljon a gyermekek rendelkezésére.

A gyermekek megnövekedett játéktere lehetővé teszi az udvaron, hogy ösztönözzük őket arra, hogy minél több nagymozgásos tevékenységet folytassanak (pl. népi játékok, mozgásos játékok, közlekedési játékok, ügyességi és sport játékok stb.)

***A játékhoz szükséges időt** a folyamatos napirend és a rugalmasság teremti meg. A 3- 4 éves gyermekek szinte egész nap játszanak, egyedül, egymás mellett, néha csoportban, kivéve a tisztálkodás, alvás és étkezés idejét.*

Az 5-6-7 éves gyermekeknek az óvodapedagógus biztosítsa a több napon keresztül tartó játékot, hogy olyan értékes tulajdonságok, mint az állhatatosság, kitartás képessége kialakulhasson bennük.

***A kreativitást kibontakoztató játékeszközök** olyan tárgyai a cselekvésnek, amelyek gazdagítják a gyermekek elképzeléseit. Az óvodapedagógus a játékhoz olyan eszközöket biztosítson, melyek izléesek, praktikusak, az alkotó készség kialakítását fejlesztik, színesek, jó minőségűek és biztonságosak.*

A kisebb gyermekek játékához sok eszközre van szükség. Elsősorban a gyakorló játékhoz, melyek a gyermekek pszichés funkcióit fejlesztik, másodsorban a hagyományos szerepjátékokhoz szükséges kellékek (papás- mamás, orvosos, fodrászos, stb.), melyek a gyermekeket ösztönzik az élmények, tapasztalatok többszöri átélésére, harmadsorban pedig az esztétikai neveléshez (vers, mese, ének, rajzolás) szükséges kellékek.

Az óvodapedagógus a nagyobb gyermekeknek bővítsé eszközválasztékát elsősorban a szimbolikus szerepjátékokhoz kapcsolódó félkész kellékekkel, játékokkal, az azonosulást segítő ruhadarabokkal, másodsorban értelem és képességfejlesztő játékokkal.

*A gyermekek legyenek képesek a környezetükből szerzett **tapasztalatokkal, élményekkel** a játék tartalmát gazdagítani. Az óvodapedagógus tegye lehetővé, hogy a családban, óvodában, a tágabb természeti és társadalmi környezetben szerzett tapasztalatokat a gyermekek újra és újra a játékban is átélhessék. A gyerekek a szerepjátékukhoz alakítsák ki a teret.*

A gyermekek rendszeres sétái, a kirándulások fejlesztő hatása megmutatkozik a gyermekek tapasztalatgazdagságában.

A játékirányítás általános elvei:

- Fontos jellemzője, hogy az irányítás közvetett, tapintatos, csak szükség szerint történik beavatkozás.
- Az óvodapedagógus a feltételeket teremtsen meg elsősorban.
- A hangsúly az ismeretbővítő, élményeket kísérő pozitív érzelmek alakításán van.
- Konfliktusok megoldásában elsősorban az önállóságot kell biztosítani.
- Az óvodapedagógus is szeressen játszani.

Az óvodapedagógus játéksegítő játékirányító metódusainak alkalmazása

- Az óvodapedagógus játéksegítő metódusai legyenek szituációtól függőek. A gyermekek, ha nyugodtan játszanak, vagy érezhető, hogy problémamegoldóak, az óvodapedagógus irányítása legyen a játékot követő, szemlélő, hagyja a gyermekeket cselekedni.
- A kiscsoportos esetében – ha szükség van rá – legyen játékot kezdeményező, modellnyújtó játszótárs. Ebben a játékhelyzetben legyen támogató, engedő, elfogadó.
- Az óvodapedagógus avatkozzon be a játékba, ha a gyermekek durvák egymáshoz, vagy ha veszélyeztetik egymás épségét és nyugodt játékát.

A játék fajtái

Gyakorló játék

- A manipulációból önkéntelen, örömteli mozgásból álló tevékenység, melynek során a gyermek egyfajta játékszernek, eszköznek, vagy saját magának meghatározott mozgásait ismétli, gyakorolja.
- **Jellemzője:** - az ismétlés és a gyakorlás, a hang, a beszéd, a különböző mozgások játékos gyakorlása. Mozgáskoordináció fejlesztő.
- Fontos szerepe van a gyermek képességeinek fejlődésében, társas kapcsolatok alakulásában.
- **Irányításában** az óvodapedagógus törekedjen a passzív gyermek bevonására, adjon ötletet a továbbfejlesztésre, (pl. szabály alkalmazása) figyelmeztessen a veszélyre, balesetre.
- **Fajtái:** manipuláció – kézzel való tevékenykedés – tevés, jövés-menés, – kutatás, megismerés, a tudás kezdete.

Konstruktív játék- építés

- A játék során a gyermekek kockákból, más játékelemekből, anyagokból építményeket és különféle egyéb tárgyakat alkotnak, szerkesztenek – konstruálnak, építenek.
- A játék feszültsége a konstruálás kíváncsiságából fakad, az elvégzett tevékenység során létrejött feszültségcsökkenésből pedig a játék öröme (pl. készítsünk valamit valamiből).
- Alakul szem-kéz koordinációjuk, térészlelésük, a rész és egész viszonyát felismerik.
- **Pedagógiai értéke** – kreativitásra nevel, és a vizuális memóriát erősíti.
- Velejárója a megfigyelés, az emlékezet, a képzelet, a problémamegoldás, az esztétikai érzék és a manualitás fejlesztése.
- Minél kreatívabb az óvodai légkör, annál többféle anyagot és módozatot használnak a gyermekek a játékhoz, és néha több napig is folyik a munka.
- **Fajtái:**

- Manipulációs, gyakorló játék spontán folytatása – célja az eszközhasználat
- Konstruálás előzetes elképzelés nélkül – célja, eredménye az elkészült építmény
- Konstruálás, építés meghatározott céllal.

A szimbolikus- szerepjáték

- Szociális jelenség, társadalmi élményből fakad
- **Lényeges sajátossága az utánzás, de a legnagyobb jelentősége annak van, hogy:**
 - Az utánzott szerep hogyan hat a személyiség fejlődésére?
 - Magatartásában mintaként megjelenik-e?
 - Végbemegy-e a szereppel való azonosulás és a belsővé válás?
- **A fantázia segíti, hogy bele tudja magát képzelni egy- egy helyzetbe, szerepbe**
 - A játék során használt eszközök gyakran szimbolizálnak valamit. A szimbólum mindig feltételezi a távol lévő tárgy képzetét.
 - A játék során a gyermek újraalkotja az őt körülvevő világot.
 - Lehetőség nyílik a személyiség minden vonásának, készségének fejlesztésére, fejlődésére, a legkülönbözőbb ismeretek elsajátítására, gyakorlására.
- **A szimbolikus- szerepjáték során szociális tanulási folyamat megy végbe.**
 - A szerep a társadalomban elfoglalt helyet jelenti.
 - A szereptanulás az a folyamat, melyben megtanulják, hogy a velük hasonló helyzetben lévő személyekhez hasonlóan viselkedjenek.
 - A szerepjáték témája, elsődleges forrása, a környezeti valóság (pl.otthon, óvoda) története és a legjobban szeretett személyek tevékenysége, viselkedése.
 - A tartalom, a téma szubjektív tükrözése, ahogyan a szerepjáték témáját eljátsszák.

Szabályjáték

- **Lényege:** a szabályok betartása, melynek során fejlődnek a gyermekek kognitív képességei.
- **Személyiségformáló értéke van** – növeli az akaraterőt, önfegyelmet, figyelmet, a koncentráció képességet, erősíti a társas kapcsolatot.
- **Jellemzője,** a játék öröme nem a funkció gyakorlásából, hanem a szabály szigorú betartásából fakad
- **Jellemzője** a játéknak a belső feszültség, mely a játék során egyre nő, ill. a megnyugvás mely a játék befejezésével jelentkezik.
- **Nagy jelentősége** az érzelmi nevelésben van (győztes és vesztes érzelmi megjelenése, feldolgozása).
- **Követelmény,** hogy a szabály betartása igényeljen figyelmet, esetleg erőfeszítést, de érthető és teljesíthető legyen minden, a játékban résztvevő gyermek számára.
- A szabályjáték, a verseny jó nevelési helyzet a túl mozgékony gyermek szocializált magatartásának alakításában.
- A csoportjáték segíti az együttes élmény kialakítását, átélését.
- A népi dalos és mozgásos játékokban sok alkalom adódik a gyermekek közötti társas kapcsolatok alakításának elősegítésére.
- A szabály be nem tartásának oka lehet a szeretethiány – a gyermek magára akarja vonni a figyelmet.
- A félénk gyermeket is be kell vonni a játékba, és sikerélményhez kel juttatni.
- **Fajtái:**
 - Mozgásos játékok
 - Dalos, népi játékok
 - Értelem és készségfejlesztő játékok

- Társasjátékok

Gyakorlati útmutató a 3-6-7 éves korban megjelenő játékfajtákhoz, s azok tartalmának, minőségének alakítása a gyermekek sajátosságaihoz, szükségleteihez igazodva

A gyermekek játékában keverednek a különböző játékfajták. Folytatódik az a manipulálás, amely a játékeszközök rakosgatásában érhető tetten, vagyis a **gyakorlójáték**. Ezért legyen módja a gyermeknek megismerni az eszközök, tárgyak különböző tulajdonságait, mert a véletlen cselekvéshez kapcsolódó élmény sokféle felfedezési lehetőséget tartogat a számunkra. Ez az örömszerzés alapot ad a cselekvés többszöri megismeréséhez, amely szinte ritmikusan jelentkezik. Ezek a tevékenységek jól fejlesztik a szem- kéz koordinációt.

Az óvodapedagógus kísérje figyelemmel a gyermekek halandzsázását. A többszöri ismétléssel elmondott szöveg ritmusa a gyermekekben pozitív érzelmet kelt.

Az udvaron is biztosítsa az óvodapedagógus a gyakorlójáték lehetőségét. Erre legalkalmasabb a homok, víz, kavics, és olyan kisebb- nagyobb tárgy, amelyet a gyermek saját szabálya szerint rakogat.

Az óvodapedagógus segítse a gyermekek játékát tovább fejlődni. Így már a legkisebbeknél is megjelenik a **szimbolikus- szerepjáték**. Az óvodapedagógus szervezzen és vállaljon szerepeket, hogy a megformálás mintát adjon a közös cselekvéshez. A kicsik játékában kapjon teret a feltételek biztosítása (papás- mamás, orvosos, stb.) Ezek mindegyike egyszerű mozzanatokat jelenít meg az együttlét, együttmozgás formájában. A gyermekek szerepvállalását indirekt módon segítse az óvodapedagógus.

A gyermekeknek engedje meg, hogy a tereket önállóan kialakíthassák. A szerepjátékokhoz szükséges eszközöket, kellékeket helyezze esztétikus kosárba, hogy könnyen tárolható, szállítható, használható legyen a szabadon kialakított helyen.

A rendszeres, többször ismétlődő meseélmény igazi táptalaja a szimbolikus-szerepjátékok témájához. A mesék megelevenítésében legyen résztvevő az óvodapedagógus, adjon modellt egy- egy szereplő megformálásához. Kezdetben használjanak minél több kelléket a képzeleti képek megjelenítéséhez, ill. a beleélő képesség és az önkifejezés fokozása érdekében

A bábozás először az óvodapedagógus előadásával jelenjen meg az óvodában. Legyen a csoportnak csoportszimbólum bábja, akinek szívesen elmondják örömeiket, sikereiket, bánataikat.

A gyermek a konstrukciós, építő játékban minél hamarabb élje át az én készítettem alkotás örömét, mert ez az öröm tovább felfedezésre sarkallja. Ennek eredménye lehet a sokféle formájú játékelemekből kialakított forma -, szín -, és térváriált gazdagság.

A konstrukciós játékhoz kapcsolódva jelenjen meg a barkácsolás, elsősorban az óvodapedagógus által barkácsolt kellékek készítésével, amit az óvodapedagógus a gyermekek aktív bevonásával hoz létre.

Az óvoda a gyermekeknek biztosítson olyan rugalmas, kissé elszeparált udvarrészt, ahol szabadon kezdeményezhetik az **egyszerű szabályú** kötött népi játékokat, ügyességi játékokat, stb. Az óvodapedagógus ajánlja fel szabályjátékokat, amit a gyermekek könnyen betarthatnak és szívesen, önállóan is kezdeményezhetnek.

A szerepjátékot a gyerekek kiegészíthetik építő, konstrukciós játékkal. Később bonyolultabb formákat, tárgyakat, alkotásokat hozhatnak létre.

A gyermekek beszédképességének fejlesztése a játéksituációkban

A játék számos lehetőséget teremt a kommunikációra, párbeszéd kialakítására.

- *Az óvodapedagógus beszéde modellértékű a gyermeknek a szókapcsolatok, a kommunikáció, a nonverbális jelzések (mimika, gesztus), a beszéd hatáselemeinek (hanglejtés, hangsúly, hangerő, ritmus, dallam, szünet) megfigyelése tekintetében.*
- *A hangszínnel, hangerővel bánni tudást leginkább a szimbolikus szerepjáték segíti. Az óvodapedagógus által kezdeményezett anyanyelvi játékok adjanak mintát az artikuláció, szókincs, kifejezőképesség fejlesztéséhez (pl. hangutánzó játékok, hallásfejlesztő játékok, légzési technikát fejlesztő játékok, szinonimakereső játékok, stb.).*

5. 2. Verselés, mesélés

Az érzelmi biztonság megadásának s az anyanyelvi fejlesztésnek fontos eszköze, amely a ritmus, mozdulatok, szavak egységével a gyermekek érzelmi- érzelmi élményeit biztosítja a gyermek személyiségét fejleszt.

Célunk:

- A gyermekek érzelmi, értelmi és **erkölcsi** fejlődésének segítése, a pozitív személyiségjegyek megalapozása elsősorban a népmesék segítségével.
- Az irodalmi érdeklődés felkeltése.
- A **magyar kultúra** értékeinek átörökítése, de **az interkulturális** nevelés biztosítása mellett.
- A versek zeneisége, a rímek csengése, a mesék feldolgozása, adjon a gyermekeknek irodalmi művészeti élményt, a bennük lévő csodákkal és átváltozásokkal **ráébreszt** a mélyebb értelemben vett realitásokra, a külső világra.
- Az irodalmi műveken keresztül erősíthetjük a közös nemzet, a **szülőföldhöz** való tartozás érzését.
- A mese képi és konkrét formában feltárja a gyermek előtt a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyait, a lehetséges megfelelő viselkedésformákat.

A mindennapi mesélés, verselés, mondókázás biztosítja a gyermekek lelki nyugalmát, békéjét.

Az anyanyelvi nevelés feladatai a vers, mese tevékenység területén:

Megfelelő anyagválasztás, kifejező előadásmód, az irodalom nyelvi-stilisztikai eszközeinek kihasználása a gyermeki beszéd-kommunikáció fejlődése, fejlesztése érdekében. Az irodalmi élményből fakadó beszédfejlesztő módszerek változatos alkalmazása (mesereprodukció, drámajáték és dramatizálás, bábjáték, elbeszélés, képolvasás, anyanyelvi játékok). A tevékenységformában az anyanyelv gazdagságának ismertetése, a beszédészlelés/megértés/reprodukció fejlesztése (helyes légzés, tiszta kiejtés, artikuláció, beszédtempó, ritmus, hangsúly, hanglejtés, szókincs, mondatalkotás, helyes nyelvtani struktúra, verbális és nem verbális jelzések, interakciók megjelenítése).

Az óvodapedagógus feladatai:

- Igényesen válassza ki a felhasznált irodalmi anyagot. Egyaránt helye van a **népi, a klasszikus és a kortárs** irodalmi műveknek is, de lehet választani a hazájukat elhagyó kényszerű hazájának kulturális értékeiből is.
- Az irodalmi élmény sokoldalú és változatos közvetítése, a gyermekek számra, számítva aktív közreműködésükre is (mesélés, verselés, bábozás, dramatizálás, dramatikus játékok).
- Szertartások kialakítása mesemondás előtt és közben.
- A gyermekek nyelvi képességeinek fejlesztése az irodalom eszközeivel az élő mesélés által.

Sikerkritériumai:

- A gyermekek szívesen és örömmel ismételtetik a verseket, rigmusokat.
- Egyénenként vállalkoznak a mesék, versek, mondókák elmondására.
- Várják, igénylik a mesehallgatást, maguk is segítenek a mesemondás feltételeinek kialakításában.
- Szívesen mesélnek, báboznak, dramatizálnak saját, ill. kisebbek örömeire.
- Élményeiket vizuálisan is megjelenítik.
- Megjegyzik, és emlékezetből felidézik a megismert mondókákat, meséket, verseket.
- A folytatásos mesék szálait össze tudják fűzni.
- Szeretik és óvják a könyveket.
- Szókincsük, kifejezőmódjuk jelentősen gazdagodik az irodalmi élmények hatására.

Gyakorlati útmutató a felhasznált irodalmi anyagok igényes összeállításához

Az anyag kiválasztásában érvényesüljön a pedagógiai, pszichológiai, módszertani tudatosság és a nemzeti értékek tovább éltetése.

Minden nap legyen mese, vers, vagy mondóka

A legkisebbek vers anyagát népi mondókákból, rigmusokból, kedvelt költők ritmikus zenei hatású, játékos rövidke verseiből állítsuk össze. Olyan meséket válasszunk, amelynek cselekménye egyszerű, érthető és ritmikus ismétlések jellemzik, mondókamesék, állatmesék, láncmesék. Ismerkedés a képes-mesés könyvekkel.

Nagyobb gyermekeknek többfázisú állatmeséket, cselekményesebb népmeséket, novellisztikus-realisztikus meséket, klasszikus egyszerűbb szerkezetű tündérmeséket, tréfás meséket és műmeséket is tervezhetünk. Ebben a korban a vers anyag gazdagodjon, népi mondókákkal, kiolvasókkal, névcsőfolókkal, stb. Szerepeljenek vidám humoros versek és népköltészeti ihletésű ritmusélményt nyújtó versek is.

Az óvodapedagógus a legnagyobbaknak bátran olvasson lírai műveket is, mert a gyermekek már megérzik a költői képek érzelmet kifejező erejét. A kiválasztott versek, mesék erősítsék a környezet megszeretettetését, az évszakok szépségét, a belsőéges érzelmek világát.

Gyakorlati útmutató az irodalmi élmény sokoldalú és változatos közvetítéséhez

A kiscsoportos gyermekek egy pedagógiai év alatt ismerjenek meg 10- 12 mondókát, és 10- 14 új mesét, s ezeket minél többet ismételtessék.

Az óvodába kerüléskor az első igazi versélmény mondókákhoz, ölbeli játékokhoz fűződik, ahol önmagukról és környezetükről szereznek ismereteket. Az e közben átélt fizikai kontaktus sokat jelent a gyermek és felnőtt érzelmi egymásra találásában. A gyermekek szívesen bekapcsolódnak a vidám rigmusok, állathívatók, altatók, kiolvasók mondogatásába, az óvodapedagógust utánozva ritmikus mozgással kísérik a verseket, ismétlik a felnőttől gyakran hallott szövegeket. Ügyeljünk arra, hogy ez sose keltsen bennük gyakorlás érzetet.

Az óvodapedagógus a kijelölt helyen biztosítson a gyermekek számára képes- és mesekönyveket, bábokat, kellékeket, melyeket elővehetnek, nézegethetnek, felhasználhatnak. Alkalmazzon különböző figyelemfelkeltő, ráhangoló szertartásokat.

A nagyobb gyerekekben már kialakul a mese és a vers szeretete. Igénylik és izgatottan várják a verset, mesét. Az óvodapedagógus teremtsen ehhez minél több lehetőséget. **A 4- 5 éves gyermek** 4- 5 új mondókát, 5- 6 rövid verset, és 10- 14 új mesét ismerjen meg.

A nagycsoportos gyermekek ismételgessék az előző években tanult verseket. Az ez évben bemutatott 10- 12 új vers mindenkor kapcsolódjon a gyermekek élményeihez. Ügyeljünk a szavak gondos, tiszta kiejtésére és az értelemszerű hanghordozásra. Lehetőleg ne szavaltassa „kórusban” a gyermekeket. A nagycsoportos gyermekek a pedagógiai év folyamán halljanak legalább 15- 18 új mesét. A gyermekek fejezzék ki a mese cselekményét mozgással, játékkal. Az óvodapedagógus tegye lehetővé, hogy a mesék hőseinek tetteit, a mese cselekményét, a szereplők mondanivalóját a gyermekek saját elképzeléseik alapján játsszák el, dramatizálják, bábozzák el. A dramatizáláshoz folyamatosan gondoskodjon megfelelő jelmezekről, kellékekről, vonja be őket egyszerűbb jelmezek elkészítésébe.

Az óvodapedagógus adjon alkalmat mese önálló befejezésére, ill. új mesék kitalálására.

A gyermekek a vers és mese élményeiket vizuális eszközökkel is kifejezhetik, megjeleníthetik. Ezekből készíthetnek albumot, az auditív élményhez társuló vizuális élmény lehetőséget ad az ismétlésre, az élmények felelevenítésére.

Kíváncsú, hogy az óvodapedagógus közvetett módon, pl. mese párna, meseszignál, óvónői ének mondóka stb. csalogassa a gyermekeket a mesélés helyére, és csak akkor kezdje el a mesét, mikor minden gyerek megérkezik. Egy héten keresztül ugyanazt a mesét hallgassák a gyerekek, hogy a rákövetkező héten eljátszhassák, megjeleníthessék a különböző mesealakokat.

A mese, ill. a tevékenység befejezését szintén közvetett módon fejezzük ki, pl. gyertya elfújása, óvodapedagógus éneke, meseházikó bezárása stb. Az óvodapedagógus a nagycsoportos gyerekeknek olvasson fel folytatásos mesét.

Az óvoda szervezzen a gyermekeknek óvodai báb dramatikus előadásokat. Az óvodapedagógusok, esetleg a nagyobbak bevonásával rögtönözhetnek ugyancsak báb és dramatikus előadásokat a kisebbeknek.

Gyakorlati útmutató a gyermekek anyanyelvi képességének fejlesztéséhez a versek, mesék, dramatikus játékok segítségével

A nyelvi képességek fejlesztéséhez az egyik leghatásosabb eszköz a mese, a vers, a mondóka, a bábozás és a dramatikus játékok. Ezeken keresztül a gyermekek elsajátítják a helyes hangejtést, a tiszta beszédhallást és a nyelvtanilag helyes beszédet. A mondókák ismételtetésével tisztítható a magán- és mássalhangzók helyes ejtése, alakítható a megfelelő artikuláció.

Szókincsük, kifejezőmódjuk jelenősen gazdagodik a mesék, versek, irodalmi alkotások hatására. Egy-egy mesejelenet, szituáció eljátszása alatt kibontakoztatható szabad önkifejezésük. A dramatizálás a társalgási kedv fokozására, önálló versmondásra ösztönözhet

5. 3. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

A gyermekeket élményhez juttatja, felkelti zenei érdeklődésüket, formálja zenei ízlésüket, esztétikai fogékonyságukat. Megszeretteti az éneklést, és szoktatja őket a szép, tiszta éneklésre. Fejleszti zenei hallásukat, zenei emlékezetüket, játékos zenei alkotókedvüket. A közös ének gazdagítja az anyanyelvi örökséget. A népdalok éneklése, hallgatása, a gyermek-néptáncok és népi játékok, a hagyományok megismerését, továbbélését segítik. Az óvodai ének-zenei nevelés feladatainak eredményes megvalósítása megalapozza, elősegíti a zenei anyanyelv kialakulását.

Célunk:

- A gyermekek minél több zenei élményhez juttatása, amely megalapozhatja zenei anyanyelvüket, zene iránti érdeklődésüket.
- A közös énekléssel, az énekes játékok örömeivel, sokoldalú megközelítéssel, a gyermekek zenei ízlésének formálása, zeneértővé nevelése.
- A zenehallgatási lehetőségek – az igényes kiválasztás, az óvodapedagógus élő, énekes, vagy hangszeres játéka – által a gyermekek művészi fogékonyságának alakítása.
- Legyen öröm az éneklés, fejlődjön zenei emlékezetük, esztétikusan formálódjon járásuk, mozgásuk, testtartásuk.

Az anyanyelvi nevelés feladatai az ének zene területén:

Az attitűdök, gondolkodásbeli és kommunikációs tulajdonságok kiteljesítése zenei élményekkel. Beszéd és zenei hallás fejlesztése. Különböző grammatikai megoldások, választékos kifejezések, párbeszéd, dramatizálás gyakorlása. A beszédszervek koordinált mozgásának fejlesztése, a hangzók helyes formálásának gyakorlása, beszédtechnika fejlesztése, fogalomalkotás, szókincsbővítés, beszédhibák javulása. Az egyéni megszólalás bátorítása természetes játékhelyzetekben (felelgetős énekes játékok).

Az óvodapedagógus feladatai:

- Teremtse meg a zenei nevelés alapvető feltételeit. Igényesen válassza ki az adott csoport képességszintjének megfelelően a zenei nevelés anyagát, tervezze meg a folyamatos fejlesztő hatásokat.
- A gyermekek zenei képességeit, zenei hallását, emlékezetét, képzeletét, alkotó kedvét játékkal és játékos módszerekkel fejlessze úgy, hogy az iskolai zenei neveléshez alapot adjon.
- A zenei **kreativitás** fejlesztése- **ritmus, hallás, éneklés, mozgás** terén.
- Énekeljen sok **ölbeli**, népi gyermekdalt, játszanak népi játékokat, jelenjen meg a néptánc és az ünnepek kapcsán a néphagyományok ápolása.
- Ösztönözze a gyerekeket, hogy zenei élményüket **mozgással** is kifejezzék, törekedjen arra, hogy a zene esztétikumával harmonikus egységet alkosson a gyerekek mozgása, testtartása.
- A zenehallgatási anyag kiválasztásánál legyen figyelemmel a hazájukat elhagyni kényszerülő gyermekekre is.

- A zenei anyag többsége a naptári évhez, a természet jelenségeihez, az évszakok változásaihoz, az emberi élet fordulópontjaihoz, valamint különböző – állami, egyházi, jeles – ünnepekhez fűződik.
- A zenehalhatási anyag kiválasztásánál a nemzeti értékek átörökítése.
- Használja fel a már ismert dalos játékokat és dalokat az ünnepi előkészületek hangulatához és az ünnepi műsor színesítéséhez.
- A mondókákkal, a gyermekdalokkal, és a zenei képességfejlesztő játékokkal fejlessze a gyermekek nyelvi képességeit.
- Az ének, zenélés a gyermek mindennapi tevékenységének részévé váljon a felnőtt minta spontán utánzásával.

Sikerkritériumai:

- A gyermekek zenei képességeinek fejlődése egyéni sajátosságaiknak megfelelően alakul.
- Örömmel, szívesen játszanak dalos játékokat, bátran énekelnek egyedül is.
- Korukhoz mértén tisztán énekelnek.
- Megkülönböztetik a zenei fogalom párokat: halk - hangos, lassú - gyors, mély - magas.
- Szívesen mozognak a zenére, képesek önálló mozdulatokat kitalálni azokra.
- Szeretik a zenét, szívesen hallgatják, képesek érzékeltetni az egyenletes lüktetést.
- Felismerik néhány hangszer hangját, használnak ritmushangszert.
- Játékaikban szívesen kezdeményeznek általuk megismert körjátékokat, mondókákat.

Gyakorlati útmutató a felhasznált zenei anyagok igényes, életkornak és az adott csoport képességszintjének megfelelő válogatásához

*Az óvodapedagógusok, a **kiscsoportos korú gyermekkel**, elsősorban ölbeli játékokat játszanak. Legyen ezek között arc -, kéz -, ujj simogató – és lovagoltató játék.*

A kicsikkel egyszerű, 2- 3 hangból álló olyan énekes játékokat ismertessünk meg, amelyek álló helyzetben, játékos mozdulatokkal eljátszhatók. Ajánlatos, hogy csak az ünnepek köszöntésére ismerkedjenek meg egy- két komponált gyermekdallal.

*A **nagyobb gyermekek** már képesek arra, hogy nehezebb, pentaton jellegű, nagyobb hangkészletű játékokat énekeljenek, amelyek mozgásanyaga is összetettebb. Ismerkedjenek meg a csigavonalas, hullámvonalas szerepcserére épülő játékokkal. A nyolcad, negyed ritmusképeken túl megjelenhet a szinkópa is. A szerepválogatás egyik játékos eszköze legyen a kiolvasó, amit különböző élethelyzetben is alkalmazhatnak a gyermekek. Igényesen válogassuk meg az alkalmi dalokat számukra is, melyekhez ösztönözzük a gyermekeket mozdulatok kitalálására.*

***Zenehallgatás** során az óvodapedagógus olyan műveket válogasson, amit jól elő tud adni, megfelel a saját hanganyagának. Élethelyzethez kapcsolva tervezze meg a zenei élmény – közvetítést. Lehetőleg minél többször énekeljen népdalokat, de jelenjenek meg a repertoárjában a rokon- és más népek dalai a magyar komponált műzene, altatódalok, és a klasszikus műzene is.*

A mindennapok során a különböző tevékenységekhez minél gyakrabban kapcsoljon zenei élmény- kiegészítést (saját hangszeres játék, ének, hangfelvétel stb.)

Gyakorlati útmutató 3-6-7 éves korban megtervezhető hagyományos zenei tartalmak biztosításához

A zenei nevelés területén három fajta tevékenység különböztethető meg: a befogadás, újra alkotás és alkotás.

A 3-4 éves gyermekek ismerjenek meg 6-8 mondókát, ölbeli játékot, és 10- 15 énekes játékot. A rövid mondókák, dalok, 2/4-es üteműek legyenek, amelyekben negyed és páros nyolcad ritmusok találhatók.

A zenei újraalkotást az ismert dalok sokszori ismétlése jelenti. A gyermekek a már jól ismert dalok, dalos játékok ismétlése során éneklésből, mozgásból közvetlen tapasztalással, aktív cselekvéssel szűrik le az elemi zenei fogalmakat.

Járással, egyszerű mozdulatokkal emeljék ki a mondókák, a dalok, egyenletes lüktetését.

A 4-5 éves gyermekek énekelgessenek 6-8 motívumból álló énekes játékokat, műdalokat. A 4- 5 új mondóka és a 12- 15 új gyermekdal megismerése mellett ismételtessék a kiscsoportban tanultakat is. A dalok hangterjedelme továbbra is pentaton jellegű maradjon.

Az 5-6-7 éves gyermekek ismerjenek meg 4- 7 új mondókát, 15- 18 új énekes játékot és 3- 4 alkalomhoz illő műdalt. A dalok hangkészletére a félhangnélküli ötfokúság legyen jellemző, ritmusát tekintve az óvodapedagógus válogasson olyan dalokból melyekben szünet, szinkópa, triola ritmusjelek is megtalálhatók.

Az óvodapedagógus törekedjen arra, hogy minél több alkalommal érzékeljék a gyermekek az egyenletes lüktetés mellett, a motívumok hangsúlyát és a ritmust. Mozgással, énekkel, beszéddel tapasztalják meg a gyors- lassú közötti tempó különbséget, ismerjék fel a halk és hangos különbséget. Ismert dallamok éneklése közben mutassák meg a magas- mély hangok közötti különbséget.

Amikor az óvodapedagógusok szabálytartó képessége megengedi, tervezhető bonyolultabb, párcserés, kapus, hidas, sorgyarapító, fogyó stb. játékok. Az énekes játékok mozgásanyagát az óvodapedagógus variálja olyan egyszerű tánclépésekkel, amit a felnőtt minta után a gyermekek követni tudnak.

Az óvodapedagógus teremtsen lehetőséget arra, hogy a gyermekek megkülönböztethessenek egymástól különféle zörejeket, hangszereket. Ismerjék fel egymás hangját. Jól ismert dalokat dúdolásról, hangszeres játékról ismerjenek fel.

Ismert dallamfordulatok mintájára próbáljanak néhány hangból álló motívumokat kitalálni saját szövegre (név, köszönés, mondóka, stb). Használjanak ritmushangszereket, alakítsanak zenekart.

Gyakorlati útmutató a tevékenység differenciált szervezeti formáinak biztosítására

A zenei szervezés formája kötetlen és kötött jellegű. Az óvodapedagógus lehetőség szerint az ének, zene képességfejlesztő játékokat kötetlen jelleggel, mikro csoportos formában szervezze meg, hogy az egyéni képességek figyelembevételével eredményesebben tudjon fejleszteni.

A kötetlen jellegű, irányított énekes játék megtartására lehetőség van az udvaron. Az önfeledt játék érdekében a képességfejlesztés lehetőleg ne itt valósuljon meg.

A zenehallgatás, a zenei élmény nyújtás a nap bármely időszakban legyen megvalósítható!

Gyakorlati útmutató a gyermekek anyanyelvi képességének fejlesztéséhez a mondókákkal, a gyermekdalokkal és a zenei képességfejlesztő játékokkal

A gyermekek lassabban énekelnek, mint ahogy beszélnek. A lelassított mondókák, énekek ismételtetése segítheti a helyes artikulációt, a szavak szép pontos kiejtését. A mondókák, énekek szövegének hangleadásával, hangsúlyával, ritmusával, hangerejének utánzásával megérezhető a nyelv kifejező ereje, szépsége. Az éneklési készség fejlesztését szolgáló hangutánzó szavak éneklése segítheti a magánhangzók és a mássalhangzók pontos kiejtését, kiejtését. A sokféle énekes játék alkalmat ad a szókincs bővítésére.

5. 4. Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka

A vizuális nevelés összetett, sokszínű nevelési terület. Magába foglalja a rajzolást, festést, mintázást, építést, konstruálást, kézi munkát, műalkotásokkal való ismerkedést és a környezetalakítást, szem előtt tartva a népművészeti elemekkel, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés fontosságát. A tevékenység örömeit tartjuk elsődlegesnek, ezért a rajzolási igény kialakítására törekszünk.

A tevékenység a gyermekeket egyéni fejlettségüknek megfelelően, képi- plasztikai kifejezőképességek birtokába juttatja. Kialakítja bennük a képolvasási, komponáló, térbeli tájékozódó és rendező képességet. Formálja képzeletüket, gazdagítja élmény és fantázia világukat. Tartalmasabbá válnak fogalmaik. Fejleszti önismeretüket, önbizalmukat, differenciálódnak a cselekvéshez, s annak tartalmához fejlesztve érzelmeiket, alkotóképességüket. A művészeti alkotások a szépség iránti vonzódást és értékelő képességük alakulását segíti. Segíthetik a szülőföldhöz való tartozást.

Célunk:

- A gyermek élmény- és fantáziavilágának képi, szabad önkifejezése.
- A gyermekek tér, forma és szín képzetének gazdagítása, esztétikai érzékenységük, szép iránti nyitottságuk, igényességük alakítása.
- A gyermekek képzeletének kibontakoztatása, alkotó kedvük serkentése, készségük fejlesztése.
- Az egyéni fejlettséghez és képességekhez igazodva segíteni a képi-plasztikai kifejezőképesség, komponáló-, térbeli tájékozódó- és rendezőképességek alakulását.
- A helyes ceruza fogás kialakítása.

Az anyanyelvi nevelés feladatai a rajzolás, festés, mintázás, kézi munka tevékenység területén:

A vizuális tevékenységekhez kapcsolódó verbális és nonverbális megnyilatkozásokkal a spontán beszéd formáinak fejlesztése: megszólítás, szándéknyilvánítás, kérdés, tudakozódás, különböző mondatfajták használata, aktív és passzív szókincs bővítése, véleménynyilvánítás, döntés. Az ábrázoltak szóbeli elmondása, formák, színek magyarázata, a barkácsoláshoz szükséges eszközök, anyagok megnevezése, kiállítás látogatáshoz kapcsolódó élmények megbeszélése. stb.

Az óvodapedagógus feladatai:

- A gyermeki alkotó- alakító tevékenység feltételeinek megteremtése, hely, idő, eszköz.
- A 3- 6- 7 éves korban tervezhető alkotó- alakítható tevékenység **differenciált** megszervezése.
- A tevékenység differenciált szervezeti formáinak a biztosítása.
- Az óvoda esztétikumának alakítása során formálja a gyermekek **környezettudatos** szemléletét.

- **Párhuzamosan végezhető tevékenységként** lehetőséget kell adni a szabad alkotásra, ösztönözve a gyermekeket a színek változatos használatára.
- A gyermekek belső képének, fantáziájának, képzeletének gazdagítása a mese, vers, ének eszközeivel, élményadással.
- Különböző anyagokkal való ismerkedés, az eszközök helyes használatának megtanítása.
- A rajzolás, mintázás és a kézimunka különböző technikai alapelemeinek és eljárásainak megismertetése.
- A gyermek minél több természetes anyaggal való megismertetése, előtérbe helyezi a természetes anyagok, termékek felhasználását.
- Feladata az új megoldások keresése, a kreatív, környezettudatos gondolkodásra, fenntarthatóságra való nevelés.
- Az egyéni kedv szerinti munkálkodás feltételeinek biztosítása, a fantázia szárnyalásának megengedése, közben a beszélő környezet megteremtése, érzelmek megnyilvánulási lehetőségének biztosítása.
- Az óvodapedagógus az ábrázolótevékenységekre egész nap folyamán teret, változatos eszközöket biztosít.

Sikerkritériumai:

- A képalkotásban egyéni módon jelenítik meg élményeiket elképzeléseiket, érzelmvilágukat.
- Ismerik és helyesen alkalmazzák a különböző eszközöket (ceruza fogás, ecsetkezelés, olló, ragasztó, stb.).
- A gyermekek alkotásaira jellemző a formagazdagság, a színek sokféle variálása.
- Tudnak embert ábrázolni felismerhető testrészekkel.
- Örülnek egyéni és közös kompozícióknak, vonalvezetésük balról jobbra halad
- Alkotásaikat ízlésesen elhelyezik az erre a célra kialakított helyen.
- Plasztikai munkájuk egyéni, részletes.
- Téralakításban, építésben közösen vesznek részt.
- Rácsodálkoznak a szép látványra, képesek, tudnak gyönyörködni benne.
- Megfogalmazzák véleményüket, értékítéletüket, beszélgetni tudnak az alkotásokról.
- Önállóan és csoportosan is készítenek játékokat, ajándékokat, dekorációkat, kellékeket

Gyakorlati útmutató a gyermeki alkotó- alakító tevékenység feltételeinek megteremtéséhez

A gyermekek alkotó- alakító tevékenységéhez méretben, minőségben megfelelő eszközök, megfelelő hely szükségesek. Az alkotó tevékenység kialakításához olyan légkör szükséges, ahol a gyermekek szívesen bekapcsolódhatnak a munkába, és lehetőségük van arra, hogy gyakorolják azt.

Lehetőség szerint az óvodapedagógus egyesével tanítsa meg a gyermekeknek az eszközök célszerű és biztonságos kezelését.

A rajzoláshoz, festéshez, mintázáshoz, agyagformáláshoz, szövéshez, fonáshoz, építéshez és a kézi munka egyéb fajtáihoz az óvodapedagógus teremtsen meg a feltételeket a mindennapos szabad játékban is.

Gyakorlati útmutató a 3-6-7 éves korban tervezhető alkotó- alakító tevékenységek tartalmának, minőségének differenciált fejlesztésére

A gyermekeket az őket körülvevő környezetéből érő spontán vizuális ingerek és a szervezett tevékenységek hatása egyaránt fejleszti.

A tevékenységek zömében a képalakítás, a plasztikai munkák és az építés köré csoportosíthatók.

Az óvodapedagógus a 3- 4 éveseknek tervezze meg a képalakító tevékenységek technikáit és eszközeit, és tegye lehetővé, hogy játszva ismerkedjenek meg azokkal. A szándéktalan firka és a látszólag szándékos formafirka alatti időszakban nem tervezhető témajavaslat! Ebben a korban a rajzolás megfelelő eszköze a vastag ceruza és a zsírkréta, festék.

A gyermekeknek később is legyen lehetősége élményeiknek, az érdeklődésüknek megfelelő szabad témaválasztásra. Sokféle és változatos technikával alkossanak képeket (festés, zsírkréta, papírragasztás, agyagba, homokba rajzolással, nyomattal, stb.).

Az óvodapedagógus biztosítsa a gyermekek számára a plasztikai alakítást, az agyagozást, a gyurmázást. Ismerkedjenek az anyagok alakíthatóságával nyomkodva, gyurkálgatva, gömbölyítve, simítva, sodorva, tépegetve, karcolva, stb.

Építés során ismerkedjenek a különböző tárgyak formáival, alakzataival.

Az óvodapedagógus a 4- 5 éves gyermekeknél megjelenő szándékos képalakító tevékenységet segítse élményeikhez kapcsolódó témajavaslatokkal, s ezekhez legkifejezőbb, legmutatósbab technika kapcsolásával. Törekedjen az óvodapedagógus arra, hogy a gyermekek rajzában jelenjen meg az ember ábrázolása, a tárgyak a cselekvések saját elképzelés alapján történő megjelenítése. Legyen lehetősége gyermekeknek ceruzát, zsírkrétát, krétát, filc- és rostírókat, különböző vastagságú ecseteket használni, munkáik finomabb kidolgozásához.

Az óvodapedagógus teremtsen lehetőséget, hogy a gyermekek textilből, fonalból, termésekből stb. képeket komponálhassanak.

A plasztikai munkájuk során legyenek képesek a formák tagolására. A gyúrható anyagokon kívül terméseket, bőrt, textilt is használhassanak plasztikus formák létrehozásához.

Az építés során próbálkozzanak a tér variálásával, az építés részletezésével. Térépítéshez az óvodapedagógus biztosíthat nagyméretű dobozokat, takarókat, térelválasztó elemeket, stb.

Az 5-6-7 éves gyermekek képalakítása során minél többször alkossanak közös kompozíciót. Az óvodapedagógus gazdagítsa a technikai megoldásokat és eszközöket (viaszkarc, plakett, batik, lenyomat stb.). a saját élményeken alapuló cselekményes témákban jelenjenek meg a mesék, versek, énekes játékok, ünnepek, eseményábrázolása is.

A plasztikai munkában is jelenjen meg a közös térbeli, több alakos kompozíció pl. mesejelenetek, élethelyzet, stb.

A gyermekekben alakítsuk ki az ajándékkészítés igényét is.

Az óvodapedagógus részesítse előnyben a természetes anyagokat az eszközök, alapanyagok megválasztásakor.

Lehetőség szerint ismertesse meg az óvodapedagógus a népi kismesterségek gyermekek számára felhasználható technikákat (szövés, körmöcskésés, nemezelés stb.).

Az alaptechnikák mellett még számos, más technika is felhasználható az óvodáskorú gyermek alkotó tevékenységéhez, így a vágás, ragasztás, hajtogatás, varrás, gyöngyfüzés, stb.

Az óvoda évszakok szerinti dekorációjában a csoportok előtti galériákon jelenjenek meg a gyermekek munkái.

Gyakorlati útmutató a tevékenység differenciált szervezeti formáinak biztosításához

Az óvodapedagógusok az eszközök állandó biztosítása mellett tudatosan irányított, mikro csoportos, kötetlen formájú tevékenységeket is szervezzen. Az általa előkészített eszközök motiválják a gyermekeket az alkotó- alakító tevékenységre. Az egyéni segítségnyújtás érdekében egyszerre legfeljebb 5-6 gyermek vegyen részt a tevékenységben. A gyermekeknek ajánljon egy témán belül alternatív lehetőséget, és legalább kétféle technikát. Az óvodapedagógus teremtsen meg annak lehetőségét, hogy minden gyermek ilyen formában megalkothassa az ajánlott eszközfeltételekkel kép- és plasztikai elképzelését. A gyermekek jelenítsék meg személyiségük kivetített darabját, melyben érzelmeik, vágyaik, gondolataik, szorongásaik, fantázia- és élményviláguk megmutatkozik.

5. 5. Mozgás

A gyermekek egészséges mozgásfejlesztése segíti a személyiségük fejlődését, fejleszti természetes mozgásukat (járás, futás, stb.), fejleszti cselekvő- és feladatmegoldó képességüket, erősíti a rendszeres, mindennapjukat átszövő mozgás iránti vonzalmukat. A mozgásos játékok, tevékenységek, feladatok rendszeres alkalmazása kedvezően hatnak a kondicionális képességek közül különösen az erő és az állóképesség fejlődésére, amelyek befolyásolják a gyermeki szervezet teherbíró képességét, egészséges fejlődését. Fontos szerepük van a helyes testtartáshoz szükséges izomegyensúly kialakulásában, felerősítik, kiegészítik a gondozás és egészséges életmódra nevelés hatásait. A tevékenység alapvető szervezeti keretei a következők: spontán, aktív szabad játékban megjelenő mozgásos tevékenység; irányított, mindennapos mozgásfejlesztés; szervezett mozgásos tevékenység.

Célunk:

- Egészségpedagógiai cél a testedzés mellett a mozgás megszerettetése, a közös mozgás által kiváltott öröm átélése.
- A gyermek mozgás szükségletének kielégítése, természetes, harmonikus mozgásának, testi képességeinek, tájékozódásának, alkalmazkodó képességének, valamint a személyiség akarati tényezőinek fejlesztése játékos formában úgy, hogy megmaradjon a gyermekek szabad mozgáskedve, s erősödjön a **társra figyelés** képessége.
- Szokássá, majd belső igénnyé váljék a **mindennapi** egészségfejlesztő testmozgás, amelyet sokszínű, változatos és örömteli, érzelmi biztonságban zajló gyakorlási formákkal, játékokkal szükséges elősegíteni. Ezzel biztosítható a mozgásos és értelmi fejlődés kedvező egymásra hatása.
- Mindennap alkalmazható mozgásgyakorlat alkalmassá teheti a gyermekeket az életen át tartó sporttevékenység megalapozására.
- Egyensúlyérzék, a téri tájékozódás, a koordinált mozgás fejlesztése a **testséma** fogalmának elsajátítása.
- **Az egészséges életvitel, az egészséges életmódhoz szükséges készségek, jártasságok alapozása, és a mozgáskultúra iránti érdeklődés felkeltése.**
- A mozgásos játékok segítségével a gyermekek egyéni szükségleteinek, természetes mozgásának (járás, futás, ugrás, támasz, függés, egyensúlyozás, dobás), és testi képességeinek, mint az erő, ügyesség, gyorsaság, állóképesség **fejlesztése**.

Az anyanyelvi nevelés feladatai a mozgásos tevékenységekben:

A konkrét mozgásos tapasztalatok beépülésének, a szókincs, az elvont gondolkodás, a keresztszaternak fejlődésének segítése a mozgásformák megnevezésével. Világos, konkrét értékeléssel a pozitív énkép alakulás támogatása.

Az óvodapedagógus feladatai:

- **A spontán a szabad játék kereteiben végzett mozgásos tevékenységek egészüljenek ki az irányított mozgásos tevékenységekkel. A komplex testmozgások épüljenek be az óvodai élet egyéb tevékenységeibe is, miközben együtt hatnak a gyermek személyiségének (a pozitív énkép, önkontroll, érzelmi szabályozás, szabálykövető társas viselkedés, együttműködés, kommunikáció, problémamegoldó gondolkodás) fejlődésére.**
- **A spontán megjelenő mozgásos tevékenységeknek, egészségfejlesztő testmozgásnak az óvodai nevelés mindennapján az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve, minden gyermek számára lehetőséget kell biztosítani.**
- A 3-6-7 éves korra tervezhető mozgásfejlesztő játékok összeállítása során törekedni kell a gyermekeket legjobban fejlesztő, kooperatív mozgásos játékok széleskörű alkalmazására, a szabad levegő kihasználásra.
- A különböző szervezeti formák megteremtése a gyermekek mozgásszükségletének differenciált kielégítése érdekében.
- **Minden gyermek egyéni képességeinek megfelelő értékelése pozitív megerősítéssel.**
- Az óvónő figyelje meg, majd a fejlődési naplóban rögzítse a gyermekek mozgásfejlettségét, testséma fejlettségét, térbeli tájékozódását, térbeli mozgásának finommotoros koordinációjának fejlettségét. Akinek szükséges a megfelelő szakember készít egyéni fejlesztési tervet.
- **Az egyéni lemaradásokat kompenzáló mozgásos játékok ajánlása.**
- Az irányított mozgásos tevékenység anyagának megfelelő összeállítása, a tornaterem adta lehetőségek teljes kihasználása.
- Prevenciós feladatok megvalósítása a mozgással.

Sikerkritériumai:

- A gyerekek szeretnek mozogni a mozgásos játékokban kitartóak.
- Kialakul a gyermekek nagymozgása, finommozgása, egyensúlyészlelése, összerendezett mozgása.
- A szabályokat betartják a különböző versenyjátékokban.
- Ismerik az irányokat, térben jól tájékozódnak.
- A testséma kialakult és képes megnevezni testrészeit.
- Tudnak ütemtartással járni, a gimnasztikai gyakorlatokat esztétikusan végzik.
- Szeretnek futni, képesek 50- 100 métert kocogni.
- Fizikai erőnléte életkorának megfelelő, tud biciklizni, rollerezni.
- Képes alkalmazkodni, a társára figyelni. Van önuralma, toleráns, segítőkész.
- Egészséges versenyszellemmel képes küzdeni.
- Tudnak helyesen labdát vezetni, célba dobni egykezes felső dobással.
- Az ugrásokat talajéréskor képesek fékezni.

Gyakorlati útmutató a 3-6-7 éves korban tervezhető mozgásfejlesztő játékok összeállításához

A gyermekek nagymozgása (járás, futás, kúszás, mászás) jól fejleszthető az óvoda udvarán, ahol tér és mozgásfejlesztő játékok állnak a rendelkezésünkre. A szabad mozgás zavartalan gyakorlási lehetőséget ad az irányított mozgástevékenység alatt megismert mozgásformák többszöri ismételtesére. Az ismételtesre, a gyakoroltatásra jó lehetőség a tornaterem. A mozgásos tevékenységeket és azok eszközeit mindenkor a gyermek életkorához, fejlettségi szintjéhez ajánlott méretezni.

Az óvodapedagógus által irányított mozgásos játékokban 3-4 éves gyermekek nagymozgásának fejlesztésére kerüljön hangsúly.

- **Futásgyakorlatok** pl. különböző irányba, futás feladattal, stb.
- **Ugrásgyakorlatok** pl. szökdelés, fellépés, leugrás stb.
- Ismerkedjenek meg a **labdagyakorlatokkal**, pl. labdahajítás helyből távolba, labda feldobás, elkapás, stb.
- **Támaszgyakorlatok** pl. csúszások, kúszások, mászások

A talajtorna eleme is jelenjen meg a játékokban, pl. gurulás a test hossz tengelye körül, stb. Tervezzék az óvodapedagógus egyensúlyozó játékokat is. A tervezésnél ügyeljen arra, hogy a játékok ne legyenek se túl könnyűek, se túl nehezek. A gyermekek legyenek készítve elvárható erőfeszítésekre. Az óvodapedagógus rendszerint mutassa meg a helyes mintát, és igényelje a mozdulatok pontos esztétikus gyakorlását. A tornaszobában legyenek mozgásra készítő eszközök, pl. bordásfal, szőnyeg, mászóakák, labdák, stb...

A 4- 5 éves gyermekek természetes mozgásában, a hangsúly továbbra is nagymozgások fejlesztésén van. Az irányított mozgásos játékokban továbbra is jelenjenek meg kissé nehezített formában:

- **Futásgyakorlatok** akadályok beiktatásával, pl. fussanak 3-4 akadályon át, fel és lelépéssel, átbújással, tárgyhordozással, stb.
- **Ugrásgyakorlatokat** is, pl. egy lábon, páros lábon szökdelések, felugrások két lábról, leugrások két lábra, játékos helyből, és távolugró versenyek, stb.
- **Dobásgyakorlatok**, labdagyakorlatok is pl. célba dobás egykezes felső dobással, haránt terpeszállásból kiinduló távolba dobás, labda feldobása, elkapása, labdagurítás különböző testhelyzetekben, stb.
- **Támaszgyakorlatok** csúszás, kúszás, mászás, talajon és szereken.

A talajtorna anyagaként jelenjen meg a gurulóátfordulás és a kézenállás előgyakorlata a „csikórugdalózás”. Az óvodapedagógus fordítson kiemelt figyelmet az egyensúlyérzék fejlesztésére, a szem- kéz, szem- láb koordináció differenciálódására.

Az óvodapedagógus tervezzen, szervezzék egyensúlyozó játékokat vízszintes és rézsútos szereken, lábboltozatot erősítő speciális és gimnasztikai gyakorlatokat.

Az 5-6-7 éves gyermek mozgásfejlesztésénél hangsúlyt a finommotorika és a szabályjátékok gyakorlati alkalmazása kapja. Az óvodapedagógus minél gyakrabban tervezzen kisebb testrészekkel végzett mozgásokat, használjanak különböző kézi szereket pl. szalag, babzsák, bot, kislabda, nagylabda stb. Ez mind rendelkezésre áll mióta van tornaszobánk.

- **Futásgyakorlatok**, pl. sorverseny, váltóverseny, stb. ismerjék meg a fokozódó futást, a gyorsfutást és a lassú futást.

- **Ugrásgyakorlatok**, pl. szökdelés haladással páros és egy lábon, sorozatugrások különböző távolságban és magasságban elhelyezett tárgyakon át, nekifutással magas- és távolugrás, stb.
- **Dobásgyakorlatok, labdagyakorlatok** pl. egykezes, kétkezes alsó és felső dobással célba dobás magas kötél felett, labdavezetés járás, futás közben, párokban, kisebb csoportokban.
- **Támaszgyakorlatok**, pl. pókjárás, rákjárás, talicskázás, stb.

Az óvodapedagógus tervezze úgy a játékokat, hogy közben folyamatosan gyakorolják a már megismert talajtorna elemeket, a gurulóátfordulást, a test hossz tengely körüli átfordulást, és láblendítéssel a kézen állást. Az egyensúlyozó játékok fej- kar és lábmozgással legyenek kiegészítve.

Az óvoda szervezzen szülők részvételével mozgásos játékokat pl. nyílt napok, gyermeknap, stb..

Gyakorlati útmutató a gyermekek mozgásszükségleteinek differenciált kielégítése érdekében tervezett, különböző szervezeti formák megteremtéséhez

Az óvodapedagógus a gyermekek szabad mozgását, a délelőtti és délutáni udvari játékidőben biztosítja.

Az irányított mozgásos tevékenységet mindhárom korosztálynak heti egy alkalommal szervezze meg, különböző időkerettel. A mindennapi testedzés (kocogás, futás) mindhárom korosztálynak ajánlott. A futás mennyiségét a gyermekek szabadon határozhatják meg.

A mindennapos irányított testmozgás keretében szervezzünk zenés mozgást, ahol a gyermekek korcsoporttól függő időkeretben zenére mozoghatnak. A mindennapos irányított testmozgás részét képezhetik a zenére, zenei ritmusra végzett mozgásos feladatok, (népi) játékok és táncok (kiemelten a néptánc), amelyek jelentős mértékben segítik a mozgáskultúra játékos, táncos úton történő fejlesztését. Az óvodapedagógus az utánpótláson alapuló mozgások anyagát lehetőleg gimnasztikai elemekből építse fel figyelve az igényes zeneválasztásra, életkornak megfelelően pl. kartartások, kar- kéz-láb- mozgások, ill. különböző irányú járásgyakorlatokból.

A zenés tornán begyakorolt mozgások alkalmasak lehetnek egy- egy óvodai rendezvény megnyitásához is.

A szabadon szervezett énekes játékok ugyancsak jól szolgálják a gyermekek mozgásszükségletének kielégítését.

5. 6. A külső világ tevékeny megismerése

A külső világ, a környezet megismerésére nevelés az egész személyiségre ható nevelési folyamat. A gyermekek testi fejlesztését, a közösségi érzés, magatartás és tevékenység kialakítását, a környező valósághoz fűződő pozitív viszony kifejtését egyaránt szolgálja. A gyermekek kíváncsiságára alapozva, az élménynyújtásra, a közvetlen tapasztalatszerzésre épül. A megismerő tevékenység meghatározó eleme a szűkebb, tágabb környezet tevékeny megismertetése, a néphagyományok szokások, a családi kultúra értékeinek megszerettetése, védelme.

A gyermekek a környezettel való megismerkedés során, olyan tapasztalatokat szereznek, amely segíti őket a biztonságos eligazodásban, tájékozódásban.

Célunk:

- A **szűkebb** és **tágabb** környezet megismerése, felfedezése során a gyermekek pozitív érzelmi beállítódásának kialakítása a természeti, tárgyi, emberi, világ értékei felé.
- A sokoldalú tapasztalás és élményszerzés segítségével olyan szokások kialakítása, mely megalapozza a gyerekek környezettudatos magatartását és életvitelét, szűkebb és tágabb környezet megismerése során szülőföldhöz való kötődését.
- A természettel, a környezettel való harmonikus együttélésre nevelés, a természetszerető, azt értő és érző személyiség kialakítása.
- Gyermekeink **szeressék** meg a környezetüket, **védjék**, és **igazodjanak** el benne.
- A **környezettudatos** magatartásformák kialakítása.
- A külső világ megismertetésére irányuló tevékenységek közben fejlődjön **szókincsük**, **beszéljenek helyesen** és érthetően.
- Ismerjenek meg **matematikai fogalmakat**, fejlődjön logikus gondolkodásuk.
- Segítsük elő a gyermekek **önálló véleményalkotását**, **döntési képességét**

Az anyanyelvi nevelés feladatai a külső világ tevékeny megismerésében:

- A spontán és irányított beszélgetés, a verbális fejlesztés a környezet megismerésének komplex-integrált tevékenységsoraiban célként és eszközként egyaránt megvalósítandó.
- A matematikai fogalmak – mennyiségi, alaki, nagyságbeli és téri viszonyokat – tudatos használat során észrevétlenül beépülnek a gyermekek szókincsébe.
- E tevékenység során fejleszteni a gyermekek beszédmegértő és nyelvi kifejezőképességét.

Az óvodapedagógus feladatai:

- A 3-6-7 éves gyermekek számára **érthető** és **átélhető**, helyi környezeti értékek meghatározása a környezetünk felfedeztetése és megszerettetése érdekében.
- A tevékenység **differenciált** szervezeti formáinak megteremtése.
- A gyermekek **kommunikációs** készségének fejlesztése a közvetlen tapasztalat- ill., ismeretszerzés során.
- A környezetvédelem alapjainak elsajátíttatása, a **környezetbarát** magatartást kialakítása.
- Megismertetni a gyerekeket a következő mondással: „**Az erdőben csak a lábnyomodat hagyd ott, és csak az élményeidet vidd magaddal.**”
- Az óvodapedagógus segítse elő a gyermek önálló véleményalkotását, döntési képességeinek fejlődését, a kortárs kapcsolatokban, és a környezet alakításában, továbbá a fenntartható fejlődés érdekében helyezzen hangsúlyt a **környezettudatos magatartásformálás** alapozására, alakítására.
- Az ünnepek, a hagyományok közvetítésével kell erősíteni a **szülőföldhöz** való tartozás érzését és az **egyetemes nemzeti kultúra** értékeinek őrzését.
- **Matematikai fogalmakkal** való ismerkedés, gyakorlás, a logikus gondolkodás kialakítása.
- Segítsük elő a gyermekek **önálló véleményalkotását**, **döntési képességét** a **kortárskapcsolatokban** és a környezet alakításában.

Sikerkritériumai:

- Tudják lakcímüket, szüleik nevét, foglalkozását. Tudják saját születési idejüket és helyüket. Érzik a család érzelmi kötődését.

- Különbséget tudnak tenni az évszakok között, felismerik a napszakokat, ismerik környezetük növényeit, állatait és azok gondozását.
- Gyakorlottak az elemi közlekedési szabályok betartásában, ismerik a közlekedési eszközöket.
- Ismerik az alapvető viselkedés szabályait, kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és a társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek.
- Tudnak legalább 10-ig számolni, össze tudják hasonlítani mennyiség, nagyság, forma szín szerint, és a tízes számkörön belül elő tudnak állítani több kevesebb- ugyanannyi mennyiséget, a tízes számkörben fel tudjon bontani, ill. kiegészíteni.
- Képesek a geometriai formákat felismerni, megnevezni, tér és síkbeli alakzatokat szétválogatni.
- Ismerik az irányokat, a névutókat értik, alkalmazzák, s követni tudják síkban és térben egyaránt.

Gyakorlati útmutató a 3-6-7 éves gyermekek számára érthető és átélhető, helyi környezeti értékek meghatározásához a környezetük felfedeztetése és megszerettetése érdekében

Természeti környezet megismertetése terén 3-4 éves korban:

Az óvodapedagógus tegye lehetővé, hogy a gyermekek figyeljék meg az évszakok változásait, azok szépségét, színeit, jelenségeit, időjárását, növényeit. Gyűjtsenek leveleket, terméseket, kavicsokat, évszakokra jellemző képeket, stb. a gyűjteményeket az óvodapedagógus segítségével helyezték el az élő sarokban.

Az óvodapedagógusok és a dajkák közreműködésével rövid séták során a gyermekek ismerkedjenek meg az óvoda szűkebb környezetével, az utcával. Figyeljék meg az utcában élő állatokat, kertekben lévő növényeket. Az óvodapedagógus tegye lehetővé, hogy a gyermekek vadállatokról készült képeket, diákat, videófilmeket nézzenek, kb. 5-10 perc időtartamban. Az óvodapedagógus biztosítson lehetőséget ahhoz, hogy a gyermekek tükröben megfigyelhessék egész testüket, beszélgessenek testrészeik megnevezéséről. Szervezzon olyan játékokat, ahol lehetőségük van a testükkel, testápolással kapcsolatos ismereteik gyakorlására (pl. orvosos játék).

Társadalmi környezet megismerése terén 3-4 éves korban

Az óvodapedagógus segítségével a 3-4 éves gyermek elsősorban a szűkebb környezetükkel ismerkedjenek meg, így az óvodával, az ott dolgozó felnőttekkel, csoporttársaikkal. Az óvodapedagógus segítse, hogy a gyermekek minél hamarabb megszeressék óvodájukat. A biztonságérzetük kialakulása érdekében az óvoda közvetlen környezetével is ismerkedjenek meg. A gyermekek ismerkedjenek meg az utcával, tekintsék meg kívülről a közelben található intézményeket. Figyeljék a közlekedést, ismerkedjenek a gyalogos közlekedéssel

Beszélgessenek a családról, az összetartozásról, nézegessenek fényképeket saját családjukról. Kísérjék figyelemmel hiányzó társukat, várják vissza örömmel.

Az óvodapedagógus alakítson ki a csoportjára jellemző bensőséges hagyományokat, a gyermekek életkorának megfelelően ünnepeljék meg a nemzeti és vallási ünnepeket, de tartsa tiszteletben a családok ezekről alkotott véleményét.

Természeti környezet megismerése terén 4- 5 éves korban:

Az óvodapedagógus 4-5 éves gyermekek számára szervezzen az óvoda közelében tapasztalat és élményszerző sétákat. Törekedjen a megfigyelések, gyűjtőmunkák gazdagítására.

Az évszakok jelenségeit, időjárások változásait jelezzék az évszakoknak megfelelő időjárástáblán. Ismerjék meg az óvoda környezetében lévő háziállatokat, és a ház körüli állatokat, pl. bogarakat, madarakat, stb.

A gyermekek keressenek összefüggéseket az időjárás és az ember tevékenységei, az időjárás és az öltözködés között. Gyűjtsenek terméseket, s hasznosítsák az óvodapedagógus segítségével.

Nézegetsek a családi képeket, ha van lehetőség, látogassanak el családokhoz.

Az óvodapedagógus segítségével gyarapítsák ismereteiket testükkel (érzékszervek) és annak gondozásával kapcsolatban.

Társadalmi környezet megismerése terén 4-5 éves korba:

Séták során gyakorolják a gyalogos közlekedés szabályait, ismerjék meg a személy és a teherszállító járműveket. Látogassanak el az óvoda szűkebb környezetében lévő intézményekbe (orvosi rendelő, élelmiszerbolt, posta, könyvtár stb.).

Ismerkedjenek meg az orvos és a védőnő egészségmegőrző munkájával.

Külső világ tevékeny megismerése matematikai tartalommal 4-5 éves korban:

Az óvodapedagógus tegye lehetővé a gondolkodáskéesség fejlődésének alakulását olyan helyzetek teremtésével, amelyben különböző szempontokat fedezhet fel, alternatívák között választhat a gyermek, pl. hosszabb, rövidebb, magasabb, alacsonyabb, stb. Tegye lehetővé, hogy a séták során összegyűjtött terméseket, kavicsokat, stb. különböző szempontok szerint csoportosítsák.

Tegye lehetővé, hogy a gyermekek tapasztalatokat szerezzenek mennyiségek nagyságáról, viszonylagosságáról, mérésekkel, párosításokkal.

Hasonlítsák össze környezetük tárgyait, halmazait, személyeit, különböző szempontok szerint. Az óvodapedagógus ismertesse meg a gyermekekkel a négyzet, a téglalap fogalmát tapasztalati úton. A gyermekek szerezzenek ismereteket a térbeli formákról is, pl. kocka, téglalest.

Végezzenek méréseket, kísérleteket, összehasonlításokat, pl. mi a nehezebb, melyik a hosszabb, magasabb, milyen anyagból van (textil, papír, fém).

Természeti környezet megismerése terén 5-6-7 éves korban:

Az 5-6-7 éves gyermekek ismerkedjenek az óvoda tágabb környezetével. A gyermekek gondozzák az élősarkot, ültessenek, csíráztassanak, figyeljék azok fejlődését, gondozzák a növényeket, stb. Sétáik során az óvodapedagógus fedeztesse fel a környék fáit pl. platánfa, gesztenyefa, stb. Figyeltesse meg a családi házak kertjeiben, parkokban az élő és az egy nyári növényeket, a kertgondozás fázisait.

Az óvodapedagógus szervezze meg a környezetvédelmi jeles napokat és a néphagyományok jeles napjait az óvodai intézmény sajátosságai alapján.

Végezzenek a gyerekek egyszerű kísérleteket, pl. jégolvasztás, gilisztafarm, stb. Beszélgessenek tapasztalataik alapján az évszakok, napszakok változásairól, jellemző jegyeikről

Az évszaktbemutató tábla mellett, tervezzenek napszaktbemutató táblát is, amit a gyermekek önállóan kezelnek.

Lehetőség szerint látogassanak meg házi állatokat a közelben, figyeljék meg életmódjukat. Az óvodapedagógus a vadon élő állatok életmódját mutassa be videón keresztül, s legyen lehetőségük azok többszöri megtekintésére. Az óvodapedagógus az állatkerti séták alkalmával biztosítsa, hogy a gyermekek tapasztalatokat gyűjtsenek az állatok életmódjáról, hangjáról.

Beszélgessenek lehetőleg valós szituáció közben, a természeti jelenségekről, állatokról, növényekről, az óvodapedagógus alakítsa ki a gyermekeknél egyed és gyűjtő fogalmakat. Az óvodapedagógus szervezzen olyan munkafolyamatokat, amelyekkel a gyermekek megtapasztalhatják a környezetvédelem fontosságát.

Az elősarokban osztályozzák az összegyűjtött anyagokat, és amit lehet, hasznosítsanak.

Társadalmi környezet megismerése terén 5-6-7 éves korban

Az óvodapedagógus vezetésével lehetőség szerint látogassanak el középületekbe, repülőtérre, állatkertbe, bábszínházba, múzeumba stb. fedezzék fel a tárgyi kultúra értékeit (pl. emlékmű stb.). Séták, kirándulások alkalmával beszéljék meg a helyes viselkedés szabályait. Teremtsen olyan alkalmakat, ahol a gyermekek gyakorolhatják a közlekedés szabályait járműveken is.

Legyen sok ismeretük a szárazföldi, vízi járművekről.

Ismerjék meg a felnőttek munkáját, ha van rá lehetőség, látogassanak meg egy-egy szülőt munkahelyén.

Az óvoda pedagógus biztosítson ilyen irányú eszközöket élményeik újraéléséhez.

Az óvodapedagógus által irányított beszélgetések során bővíljenek és rendszereződjenek a családról alkotott ismeretek. A gyermekek gyakorolják születési adataikat, lakcímüket, szüleik nevét, foglalkozását.

Külső világ tevékeny megismerése matematikai tartalommal 5-6-7 éves korban

Az óvodapedagógus motiválja a gyermekeket arra, hogy örömeiket leljék a matematikai összefüggések meglátásában, a problémák felismerésében, a megoldásban, az igazság megtalálásában. Gyarapítsa a gyermekek ismereteit a tér és a síkmértani formák bővítésével, pl. gömb, kör, háromszög. Építések során szerezzenek tapasztalatokat az irányokról, használják a névutókat, ismerjék meg a szimmetria, a tükrökép fogalmát. A gyermekek szabályosság szerint rendezzenek sorba halmazokat, tárgyakat, személyeket (térben, síkban), állapítsák meg sorszámokkal helyüket a sorban.

Az óvodapedagógus használja ki az óvodai élet során adódó minden alkalmat a matematikai tartalmú tapasztalatok gyűjtésére, alkalmazására. Pl. ki gyűjtött több makkot, kinek a szánkója siklott messzebbre, stb.

Az óvodapedagógus biztosítson folyamatosan olyan játékhelyzeteket, amelyekben a gyermekek megszilárdíthatják, elmélyíthetik matematikai ismereteiket. A spontán szervezett környezeti tapasztalatok bővíti, rendszerezik, fejlesztik az értelmi képességeket, kreativitást.

A pedagógus segítse a gyermekek számfogalmának kialakulását, megalapozását.

Fedeztesse fel a rész-egész viszonyát a válogatások, a bontások gyakorlása során.

Számfogalmuk egyéni fejlettségüktől függően a 6-10-es számkörben mozogjon.

A tevékenységek közben használják a logikai készleteket, ilyen jellegű képességfejlesztő játékokat.

Rendezzenek sorba tárgyakat, a pedagógus fedeztesse fel, hogy a sorozatok olyan rendszerek, amelyek a mindennapokban is életük részei. A sorszámok megértetése.

Vetessük észre az azonosságokat és a különbségeket.

Próbáljanak meg tájékozódni a labirintusokban is, használják az ilyen fajta játékokat.

5. 7. A tevékenységekben megvalósuló tanulás

Az óvodai tanulás egyenlő a tapasztalatszerzéssel, vagyis a tevékenységekben megvalósuló tanulással, a játékkal, az irányított játékkal és a mozgással. A gyermek tanulási képességeinek kibontakoztatása és fejlesztése, a teljes óvodai életet átfogó, folyamatos és alapvető feladat. A gyermek adottságai, a családban és tágabb környezetében szerzett tapasztalatai, valamint az óvodai nevelés során biztosított tanulási formák meghatározzák a gyermek későbbi fejlődési lehetőségeit és alakuló motivációját. Az óvodapedagógus a tanulást biztosító feltételek megteremtése során épít a gyermekek előzetes élményeire, tapasztalataira, ismereteire.

Célunk:

- Cél az **ismeretek átadása, bővítése**, de nem a mennyiség a fontos, hanem az alapkészségek, a **kompetenciák** és a **teljes személyiség** fejlesztése.
- Alakuljon ki a gyermekek képszerű, szemléletes gondolkodása, segítse elő a későbbiek során kialakuló fogalmi gondolkodást.
- **Spontán, játékos** tapasztalatszerzés.
- **A problémamegoldó képesség fejlesztése.**
- A **tanulást támogató környezet** kialakítása, a **felfedezés** lehetőségének biztosítása, és a **kreativitás** kibontakoztatása.
- A **cselekvéses tanulás** sokrétű megvalósítása.
- A **pedagógus kezdeményezte tevékenységek** kapnak hangsúlyt a pedagógus kezdeményezte foglalkozások helyett.
- A tanulás segítése **pozitív értékeléssel**.
- A tanulás folyamatában az **anyanyelvi nevelés** valósuljon meg.
- Az óvodai tanulás elsődleges célja az óvodás gyermek alapkészségeinek és kulcskompetenciáinak fejlesztése, az attitűdök erősítése. A folyamat eredményeképpen az iskolai beilleszkedés közvetett elősegítése. A tanulási folyamatban teljesséjének ki a gyermek kompetenciái, készségei, képességei, tanulási attitűdje.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Vegye figyelembe, hogy a tanulás folyamatos, jelentős részben utánzásos, spontán tevékenység, amely nem szűkül le az ismeretszerzésre.
- Egész nap folyamán adódó helyzetekben, természetes és szimulált környezetben, kirándulásokon, és az óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenységekben és időkeretben valósítsa meg.
- Keltse fel a tanulás iránti vágyat és az érdeklődési kedvet.
- A gyermeki kérdésekre épülő ismeretátadás lehetőségének kiaknázása.
- A gyakorlati problémamegoldásra ösztönözni a gyermekeket.

- Az egyéni fejlődési, érési ütem figyelembevétele a tevékenységek felkínálása során.
- A kiemelkedő képességű gyermekek felismerése, fejlesztése.
- A részképesség-lemaradás időbeni kiszűrése, és a szükséges teendők megtétele.

Az óvodai tanulás feladata:

A gyermek a tanulás folyamán váljék:

- érdeklődővé, kíváncsivá, legyen képes elmélyült foglalkozásra;
- önállóan, leleményesen tevékenykedjen, kísérletezgeszen;
- ötletei, elképzelései legyenek, amihez a kivitelezés módját is keresi;
- igénye legyen az elkezdett tevékenységek befejezésére;
- tudjon kompromisszumokat kötni;
- környezetéhez tudjon alkalmazkodni;
- fejlődjön figyelme, feladattudata, koncentráló képessége, helyzetfelismerése, alakuljanak; gondolkodási alapműveletei;
- a gyakorlási lehetőségek sokszínűségével az alkalmazható tudásra tegyen szert.

Sikerkritériumai:

- A gyermekek, az óvodapedagógus irányításával, szívesen vesznek részt a tervezett, szervezett, kezdeményezett tevékenységekben, játékokban.
- Bátran kérdeznek, aktívan érdeklődnek.
- Kialakul problémamegoldó, önértékelő képességük.
- A tanuláshoz szükséges kompetenciák koruknak megfelelően fejlettek.
- Elsajátítják azokat a magatartási formákat, viselkedési szokásokat, melyek elősegítik az erkölcsi tulajdonságok kialakulását.
- Képesek választani az alternatívák között, és képesek megvalósítani saját elgondolásukat is.
- Az egyszerű feladatokat megértik.
- Ha a helyzet úgy kívánja, kívárlják, míg rájuk kerül a sor.
- Érdeklődők, figyelmük könnyen felkelthető környezetük és összefüggéseik iránt.
- Feladattartásuk, munkatempójuk életkoruknak megfelelő.
- Képesek eseményeket sorrendiségében pontosan visszaadni.
- Képeken keresztül felismerik az összefüggéseket (képolvasás).
- Problémahelyzetet cselekvés útján képesek megoldani.
- Szándékos figyelemre képesek, annak tartóssága koruknak megfelelő.
- Képesek a korábban elsajátított ismeretek szándékos felidézésére

Gyakorlati útmutató a gyermeki tanuláshoz

Az óvodapedagógus a sokféle tevékenység biztosításával teremtsen meg a lehetőséget a gyermekek érdeklődésének kielégítésére, a tapasztalatszerzésre, a „megtanulás”, a gondolkodás örömeinek átélésére, az alkotás, a természeti, társadalmi környezet szépségének felfedezésére.

(A sokféle tevékenység elősegíti az érzékelések, észlelések, megfigyelőképességek fejlődését, tartósabbá válik figyelmük, emlékezetük, gazdagodik fantáziájuk, fejlődik beszédük, és gondolkodásuk. Képesé válnak a problémák felismerésére és annak megoldására is.)

Az óvodapedagógus vegye figyelembe, hogy a gyermekek spontán, önkéntelen módon tanulnak, ezért a gyermekek szükségleteire, vágyaira, önkéntelen figyelmére támaszkodva irányítsa a tapasztalat- és ismeretszerzés folyamatát.

Használja ki, hogy a gyermekeket a tanulásban a kíváncsiság, az óvodapedagógushoz fűződő érzelmi kapcsolata, a kialakított helyzetek motiválják.

A gyermekek tevékenységi szükségleteinek kielégítése az eredményes tanulás feltétele.

Az óvodapedagógus vegye figyelembe, hogy a gyermekek egyéni fejlődése más és más, ezért egyéni fejlettségüknek megfelelően differenciált feladatadással készítse őket sokoldalú tevékenységre.

Az óvodapedagógus törekedjen arra, hogy a tanulás játékos jellege megmaradjon. A játékos problémamegoldás fokozza a gyermekek érdeklődését, kitartását, fejleszti gondolkodásukat.

A gyermekek kapjanak lehetőséget a problémák közös megoldására, mert ez segíti őket egymás megértésében, többoldali megközelítésében.

Az óvodapedagógus az együttműködést úgy alakítsa, hogy fejlődjön a gyermekek közösségi tulajdonsága, magatartásmódjuk, viselkedési szokásaik. (A tanulási folyamatban jön létre a gyermekek tanuláshoz szükséges beállítódása, a feladattudata.).

Az óvodapedagógus előre megtervezett feladatok alapján a gyermekek szükségleteinek, érdeklődésének, egyéni fejlettségükhöz igazodva szervezze meg és irányítsa a tanulást.

A gyermekek a tevékenységeik során szerzett benyomások, tapasztalatok, élmények alapján tanulnak és általuk fejlődnek. A szociális és intellektuális tanulási képességek fejlődését az óvoda felerősíti. Ennek elsődleges terepe a játék és a mindennapi óvodai élet. Az óvodás gyermek értelmi képessége: érzékelése észlelése, emlékezet, figyelve, képzelete, képszerű szemléletes gondolkodása a szabadjátékon és az irányított játékon keresztül fejlődik.

A tevékenységekben megvalósuló tanulás azt jelenti, hogy az óvodapedagógus által kezdeményezett párhuzamos tevékenységek a játékidőbe ékelődnek, tagolódnak úgy, hogy közben nincs, vagy alig van játékelrakás. Így a gyermekek a tevékenység befejezése után igényük szerint visszatérhetnek eredeti játékaikhoz, vagy újat kezdenek. A gyermekek örömmel (játszva) és teljesen spontán tanulnak.

- Ehhez társulnak olyan szervezett tanulási lehetőségek, mint az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, amely a gyermek ismeretszerzését magába foglalja.
- Az utánzások, spontán, minta- és modellkövetéses magatartás- és viselkedéstanulás folyamatában, mindvégig az óvodapedagógus a főszereplő, aki tetteivel a legerősebb hatást gyakorolja a gyermekekre. A szokástanulást és az alapvető ismeretek elsajátítását tervezzék meg a projektszerű tanulással, aminek eredménye a szülők számára is követhető, megerősített vizuális jelekkel. Ebben a tanulási rendszerben felerősödik az információáramoltatás és az együttnevelés.
- A programban jelentős szerepe van az óvodapedagógus által kezdeményezett egyéni fejlesztésnek, amely számos probléma – és feladatmegoldás lehetőségét adja a gyermekeknek.

Irányított tevékenységek formái:**Tevékenységekben megvalósuló tanulás (A 3- 6- 7 éves gyermeknek egyaránt alkalmas):**

Kötött	Mozgás, Mozgásos játékok
Kötött, vagy kötetlen	Mozgás, mozgásos játékok Verselés, mesélés Ének, zene, énekes játékok, gyermektánc A külső világ tevékeny megismerése (Matematika) Rajz, festés, mintázás, kézi munka

Az irányított tevékenységek munkaformái:

Frontális	Mozgás, mozgásos játékok Verselés, mesélés Mindennapos mozgás Ének, zene, énekes játékok, gyermektánc A külső világ tevékeny megismerése Rajz, festés mintázás, kézi munka
Mikro csoportos	Verselés, mesélés Ének, zene, énekes játékok, gyermektánc A külső világ tevékeny megismerése (matematikai tartalommal) Rajz, festés mintázás kézi munka
Egyéni	Képességfejlesztés egyéni igény, szükséglet szerint

Az irányított tevékenységek időkeretei korcsoportonként:

KOROSZTÁLY	3-4 ÉVESEK	4-5 ÉVESEK	5-6-7 ÉVESEK
Verselés, mesélés	Naponta 5-10 perc	Naponta 10-15 perc	Naponta 15-20 perc

Ének, zene, énekes játékok, gyermektánc	Heti 1x 10-15 perc	Heti 1x 15-20 perc	Heti 1x 30-35 perc
Rajz, festés, mintázás, kézi munka	Heti 1x 10-15 perc	Heti 1x 15-20 perc	Heti 1x 30-35 perc
Mozgás, mozgásos játékok	Heti 1x 10-15 perc	Heti 1x 15-20 perc	Heti 1x 30-35 perc
Külső világ tevékeny megismerése matematikai tartalommal	–	Heti 1x 15-20 perc	Heti 1x 30-35 perc
A külső világ tevékeny megismertetése	Heti 1x 10-15 perc	Heti 1x 15-20 perc	Heti 1x 30-35 perc

A 3- 4 éves gyermekek napi irányított tevékenységének ideje maximum 35 perc.

A 4- 5 éves gyermekek napi irányított tevékenységének ideje maximum 45 perc.

Az 5- 6- 7 éves gyermekek napi irányított tevékenységének ideje maximum 65 perc.

A program megvalósításához szükséges tanulási módszerek

- A módszerek megválasztását a gyermekek életkori sajátossága, test- lelki állapota, szükséglete. Érdeklődése, kíváncsisága befolyásolja.
- Az óvodapedagógus a módszereit változtatatosan, mindenkor az adott szituációnak megfelelően kombinálja.
- A játékoság, a felfedezés, ráébredés lehetősége, a közvetlen tapasztalatszerzéshez kapcsolódó gyűjtögetés, elemezgetés, rendszerezés, minél gyakrabban jelenjen meg a tevékenységekben.

Alapelvek a tanulási folyamatok értékeléséhez.

- A gyermekek akkor tudnak önfeledten, boldogan tevékenykedni, ha sok buzdítást, dicséretet, pozitív megerősítést kapnak. Ezért az óvodapedagógus törekedjen arra, hogy mindegyik gyermek, minden nap kapjon valamilyen pozitív megerősítést. Kerülje a sztereotip értékeléseket (ügyes vagy stb.) helyette a gyermekek konkrét, jó cselekedetét, tettét emelje ki.
- Az óvodapedagógus alkalmazza a differenciált, árnyalt értékelést.
- Alkalmazza a jutalmazás sokféle módszerét: dicséret, megerősítő pillantást, testközelséget, gesztust, mimikát, szóbeli közlést egyénileg, a csoport előtt és a szülőknek egyaránt.
- A büntetés teljes mértékben kerülendő a tanulási folyamatban, mert a gyermek kíváncsiságát, érdeklődését, motivációját tönkre teszi, lefékezi. Az óvodapedagógus a tanulási szokásokat alakítsa úgy, hogy egy gesztus, tekintet, egy átrendeződés segítsen a nemkívánatos magatartás megszüntetésében.
- Az óvodapedagógus törekedjen arra, hogy minden gyermek reálisan ismerje meg testi, lelki, szellemi értékeit, de azt is tudja melyek a hiányosságai.

- A tanulási folyamatban is csak akkor segítsen az óvodapedagógus a gyermekeknek, ha kéri segítségét, mert elakadtak a probléma megoldásában. A gyermekek próbáljanak minél több mindent önállóan megoldani.

5.8. Munka jellegű tevékenységek

A személyiségfejlesztés fontos eszköze a játékkal és a cselekvő tapasztalással sok vonatkozásban azonosságot mutató munka és munka jellegű játékos tevékenység – az önkiszolgálás, a segítség az óvodapedagógusnak és más felnőtteknek a csoporttársakkal együtt, értük; később önálló tevékenységként végzett alkalmi megbízások teljesítése; az elvállalt naposi vagy egyéb munka.

A gyermekmunka jellegű tevékenysége:

- **örömmel és szívesen végzett aktív tevékenység,**
- **a tapasztalatszerzésnek és a környezet megismerésének, a munkavégzéshez szükséges attitűdök és képességek, készségek, tulajdonságok, mint a kitartás, az önállóság, a felelősség, a céltudatosság alakításának fontos lehetősége**
- **a közösségi kapcsolatok a kötelességteljesítés alakításnak eszköze, a saját és mások elismerésére nevelés egyik formája.**

Célunk:

- A gyermeki munka megszerettetésén keresztül olyan készségek, tulajdonságok alakuljanak ki, melyek pozitívan befolyásolják a gyermekek közösségi kapcsolatát, kötelességteljesítését.
- A személyiség sokoldalú fejlesztésére alkalmas a **játékkal és a cselekvő tapasztalással**, tanulással sok azonosságot mutató, munka és munka jellegű tevékenység.
- A munka **aktív tevékenysége** legyen a gyermekeknek.
- A munkavégzéshez szükséges **attitűdök** kialakítása.
- **Saját és mások elismerése** a munka során.
- Anyanyelvi nevelés a munkajellegű tevékenységek alkalmával.
- **A környezettudatos** viselkedési normák alakítása.
- A munkavégzés közben is erősíteni a **szülőföldhöz** való tartozás érzését, a **közösségért** végzett munka örömet.
- Az önálló munkavégzésre való képességek fejlesztése, a munka megbecsülésére nevelés.

Az anyanyelvi nevelés feladatai a munka jellegű tevékenységek során:

A tevékenységekhez kapcsolódó spontán beszédhelyzetekben különböző beszédformák (udvarias megszólítás, cselekvésre szólítás, utánzásra készítés, kérés, buzdítás, dicséret verbális kifejezései), valamint a munkavégzéssel kapcsolatos fogalmak, ok-okozati összefüggések helyes szóbeli kifejezéseinek gyakorlása.

Az óvodapedagógus feladata:

- Cselekvő tanulással a különböző típusú munka jellegű tevékenységek szervezése, azok feltételeinek biztosítása.
- A munkavégzéshez szükséges készségek, képességek, tulajdonságok alakítása, a gyermekek egyéni képességeinek figyelembevételével.

- A munkavégzéssel kapcsolatos fogalmak, ok-okozati összefüggések, műveletek verbális megnevezése, mondatba foglalása által az anyanyelv fejlesztése.
- A munkaeszközök használatának megtanítása.
- Biztosítsa, hogy a gyermekek munkavégzése közben olyan tapasztalatokat szerezzenek – célirányos közreműködéssel - amelynek hatására kialakul bennük a munka céljának tudata, a felelősségérzet, a munka iránti tisztelet, az eredmények megbecsülése, hasznosságának értelme.
- Elegendő munkalehetőség szervezése, kerti munkák, növényápolás, stb.
- Az óvodapedagógus munkával soha ne büntessen, az legyen inkább jutalom.
- Az értékelés mindig konkrét, reális legyen és az adott gyermeket önmagához mérten kell értékelni, fejleszteni.

Sikerkritériumai:

- A gyermekek örömmel és szívesen végzik a munkát.
- Munkajellegű tevékenységeiket a felelősségérzet, a feladattudat és a kitartás jellemzi.
- Tudják a munkafolyamatokat, ismerik és betartják a balesetvédelmi szabályokat
- Önállóan, igényesen végzik önkiszolgáló, ill. napi munkát.
- Időnként olyan megbízatásoknak is eleget tesznek, amelyek otthoni előkészületeket igényelnek.
- A környezet rendjének megőrzése érdekében ügyelnek és segítenek annak tisztán tartásában.
- Munkajellegű tevékenységeiket a felelősségérzet, a feladattudat és a kitartás jellemzi.
- A munkaeszközöket rendeltetésszerűen használják, vigyáznak maguk és társaik épségére.
- Örülnek, ha kötelességeiknek eleget tettek, képesek gyönyörködni az általuk elvégzett munka eredményében.
- Szívesen teljesítenek egyéni megbízásokat.
- A testápolással, az étkezéssel és az öltözködéssel kapcsolatos teendőket önállóan végzik.
- Szívesen közreműködnek a növények, gondozásában, tevékenyen vesznek részt a természet megóvásában.
- A közösségért végzett munka során megjelenik helyes önértékelésük, nő önbizalmuk.
- Jellemzi őket a felelősségérzet, a feladattudat és a kitartás.

Az óvodai munka fajtái és jellemzője

A gyermekek munkájának az óvodai nevelésben való felhasználása folyamán a játék és a munka közötti szoros kapcsolatra és a munka sajátos vonásaira építhetünk:

- A munka célja a gyermeke számára kívülről jövő készítés, valamit meg kell csinálnia, el kell végezni.
- Az elvégzett munka eredménye mind a felnőtt, mind a gyermek számára konkrétan értékelhető, minősíthető.
- A munka elvégzése felelősségvállalást jelent a gyermeknek, mert, ha nem végzi el, akkor hiány keletkezik. Ha figyelmeztetik, akkor ráébred, hogy munkájának következménye van. (pl. nem öntözte meg a virágot, elhervad).
- A munka tevékenysége, elvégzése alaposabb ismereteket és kialakultabb készségeket igényel, mint a játék.

A munka hatása a gyermekek személyiség fejlődésére

- A munka céljának megértése, átélése segíti a sikeres munkára való beállítódás és felelősségérzés kialakulását.
- A játék közbeni manipuláció segíti a munka fogások kialakulását.
- Fejleszti gondolkodási tevékenységet – probléma helyzetek, szellemi aktivitás, figyelem találatkonyság, ötlet stb.
- Növeli, fejleszti az állóképességet.
- A kerti munka segíti a természetben bekövetkező változások észlelését, ok- okozati összefüggések meglátását.
- Fejleszti a saját és más munkájának megbecsülését.

A munka irányításában törekedni kell:

- A gyermekek életkori sajátosságainak és képességeinek megfelelő munka önálló elvégzésére.
- Az elemi munkafogások, technikai tudnivalók gondos megtanítására.
- A különböző munkafajták fokozatos megismertetésére.
- Differenciált, konkrét, a gyermek önértékelő képességének kialakulását segítő értékelésre.
- A teljes munkafolyamat megismertetésére.
- A különböző munkatempók figyelembevételére.

Gyakorlati útmutató az óvodai munkafajtákhoz

Önkiszolgálás:

Az önkiszolgálás, mint tevékenység és munkafajta, minden további rendszeres munkavégzés alapja. Jelentős helyet foglal el a munkakészségek és szokások kialakításában már kiscsoportban is.

Az óvodapedagógus építsen arra a természetes gyermeki törekvésre és vágyra, hogy egyedül szeretne mosakodni, öltözködni, cipőt fűzni stb.

Erre az önállósági törekvésre építve már a kiscsoportban elkezdődik a testápolással, étkezéssel, öltözködéssel, környezet rendjével kapcsolatos önkiszolgáló munka.

Mivel a gyermekek egyéni sajátosságai, otthonról hozott indíttatásai különbözőek, ezért fontos, hogy egyes követelményminták rugalmasan legyenek kezelve. Szükséges a gyermekekkel szembeni egyéni bánásmód a kialakítandó készségfejlesztéshez.

Az óvodapedagógus kiscsoportban tanítsa meg a gyermekeknek a különböző használati tárgyak alkalmazását, az egyes műveletek lépéseire, és azok célszerű sorrendjére (pl. kézmosás, fogmosás, ruhák összehajtása, stb.) Ehhez mindig megfelelő időt biztosítson.

Az óvodapedagógus érje el, hogy minden gyermek a saját holmiját használja (fésű, fogkefe, törölköző). Egyéni próbálkozásait segítve fejlessze a készségeket, (zipzár felhúzása, gombolás, cipőfűzés) és az öltözködés szokásait az óvodapedagógus, dajka egyaránt.

Az óvodapedagógus alakítsa ki az étkezéssel kapcsolatos szokásokat, tányérok, evőeszközök önálló elővétele, asztalra helyezése, leszedése, elrakása a megfelelő helyre, szalvéta használata, mely később a naposi munka alapja is lesz.

Középső és nagy csoportban az önkiszolgáló munka tartalma a gyermekek személyes holmijainak kezelésével bővül.

Az óvodapedagógus számára az önkiszolgáló munka irányítása fontos feladat az egyes munkafogások, szokások további fejlesztésére, megszilárdítására, és az új készségek kialakítására. Pl. étkezésnél már annak a megkövetelése is, hogy a székeket az asztalhoz csendesen tolja vissza, ha befejezte az evést.

Az óvodapedagógus célja, hogy a gyermek természetes szükségletévé váljon, hogy ellássa, kiszolgálja magát.

A naposi munka

A naposi munkát az óvodapedagógus lehetőleg középső csoportban vezesse be. A kialakítását részben a gyermekek étkezési és egész nap megjelenő önkiszolgáló munkája készíti elő. Fontos feltétele, hogy a gyermekek rendelkezzenek ehhez a munkavégzéshez szükséges készségekkel.

Az óvodapedagógus törekedjen arra, hogy a munkát játékosan szervezze meg, hogy a gyermek örömet leljen benne.

A naposi munka a csoport érdekében végzett tevékenység, melynek célja a csoport szükségleteinek kielégítése. Az óvodapedagógus használja ki a naposi munka végzése során adódó nevelési lehetőségeket, pl. a szépen terített asztal az ízlés, az esztétikai érzék fejlesztését szolgálja.

A naposi munka tartalma a középső és nagycsoportban közel azonos. Az egyes konkrét feladatok tartalmát, típusát döntően az adott csoport sajátosságai, hagyományai, adottságai határozzák meg.

Az óvodapedagógus minden munka megszervezését konkrétan határozza meg, hogy a gyermekek pontosan ismerjék feladataikat, azt, hogy mikor mi a teendőjük.

A naposi munka értékelése, mint minden tevékenységé konkrét, differenciált legyen, természetesen illeszkedjen be az óvoda életrendjébe.

Az óvodapedagógus törekedjen arra, hogy a naposok egyre nagyobb önállósággal oldják meg feladataikat, és szervezzék meg egymás között a munkamegosztást.

A csoport életében vannak olyan munkafeladatok, melyeket a gyermekek alkalomszerűen végeznek, pl. teremrendezés, eszközök előkészítése, stb.

Növénygondozás és állatgondozás

Az óvodapedagógus tegye lehetővé, hogy a gyermekek részt vegyenek a növények, gondozásában. Tudatosítsa a gyermekekben, hogy a gondozással hozzájárulnak azok életfeltételeinek megteremtéséhez. A tevékenység közben információhoz, ismeretekhez jutnak, észreveszik az összefüggéseket.

Ahol a körülmények lehetővé teszik, legyen akvárium, neveljenek halakat, teknőst. A teremben és a kertben az évszaknak megfelelően egyaránt végezhető tevékenység a csíráztatás, a rügyeztetés, az udvaron a fű és a falevelek összegyűjtése, madáretetés, -ítatás. stb.

Gyakorlati útmutató különböző típusú munka jellegű tevékenységek tervezéséhez, s azok feltételeinek biztosításához

Az óvodások munka jellegű tevékenysége a játékból bontakozik ki, elsősorban önmagukért, majd a közösségért végzik. Kezdetben az óvodapedagógus segítségével, később teljesen önállóan.

Az óvodapedagógus mindegyik munkafajtánál adjon mintát az eszközök, fogások, s azok sorrendiségének megismeréséhez. Úgy segítsen a gyermekeknek, hogy minél többször legyen lehetőségük a munka örömeinek átélésére, a célért vállalt erőfeszítés jó érzésére.

Az óvodapedagógus értékelése legyen buzdító, megerősítő, a gyermekekben pozitív érzést alakítson ki a rendszeres munkavégzéshez.

Az önkiszolgáló munkánál az óvodapedagógus gyakoroltassa azokat a fogásokat, melyek a gyermekeket eljutatják a készségszintre, mert a naposi munka csak akkor vezethető be, ha a gyermekek készségszinten ismerik a munkafolyamat menetét, fogásait.

Az óvodapedagógus tervezze meg az egyéni megbízatások lehetőségeit is, pl. kisebbek segítése az öltözködésben, ajándékkészítés a kicsiknek, az óvoda dolgozóinak, rendezvények előkészítése, teremrendezés, stb.

A legnagyobbak teljesen önállóan végezzék el a naposi munkát. Közösén döntsék el a naposi munka megosztását. Ízlésesen esztétikusan terítsenek, munkájukat a kialakított szokások alapján végezzék.

Önállóan végezzenek környezet szépítő munkát, játéktisztítást, a növények gondozásában egyre több feladatot vállaljanak. Ha lehetséges segítenek a belső járdák, utak tisztításában. Az óvodapedagógus tervezze meg az egyéni megbízatások lehetőségeit is, pl. kisebbek segítése az öltözködésben, ajándékkészítés a kicsiknek, az óvoda dolgozóinak, rendezvények előkészítése, teremrendezés, stb.

Az óvodapedagógus hívja fel a figyelmet a munkaeszközökkel okozható balesetek veszélyeire.

6. AZ ÓVODA SAJÁTOS FELADATAI

6. 1. A szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenység

Célunk:

- Kompenzálni a családi nevelés hiányosságait, segíteni a gyermekeket szociális beilleszkedésük során.
- Bizalom elvű kapcsolat kiépítése a családokkal.
- A gyermekek rendszeresen járjanak óvodába.
- Célunk, hogy biztonságérzetet nyújtsunk számukra, amely megalapozza érzelmi kötődésüket az óvodához.
- Ösztönözni társas kapcsolataik pozitív alakulását, és segíteni a testi lelki fejlődésüket.

Pedagógiai feladataink:

- Feltáró munka elvégzése.
- Veszélyeztetett, illetve nehezen nevelhető gyermekek kiszűrése.

- A hátrányos helyzetű gyermekek egyéni differenciált, felzárkóztató fejlesztése.
- Szakmai hálózattal a kapcsolattartás fenntartása.
- Szülői értekezleten a szülők gyermekneveléssel kapcsolatos elméleti ismeretének bővítése, szemléletformáló beszélgetések indítása, szakirodalom ajánlása, szakember meghívása.

A feladat ellátása kapcsán legelső a gyermekek megismerése, a lemaradás területének és mértékének megállapítása. Ezt követi a felzárkóztatás, melynek színtere a játék. Fejlesztési feladatainkat differenciált, egyénre szabott segítségadással valósítjuk meg.

Figyelemfelhívással, példaadással erősítjük a szülők felelősségét, a gyermek otthoni gondozása, nevelése iránt. A gyermekeken keresztül próbáljuk formálni a családi háttér.

A Pedagógiai Szakszolgálattal rendszeres kapcsolat kiépítésére törekszünk annak érdekében, hogy a gyermekek egyéni fejlettségüknek megfelelően, számukra a legoptimálisabb időben kezdhessék meg tanulmányaikat az iskolában.

Sikerkritérium:

- A családok megfelelő segítséget kapnak, melyek problémájuk rendezésére irányulnak.
- Valamennyi feltérképezett esethez kidolgozásra kerül a megfelelő segítségnyújtás.
- Minden rászoruló kisgyermek időben megkapja a segítséget, problémája orvoslásához.
- Csökken a veszélyeztetett és hátrányos helyzetű gyermekek száma.
- A szülők maguktól fordulnak az óvodához gondjaikkal.
- Megvalósul a kötelező óvodáztatás.
- Csökken a mértéktelen hiányzás.

6. 2. A gyermekvédelemmel összefüggő pedagógiai tevékenység

Gyermekevédelmi feladatok

A gyermekevédelem az óvodapedagógus alapvető feladata:

A pedagógus óvodai munkája kapcsolódjon az óvodai élet egészének feladataihoz, célkitűzéseire, a helyi Pedagógiai Programban megfogalmazottak megvalósításához. A megvalósítás során joga van saját módszereit alkalmazni, saját értékrendjét, világnézetét megtartva közvetíteni az ismereteket.

Köteles azonban tiszteltben tartani a gyermekek személyiségét, és családja világnézetét, saját értékrendjét nem kényszerítheti senkire az óvodában, vallási, világnézeti kérdésekről nem foglalhat állást nevelőmunkája során.

Milyen feladatoknak kell eleget tenni óvodai nevelőtestületünknek a gyermekevédelem területén?

- Elősegíteni a kiemelt figyelmet igénylő, veszélyeztetett és hátrányos helyzetű gyermekek óvodába kerülését, járását, **felzárkóztatását**.
- Feladatunk a megelőzés, a probléma felismerése, segítségnyújtás, a gyerekek hátrányos helyzetének csökkentése és a veszélyeztetettség kialakulásának megelőzése.
- Biztosítani a gyermekeket megillető jogok érvényesülését az óvodán belül, szükség esetén, védő- óvó intézkedésre javaslatot tenni.
- A hazájukat elhagyni kényszerülő gyermekeink nevelése során biztosítani kell az **önazonosság** megőrzését, ápolását, erősítését.

- A nem magyar állampolgárságú gyerekek, a hazájukat elhagyni kényszerülő gyerekek és szüleik iránt megértéssel, toleranciával viseltetünk.
- Az óvodapedagógusok beépítik nevelésükbe, tevékenységeikbe a hazájukat elhagyni kényszerülő gyermekek által hozott kulturális értékeket, mely következtében a magyar gyerekek számára érzelmileg közel kerülnek; ezzel segítik beilleszkedésüket és elfogadásukat, csökkentik a testi, lelki, szociális előítéletekből származó kirekesztettség érzését.
- A pedagógus személyes példával ad mintát a gyermekeknek az előítélet-mentes, elfogadó-befogadó magatartásra.
- Elősegíteni az új óvodások befogadását, beilleszkedésüket az adott csoportba lehetőség szerint zökkenőmentessé tenni.
- A gyermekeket és családjukat a lehetőségekhez képest minél jobban megismerni.
- A problémákat, a hátrányos helyzet okozta tüneteket, az okokat felismerni, és ha szükséges, ehhez szakember segítségét kérni.
- A feltáró munka után az indulási hátrányok kompenzálására tervet készíteni és végrehajtani (a kompetenciahatárokon belül).
- **Felzárkóztatást** megszervezni.
- **A tehetséggondozást** megvalósítani, ill. elősegíteni.
- Az óvodán belüli szociális szolgáltatások megszervezésében közreműködni.
- Az integrált nevelést elősegíteni a gyermekek problémái szerinti súlyossági foknak megfelelő ellátási formában.
- A rendszeres óvodába járást figyelemmel kísérni, szükség esetén jelezni a hiányzást.
- A családok szociális és anyagi helyzetének megfelelően a különböző támogatásokhoz való hozzájárulást javaslatával elősegíteni.
- Minden rendelkezésre álló eszközzel segíteni a gyermekek családban történő felnevelését.
- A szülőkkel való együttműködő kapcsolat kialakítása, a szülői szerep eredményesebb betöltésének elősegítése.
- Jó kapcsolat kiépítése a helyi társadalom gyermekvédelmi rendszerében érintett szervekkel, személyekkel.
- A prevenció minden gyermekre történő kiterjesztése.

Milyen tevékenységekkel segíthetjük elő a gyermekvédelem hatékonyságát?

- Rendszeres kapcsolattartás a szülővel, szülői értekezletek, nyílt alkalmak, fogadóórára való behívás szervezése.
- Jogi segítségnyújtás szervezése szükség esetén.
- Gyermeki és szülői jogok bemutatása, érvényesítésének módjait megismerttetve.
- Szükség szerint a gyermekvédelmi feladatok megbeszélése.
- A csoportnaplókban egyénre szóló tervezés, nyomon követés.
- Fejlődési napló.
- Logopédiai ellátás.
- Segítségnyújtás pályakezdő kollégáknak a gyermekvédelmi munkájukhoz.
- Kapcsolat a Gyermekjóléti Szolgálattal, esetmegbeszéléseken való részvétel.

Az óvodai gyermekvédelmi felelős munkája

A gyermekvédelmi felelős a nevelőtestületnek az a tagja, aki az intézmény vezetőjének a megbízásából képviseli a gyermekvédelmi szempontokat, szervezi, irányítja, és személyes részvételével elősegíti ezeknek a szempontoknak az érvényesülését.

A helyi programban kitűzött feladatokat folyamatosan, minden pedagógus elvégzi, probléma esetén jelzéssel él a Gyermekjóléti Szolgálat felé.

Feladata, hogy a családdal és a pedagógusokkal együttműködve kiküszöbölje a veszélyeztetett gyermekekre ható ártalmakat, megvédje őket a testi- lelki, erkölcsi károsodásoktól, ill. ellensúlyozza a veszélyeztető hatásokat, ezentúl jelezze írásban a problémát.

A pedagógiai év folyamán elvégzendő feladatok:

- A pedagógiai év elején megtervezi a gyermekvédelmi munkaprogramot az adott évre. Ezt a feladatot havonkénti bontásban készíti el a gyermekvédelmi felelős, konkrét tevékenységeket jelölve benne a felelőssel együtt.
- A pedagógiai év elején tájékoztatja a szülőket a gyermekvédelmi tevékenységekről, fogadóórájáról, arról, hogy probléma esetén milyen óvodán kívüli gyermekvédelmi feladatokat ellátó, intézményeket kereshetnek fel.
- Amennyiben szükséges, évente legalább egyszer egyeztet a jegyzővel vagy az önkormányzat illetékes előadójával és a gyermekjóléti szolgálattal a nyilvántartást illetően.
- Munkájáról évente beszámol a nevelőtestületi értekezleten, ill. egyéb esetben az intézményvezető utasítására.

A gyermekvédelmi felelős munkája a társintézményekkel:

- Folyamatosan kapcsolatot tart általában és konkrét esetekben a Pedagógiai Szakszolgálat, a gyámhatósággal, a pártfogókkal, nevelőszülői felügyelettel, rendőrséggel, valamint a családokkal foglalkozó szakemberekkel és segítőkkel.
- Rendszeresen figyeli a gyermekvédelemmel kapcsolatos jogszabályok változását, a helyi önkormányzat kapcsolódó rendeleteit, és ezt a főigazgató és kollégái tudomására hozza.
- Fontos feladata, hogy segítse és szorgalmazza a veszélyeztetettség, a hátrányos helyzet kritériumainak intézmény szintű megállapítását.
- Ha a gyermek veszélyeztetettségének megakadályozása érdekében tett óvodai intézkedési lehetőségek kimerültek, felveszi a kapcsolatot az illetékes szervekkel. Intézkedést kér azoktól a szakemberektől, akik illetékesek a gyermek problémáinak megoldásában. (gyermekjóléti szolgálat, védőnő, orvos, jegyző)
- Az intézményben jól látható helyen közlést tesz a gyermekvédelmi feladatokat ellátó intézmények címét, telefonszámát.

A gyermekvédelmi felelős munkája az óvodában:

- Összehangolja a gyermekvédelmi tevékenységet az óvodában dolgozó óvodapedagógusok között.
- Nyilvántartja a veszélyeztetett a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű és gyermekeket. Feljegyzi a nyilvántartásban a gyermekekkel, ill. a családdal kapcsolatos intézkedéseket, és azok eredményességét. Ezt a feladatot a csoport óvodapedagógusaival végzi.
- Folyamatosan ellenőrzi a nyilvántartásba vétel, ill. a megszüntetés okait.

6. 3. A gyermekek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések

Cél:

Az emberi jogok és gyermekeket megillető jogok tiszteletben tartásával az egyenlő hozzáférést biztosítani számukra az óvodai nevelés minden terén és tevékenységében.

Célunk továbbá: a gyermekek önbecsülésének, önértékelésének, én hatékonyság érzésének fejlesztése. A társas kompetenciák esetében a tolerancia a szolidaritás és az együtt működési képességek fejlesztése.

- Az óvodai nyitvatartás szülői igényeinek megismerése, az igényekhez igazodó működés megszervezése.
- A gyermekek személyiségfejlődését követő mérések, megfigyelések naprakészek a gyermekekhez igazodó differenciált fejlesztési feladatok megvalósítása érdekében.

Az esélyegyenlőséget szolgáló intézkedések a gyermekek:

- értelmi, érzelmi és szociális fejlődésében jelentkező hátrányok felszámolását,
- a nevelés sikerességét szolgálják.

Óvodáink nevelőtestületének módszertani ismeretei, kultúrája biztosítja:

- a befogadó szemléletű nevelést,
- a gyermekközpontú és családorientált nevelés folytatását,
- hogy az óvodai felvételeknél, a csoportok kialakításánál kiegyenlített legyen a hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek száma,
- minden csoport számára biztosítottak legyenek a minőségi nevelés feltételei,
- az érzelmi-erkölcsi nevelés hatékony megvalósítását támogató drámapedagógiai eszközök használatát,
- a gyermekek fejlesztésében a differenciált egyéni bánásmód érvényesüljön,
- a gyermekek fejlettségi szintjének mérésére használt mérőeszközök alkalmazását, az arra épülő fejlesztési terv szerint megvalósuló egyéni fejlesztéseket,
- a hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek fejlesztésébe szükség szerint vonjuk be más szakembereket, fejlesztő pedagógusokat, szervezeteket,
- az óvoda-iskola átmenet kiemelt támogatását a hátrányos helyzetű gyermekek integrált óvodai nevelésben,
- hangsúlyt fektet a tehetségek gondozására, melyben a szülőkkel együttműködve, bevonva tudunk eredményeket elérni,
- a szülőkkel való kapcsolatban a segítés, támogatás, megnyerés legyen a cél.

Pedagógiai programunk a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek megfelelő - a beiskolázhatóságot biztosító - fejlődését szolgálja.

Az óvoda csak a nevelési, szocializációs folyamatot közvetlenül akadályozó tényezők felszámolása terén bír hatékony eszközökkel.

Ennek részterületei:

- a szociális hátrányok kompenzálása
- az intézményi kapacitások fejlesztése
- a pedagógiai munka, a pedagógiai kultúra megújítása, az innovációs hajlandóság erősítés

A **hátrányos helyzet** fogalma tág értelemben az összes olyan családra érvényes, ahol a gyermek szocializációs feltételei kedvezőtlenek. Szűkebb értelemben azonban csak azokat a családokat jelöli, ahol a nem megfelelő szocializációs hatások a család rossz anyagi és kedvezőtlen élethelyzetével függenek össze.

A család elsődleges szocializációs hatásai elsősorban a szülő-gyerek kapcsolatból erednek. Előfordul, hogy a család szocializációs hatásai annak ellenére kedvezőtlenek, hogy megfelelő anyagi feltételek között élnek. A kedvezőtlen szociológiai körülmények, életfeltételek azonban nem minden esetben vezetnek szocializációs hátrányhoz.

A **prevenció** érdekében folyamatos kapcsolatot tartunk fenn a védőnővel, a gyermekorvossal, a gyermekpszichológussal, a Nevelési Tanácsadóval, a Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálattal. Fontos feladatunk

A tagóvodákban a gyermekvédelemmel kapcsolatos feladatokat a gyermekvédelmi feladatokkal megbízott óvodapedagógusok látják el. A tagóvodákban a vezetők irányítják, koordinálják a tevékenységet.

A fejlesztő óvodai programban nevesítjük és rendszerbe állítjuk azokat az elemeket, melyeket még nagyobb tudatossággal és **eredményességét tekintve mérhetően (éves önértékelés)** kívánunk a nevelés folyamatába állítani **a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek esélyegyenlőségének érdekében.**

Tartalmi elemei:

- Szervezési feladatok
- Nevelőtestület együttműködése
- A pedagógiai munka kiemelt területei
- Együttműködések kialakítása az óvodán kívüli szervezetekkel
- Óvoda-iskola átmenet támogatása

7. KIEMELT FIGYELMET IGÉNYLŐ GYERMEKEK ELLÁTÁSA

INTEGRÁCIÓ, INKLÚZIÓ

Az inkluzív pedagógiai szemlélet pedagógusaink mindennapi nevelő munkájának része.

A differenciált fejlesztés a gyermekek egyéni-, életkori sajátosságaihoz, valamint személyiségéhez igazodik. A csoportokban folyó nevelő-, fejlesztő munka tudatosan tervezett keretek között zajlik.

A preventív pedagógiai munka a későbbiekben kialakuló nehézségek megelőzésére szolgál, mely a gyermekek óvodába való érkezésétől az iskolakezdésig tart. Az integráció az inkluzív pedagógia azon része, amely a többségtől bármilyen szempontból eltérő gyermekek elfogadását és a többséggel történő együttnevelését jelenti.

Programunkban a differenciálás értelmezése az inkluzív pedagógia, ez adja az integrációs nevelésünk ideológiai háttérét.

Inkluzív pedagógiánkban a cél a gyermek saját szintjének maximumára való eljuttatása.

Ez az egyénre tervezett pedagógiai gyakorlatot igényel, folyamatos visszacsatolást, nyomon követést.

Az óvoda feladatai az integrált nevelés, a gyermekek differenciált fejlesztése, beilleszkedésük segítése érdekében:

- a nevelőmunkában a másság elfogadására, a tolerancia és empátia fejlesztésére kiemelt figyelmet fordítunk,
- a szocializáció felerősítése,
- a gyermekek személyiségének megismerésére, fejlődésük követésére nagy figyelmet kell fordítanunk,
- a gyermekek közötti különbségek kezelésére a differenciált, egyéni bánásmódot alkalmazzuk,
- a sajátos nevelési igényű, a BTMN-es és a hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek esetében egyéni fejlesztési tervek alapján végzik a fejlesztőpedagógusok, gyógypedagógusok a fejlesztő munkát,

- szükség esetén speciális szakemberek bevonásával segítik a gyerekek fejlődését /logopédus, gyógypedagógus/,
- a gyermekek beiskolázására fokozottabban odafigyelnek, a szülőket tájékoztatják a lehetőségekről.

Célunk, hogy a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek nevelése és fejlesztése illeszkedjen a nevelésünk egészébe. A fejlődésben észlelt elmaradás felzárkóztatása – különösen a plusz egy évet óvodában maradó gyermekek esetében – a megfelelő módszerek alkalmazásával a lehető legoptimálisabb fejlődés megvalósulását tűzi ki célul és egészen az iskolakezdésig tart.

Ebben fejlesztő szakemberek is segítik az óvodapedagógusok munkáját.

A kiemelt figyelmet igénylő, különleges bánásmódot igénylő gyermekek:

1. Sajátos nevelési igényű gyermekek
2. BTMN küzdő gyermekek
3. Halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek
4. Kivételes képességű gyermekek (tehetséges)
5. Különleges ellátást igénylő gyermekek.

7. 1. Sajátos nevelési igényű gyermekek integrált nevelése

Óvodai ellátás, integrált óvodai nevelés az alábbi fogyatékosági körben történik az Alapító Okirat alapján: 091121 (Kormányzati funkciószám). Sajátos Nevelési Igényű gyermekek (szakértői bizottság szakértői véleménye alapján) mozgásszervi, érzékszervi, értelmi (enyhe fokban értelmi fogyatékos), vagy beszéd fogyatékos, autizmus spektrum zavarral, vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (tanulási, figyelem-vagy magatartásszabályozási zavarral) küzd.

Célunk:

Az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramjában megfogalmazott lehetőségek alapján, az integrált nevelés során a sérült illetve lassabban fejlődő funkciók lehető legkorábbi és leghatékonyabb, folyamatosan biztosított speciális fejlesztése mellett a gyermekek életminőségének javítása, beilleszkedésük segítése, melynek eredménye a saját magát elfogadó teljes életet élő, boldog gyermek.

Feladat:

- Óvodába kerülés során a sajátos nevelési igényű gyermekekről a szakszolgálatoktól (gyógypedagógiai, orvosi, pszichológiai) szakvélemény kérése, beszerzése.
- Együttműködés a Gyógypedagógiai Szakszolgálattal (kontroll vizsgálat kérése, kompenzációs lehetőségek bővítése).
- Integrált nevelés rendszerének fogyatékoságból eredő speciális fejlesztő tevékenység megszervezése az óvodai nevelés időkeretein belül szakember irányításával.
- Személyi és tárgyi feltételek biztosítása specifikusan.
- Empatikus magatartás, a másság elfogadása és elfogadtatása a szülőkkel és a gyermekekkel, a másságot elfogadó környezet megteremtése.
- Érzelmi élet gazdagítása (élmények, mintakövetés, szocializáció).
- Értelmi képességek területén megmutatkozó hiányosságok, eltérések kiegyenlítése.
- Pszichikus funkciók, részképességek fejlesztése.
- Sokoldalú, harmonikus személyiségfejlesztés differenciált módszerekkel.
- Egyéni fejlesztés, gyógypedagógiai terápia (szakember) kétszemélyes kapcsolatban, mikro-, illetve makró – csoportosan.
- Előzetes diagnosztizálás, fejlettségi szint felmérése óvodába kerülés után.

- Együttműködés a pedagógiai szakszolgálatokkal – szakvélemény, kontrollvizsgálat, az óvodapedagógusok részére szaktanácsadás – (Szakértői Bizottság, Pedagógiai Szakszolgálat)
- Együttműködés a családdal – másság elfogadása – gyógypedagógiai tanácsadás- esetleges családlá

A fejlesztés alapelvei

- A sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztését kizárólag megfelelő képzettségű szakember láthatja el.
- A fejlesztés feladatait integráltan, csoporton belül az óvónők minden esetben a megfelelő szakember segítségével alapján végezhetik.
- Az óvodai nevelés általános célkitűzéseinek megvalósítására a sérülés mértékének megfelelően törekszünk.
- Ennek érdekében a napirend során mindig csak annyi segítséget adunk a gyermek számára, hogy önállóan tudjon tevékenykedni.

Feladatvállalás az integrált nevelés terén

A sajátos nevelési igényű gyermeknek joga, hogy állapotának megfelelő speciális **ellátásban** részesüljön.

Sajátos nevelési igényű gyermekek integrált nevelése során a cél, az olyan feltételek biztosítása, amely a gyermekek speciális nevelési szükségleteihez, életkori, érési sajátosságaihoz igazodik. Cél, hogy támaszt nyújtsunk, és az érzelmi biztonságon túl, szolgáljuk a harmonikus személyiségfejlesztést, a testi, értelmi, szociális fejlesztést, s egyben arra törekszünk, hogy speciális terápiák, módszerek alkalmazásával, segítsük a gyermekek fejlődését.

Gyakorlati útmutató:

Az óvodapedagógusok mindent kövessenek el, hogy az integrálható gyermekek megtalálják helyüket a csoportban. Segítsenek a kapcsolataik kialakításában. Kövessék figyelemmel a szakemberek munkáját.

Az integrált nevelés során csak olyan fejlesztést szolgáló feladatokat vállaljanak fel, amelynek szakmailag eleget tudnak tenni.

Lehetőség szerint vonják be az óvodapedagógusok a gyermeket a közös játékba, tevékenységekbe.

Segítsék, hogy a sajátos nevelési igényű gyermekek szükségletei is kielégítést nyerjenek.

Inkluzív szemlélettel kell alakítani a gyermekekben rejlő empátiás készséget, az elfogadó magatartást, ezen belül a toleranciát, a türelmességet, a figyelmességet, a segítőkészséget.

A napirend során mindig csak annyi segítséget kapjon a kisgyermek, hogy önállóan tudjon cselekedni.

Az óvónő ismerje fel és gondozza a gyermekben rejlő kiemelkedő teljesítményt, azt a területet, amiben a gyermek tehetséges.

Ezekkel a gyermekekkel, a feladat ellátásához szükséges képzettséggel, végzettséggel rendelkező szakember foglalkozik.

Valljuk, hogy nem a közösségből kiszakítva, hanem a többi gyermek között, párhuzamos tevékenységként kezdeményezett fejlesztőjáték a legjobb formája a fejlesztésnek.

Az óvónőknek olyan befogadó csoportlégtört kell kialakítaniuk, amelyben a gyermekek magatartása kizárja a hátrányos megkülönböztetést, zaklatást, megfélemlítést, megalázást.

Az óvodáskor végére a sajátos nevelési igényű gyermekeket is el kell juttatnunk oda, hogy szívesen járjon óvodába, hogy csoporton belül megtalálja a helyét és ne kerüljön peremhelyzetbe. Örömmel vegyen részt a speciális tevékenységekben és kimutatható fejlődésen menjen át.

7. 2. Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel (BTMN) küzdő gyermekek nevelése

A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján az életkorához viszonyítottan jelentősen alulteljesít, társas kapcsolati problémákkal, tanulási, magatartásszabályozási hiányosságokkal küzd, közösségbe való beilleszkedése, továbbá személyiségfejlődése nehezített vagy sajátos tendenciákat mutat, de nem minősül sajátos nevelési igényűnek.

Cél: a szakértői bizottság szakvéleménye alapján a differenciáló pedagógia és szakszolgálat bevonásával a fejlődés megindítása, elősegítése, felzárkóztatás.

Feladat:

- Az ismeretanyag hatékony beépüléséhez szükséges jártasságok, készségek kialakítása illetve megerősítése.
- Az ismeretszajátítás folyamatát gátló, gyengébben fejlett, diszharmonikus működést mutató részképességek megerősítése.
- A motiváció növelése

A fejlesztés alapelvei

- a BTMN-es gyermekek egyéni fejlesztésének ellátása megfelelő képzettségű szakemberrel, (fejlesztő pedagógus)
- a megfelelő eredmény elérése érdekében hatékonyan működő team-munka kiépítése
- a különböző ismeretekkel rendelkező szakemberek egymást kiegészítő és megerősítő munkája (fejlesztő pedagógus-óvodapedagógus-gyógypedagógus- logopédus)
- megfelelő szakember útmutatásai alapján végzett integrált fejlesztés
- szükség szerint kapcsolatfelvétel külső szakemberekkel (pl.: pszichológus, Pedagógiai Szakszolgálat szakembere, orvos stb)
- a család bevonása a fejlesztést biztosító tevékenységekbe

7.2.1. Az SNI-s és BTMN-s gyermekek fejlesztésének megvalósulása az intézményben

A fejlesztés formái és lehetőségei

- a törvényben biztosított időtartamban *egyéni fejlesztés, felzárkóztatás*
- differenciálás az *integrált nevelés* során
- a *szabad játéktevékenység* lehetőségeinek, illetve a *családi tér* lehetőségeinek irányított kihasználása

A különböző szintereken a fejlesztő, felzárkóztató tevékenység párhuzamosan, egymást kiegészítve, megerősítve folyik!

Egyéni fejlesztés:

Az egyéni fejlesztési terv személyre szólóan, az adott feladatellátást igénylő gyermekekre vonatkoztatva kerül kidolgozásra.

Az egyéni fejlesztési terv kidolgozása során figyelembe kell venni:

- a Pedagógiai Szakszolgálat szakvéleményét,
- saját megfigyeléseket,
- a gyermekkel foglalkozó más szakemberek tapasztalatait,
- a szülőkkel folytatott beszélgetés kapcsán kapott információkat,

A fejlesztés tervezésének időkerete:

Az egyéni fejlesztési terv készítése folyamatos a gyermek fejlődési ütemének figyelembevételével, az egyéni igényekhez igazodva.

A fejlesztés tervezésének tartalmi elemei:

A fejlesztési folyamat tervezésekor figyelembe kell venni, hogy az **érzékelés-észlelés, mozgás, beszéd és gondolkodás** egymástól elválaszthatatlanul működő folyamatok. A gondolkodás az észlelésbe ágyazódva, a cselekvésen keresztül indul meg, s a verbalitás irányában teljesedik ki. Az érzékelés-észlelés és mozgás komplex, kiegyensúlyozott működése elengedhetetlen feltétele a fogalmi szintű megismerésnek, mely az ismeretanyag elsajátításának bázisa. Ennek megfelelően kiindulópontunk a percepció (érzékelés-észlelés) és kognitív (megismerő-észlelő) területek mozgáson keresztül történő fejlesztése, a verbális (szóbeli) szint folyamatos működtetése mellett.

A fejlesztés folyamata:

Egyéni szükséglettől függően a bázisfunkciók megerősítése:

- Észlelési területek együttműködése
- Mozgás, finommozgás (az észlelési és motoros rendszer együttműködése)
- Téri orientáció (saját testen és térben való tájékozódás)
- Nyelvi készségek, beszédszerveződés
- Emlékezet
 - általános fejlesztés
 - a közvetlen emlékezet fejlesztés
 - a megtartó emlékezet fejlesztése
 - a célzott, a részterületnek megfelelő fejlesztés pl: vizuális emlékezet
- Figyelem
 - általános fejlesztés
 - a figyelem terjedelmének fejlesztése
 - a figyelem koncentráltságának biztosabbá tétele
 - a célzott részterületnek megfelelő fejlesztés pl: figyelem
- Készségfejlesztés
 - a megerősített bázisfunkciók segítségével az összetettebb működést igénylő területek fejlesztése (pl: írás készség, számolás-készség stb.)
- Motiváció-fejlesztés
 - sikerélményhez juttatás segítségével a motiváció megerősítése
 - reális én-kép kialakítása
 - mentálhigiénés szempontok érvényesülése

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- Egészséges énkép, és önbizalom alakul ki.
- Növekszik a kudarcűrő-képesség, kialakul a feladattudat.
- Fejlődik az önállóság, az alkalmazkodó képesség.

- Fejlődik a szocializációs készség.
- Rendeződik a látás, hallás, mozgás koordináció.
- Fejlődik az érzékelés-észlelés, a figyelem, az emlékezet.
- Összehangoltabbá válik a gondolkodás és a beszéd.
- Pontosabbá válik a testséma, stabillá válik a dominancia.

Feladatvállalás a logopédia terén

Logopédiai ellátás során a beszédjavítás célja, hogy biztosítsa a gyermekek számára azt a feltételrendszert, amely figyelembe veszi a beszédhiba és kommunikációs zavarok kisgyermekkorai tüneteinek változatosságát, a speciális szükségleteket, az egyéni teherbíró képességeket, a fejlődés egyéni ütemét, alkalmazkodva az egyéni sajátosságokhoz.

A beszédjavító óvodai fejlesztés egyéni, mikrocsoportos formában, kötött keretek között a szülők bevonásával (otthoni gyakorlás) történik.

Az intenzív, sérülés specifikus, sokoldalú fejlesztés az óvodai alapprogram megvalósításán túl, foglalkozási körökhöz kötötten valósítható meg.

Az alapozó foglalkozások (mozgás- és kommunikációfejlesztés, anyanyelvi fejlesztés, vizuomotoros készség – fejlesztés) biztosítják, hogy e gyermekek számára is kialakuljon a sikeres iskolai beilleszkedéshez szükséges testi, értelmi és szociális érettség.

Az óvoda hagyományos felszerelésein túl, biztosítani tudjuk az egyéni foglalkoztató szobát és tornaszobát. A logopédiai tükrön kívül álló tükröt is használunk, valamint szükség van, speciális tornaszerekre, a finommotorikai fejlesztést szolgáló eszközökre, fejlesztő játékokra.

A logopédiai óvodai fejlesztést a mi óvodánkban logopédus tanár végzi, akinek a munkáját az óvodapedagógus segíti.

7. 3. Hátrányos helyzetű és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek nevelése

Óvodánk kiemelt feladata a gyermekek szociálisan hátrányos/halmozottan hátrányos helyzete miatti támogató tevékenység folytatása. A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek részére az egyéni fejlődési ütemükhöz igazított megfelelő minőségű és időtartamú óvodai nevelést biztosítunk. Óvodánk nevelőtestülete megfelelő kompetenciával kezeli és fejleszti az átlagtól eltérő fejlődésű, helyzetű gyermekeket.

Fontosnak tartjuk a gyermekek egyéni képességeit figyelembe vevő differenciált fejlesztést, felzárkóztatást, játékos tevékenységek által. Az óvoda óvó-védő funkcióját a gyermekek szociális – testi/lelki védelmére kiterjesztve értelmezzük.

A szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenység

Bármilyen hátrányos helyzetből származó lemaradás csakis szakszerű, a gyermek társadalmi helyzetére érzékeny pedagógiai szemlélettel és módszerekkel, a szülőket partnerré téve ellensúlyozható. A szülőkkel való együttműködés az otthon és az óvoda világának találkozásával, szülők és nevelők közötti kölcsönös tisztelet alapján valósítható meg, melyben az óvodapedagógusoknak helyzetüknél és képzettségüknél fogva kiemelt szerepük és felelősségük van.

Az óvodai programunk jellemzője a gyermekközpontú és családoorientált szemlélet, valamint az interdiszciplináris megközelítés, mely a kora gyermekkorai fejlődés kérdésében kompetens minden szakma szerepét egyenrangúan fontosnak és egymást kiegészítőnek tartja.

Így ösztönzi az együttműködések kialakítását azokkal a szolgálatokkal, melyek a szülőket támogatják, számukra erőforrást jelentenek, illetve a gyermekeknek szolgáltatásokat biztosítanak.

Célunk:

- eltérő szociális kultúrájuk, hátrányos környezetük miatt eltérő fejlődési ütemük figyelembevételével, egyénre szabott, differenciált fejlesztés biztosítása,
- az óvodáskorú gyermekek beóvodázási arányának növelése, a rendszeres óvodába járás biztosítása.

Rövid távú célok:

- Együttműködés fenntartása a partnerekkel
- A hátrányos helyzetű gyermekek feltérképezése
- Szociális támogatásokról való tájékoztatás
- Szociális segítségnyújtás

A hátrányos helyzet leggyakoribb okai az óvodás gyermekek körében:

- környezeti hatások (lakhatási, egészségtelen komfort nélküli lakások),
- anyagi (munkalehetőségek hiánya, meggondolatlan pénzköltés),
- egészségügyi (egészségtelen életkörünyezet, veszületett betegségek, kikezeletlen betegségek, tisztálkodás hiánya, rendezetlen, szemetes környezet),
- a gyermek személyiségében rejlő okok (elhanyagoló nevelés, erkölcsi kontroll hiánya, beszédzavar, megkéssett beszédfejlődés, veszélyeztető környezet),
- a szülők alulképzettsége.

Feladatok az szociális hátrányok enyhítésére:

- A gyermek közvetlen környezetének megismerése, mindazon **körülmények feltárása**, amelyek a gyermekek testi, szociális, értelmi, érzelmi, erkölcsi fejlődését hátrányosan befolyásolják vagy gátolják.
- Megfelelő információáramlás a felelős szervek és személyek között.
- Egyéni szükségleteiknek, fejlettségi szintjüknek megfelelő segítség nyújtása a személyiségük hatékonyabb fejlődése érdekében.
- A gyermek alapvető szükségleteinek ellátása érdekében a szülők tájékoztatása a lehetőségeikről, és az önkormányzati segítség igénybevételének kezdeményezése (rendszeres és rendkívüli gyermekvédelmi támogatás stb.)
- Szükség esetén a helyi támogatások, egyéb segítség igénybevétele annak érdekében, hogy szociális okok miatt ne maradjon ki egyetlen gyerek sem a kirándulásokról, kulturális programokról
- A családi nevelés hiányossága miatti szokásrendszer- és magatartáskultúra kialakításával és fejlesztésével a további közösségekbe való beilleszkedés segítése.
- Az óvodai élet oly irányú megszervezése, hogy az érintett gyermekek és családjaik számára elérhető legyen, aránytalan teher nélkül.
- Folyamatos kapcsolattartás a szülőkkel, fél évente tájékoztatás a gyermek fejlődésével kapcsolatban, az egységes nevelési szemlélet közelítése érdekében.
- Az óvodák nyitva tartására a szülői igényeknek megfelelően, az igényekhez igazodó működés megszervezése

Szervezési feladatok

- Az igazolatlan hiányzások minimalizálása
- Nevelőtestület együttműködése (rendszeres team munka valamennyi munkatárs részvételével, esetmegbeszélések, hospitálások)

Pedagógiai munka kiemelt területei

- Az óvodába lépéskor komplex állapotfelmérés (részletes anamnézis)
- Kommunikációs nevelés (szókincs, nyelvi kifejezőkészség, beszédértés, beszéd észlelés fejlődésének elősegítése)
- Érzelmi nevelés, szocializáció (az intézményes nevelésbe illeszkedés elősegítése, bizalom, elfogadás, együttműködés)
- Egészséges életmódra nevelés (egészségtudat kialakítása, táplálkozás)
- Társadalmi érzékenység tudatos fejlesztése
- Korszerű óvodapedagógiai módszerek (a gyermek kezdeményezéseire támaszkodó módszerek, differenciálás, kooperatív technikák, mozgás, zene felhasználása, szülőkkel való partneri együttműködés módszerei)

A szociális hátrányokat enyhítő tevékenységek színterei:

- Óvodai nevelés színterei
- Óvodán kívüli programok, tevékenységek
- Egyéni eszközök juttatása
- Adományozások
- Szülői értekezletek
- Fogadóórák
- Szociális Bizottságok ülései
- Védőnői szolgálattal kapcsolattartás

Tevékenységek

- gyakori családlátogatások,
- rendszeres óvodába járásra ösztönzés,
- hiányzások nyomon követése,
- szociális juttatásokra javaslattétel,
- programokba a szülők bevonása,
- kötetlen beszélgetés a szülővel,
- gyűjtések, adományozások kezdeményezése,
- Együttműködés az önkormányzatokkal

7. 4. Kivételes képességű gyermekek (tehetséges)

Napjainkban sokféle vélekedés van az óvodás gyermekek kiemelkedő képességeivel kapcsolatban. Álláspontunk szerint 3-7 éves korosztályban tehetségígéretekről beszélünk, a potenciális tehetségeket ismerhetjük fel, és jogszabály által előírt kötelességünk támogatni annak kibontakoztatását a családdal együttműködve.

Célunk

A gyermekek egyéni szükségleteinek megismerése, képességeik kibontakoztatása.

Feladatok

- a tehetség (valamely kiemelkedő adottság, képesség) legkorábbi felismerése,
- az egyéni aktuális fejlettséghez igazított fejlesztés biztosítása, speciális szükségletek kielégítése,
- tevékenységek szervezése a gyermekek saját aktivitására támaszkodóan,
 - az intellektus, a kreatív önkifejezés támogatása, a szocializáció, az önismeret elősegítése,
 - a fejlesztéshez szükséges speciális eszközrendszer biztosítása,
 - a szülő segítése gyermeke nevelésében.

Kiemelkedően tehetségesnek azt a gyermeket tekintjük, aki egy adott területen sokkal többet képes teljesíteni az életkorának megfelelő átlagnál, aki viszonylag kevés segítséggel nagyon gyorsan tud előre haladni, fejlődni az adott területen. A tehetség a legkritább esetben tud önmagától utat törni, fejlődni, ehhez az kell, hogy a szülő, a pedagógus felismerje ezt, megadja a gyorsabb haladáshoz, az intenzívebb fejlődéshez szükséges többletsegítséget.

Az öt év alatti gyerekekre két okból érdemes külön odafigyelni: az egyik ok a tehetséges kisgyerek sajátos korai személyiségfejlődése, a másik a konkrét képességek és az azokkal szükségszerűen együtt járó igények jellege. Ekkor tehetséggondozás címén főleg nem „fejlesztésre”, hanem egyszerűen csak megfelelő környezetre és érzelmi biztonságra van szükségük.

Már az óvodások esetében is megállapíthatjuk a mozgásos, zenei, matematikai, vizuális képességek kapcsán a tehetség-ígéreteket és segíthetjük fejlesztésüket. Az igazi tehetség kibontakozásáig, viszont még hosszú út vezet. Óvodánkban a kiemelkedő képességű, kreatív gyermekek is a saját csoportjukban élik óvodás életüket. Elsősorban játszanak, azzal foglalkoznak, amit szeretnek, ami érdekli őket. Elsődleges célunk, hogy segítsük őket tovább fejlődésükben, erősítsük erős oldalukat, fejlesszük gyenge területeiket, és olyan biztonságos légkört alakítsunk ki számukra, mely őket elfogadja, személyiségük pozitív fejlődését segíti.

Az óvodai tevékenységek differenciáltan, az egyéni képességeket figyelembe véve, projekt módszerrel, kiscsoportos foglalkoztatási formában történnek, hogy a gyermek az érdeklődési körében minél több oldalú tapasztalatot szerezhessen. Csoportjainkban, a mindennapi tanulást cselekvéses helyzetekbe építi be az óvodapedagógus. Az óvodapedagógusnak az a szerepe, hogy megfigyelje, felismerje, segítse a gyermekeket és hagyja kalandozni őket a tudomány világában.

A tehetség három legfontosabb összetevője: képességek, kreativitás, motiváció.

Érzelmi biztonságban, ingergazdag környezetben a szabad játék és a korai tanulás feltételeit biztosítjuk. Az érdeklődésüknek megfelelő speciális területeken való elmélyüléshez biztosítjuk a feltételeket. A családdal együttműködve különös gondot fordítunk arra, hogy szocializációjukat segítsük, hiszen a társak, a környezet elismerése elősegítik a tehetség kibontakozását.

Speciális célok a tehetséggondozásban:

- a tehetség ígéretek erős oldalának támogatása,
- a gyermek tehetségével összefüggő gyenge területek kiegyenlítése,
- minden terület fejlesztése,
- az elfogadó, személyiségfejlődést segítő légkör kialakítása,

- a pihenés és a relaxációs lehetőség biztosítása.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

Célunkat akkor érjük el, ha

- kiemelkedő képessége fejlődik,
- önismerete pozitív,
- társai elismerik,
- társas kapcsolataiban kiegyensúlyozott.

7. 5. A hazájukat elhagyni kényszerülő gyermekek interkulturális nevelése

A más országból bevándorló, vagy itt tartózkodó családok gyermekei óvodai nevelésének alapelveiben az integrált nevelés szemléletét, céljait és feladatait érvényesítjük.

Célunk:

A hazánkban letelepedő családok gyermekei részére az önazonosság megőrzésének, ápolásának, erősítésének biztosítása, társadalmi integrációjuk elősegítése.

Feladatok:

- felkészülés a gyermek fogadására,
- a magyar nyelv elsajátításának segítése,
- hazánk értékeihez való pozitív kötődés kialakítása,
- nyitott és megértő viselkedés tanúsítása a más anyanyelvűek és kultúrák iránt,
- folyamatos kapcsolat tartása a családdal.

A külföldi állampolgár, nem magyar ajkú gyerekek együttes gondozása, nevelése:

- fejlesztése a magyar állampolgárságú, magyar anyanyelvű gyerekekkel,
- kapcsolattartás a szülőkkel az inkluzív pedagógia jegyében,
- Óvodai nevelési programunkban olyan készségek fejlesztése is a cél, mint a kognitív, az eszköz jellegű (kommunikációs képességek fejlesztése és a szociális készségek, érdekérvényesítés, társadalmi szerepekre való felkészítés) fejlesztése,
- a szülők gyermekük iránti felelősségérzetének kialakítására, megtartására törekszünk,
- a családok szociális különbségeiből adódó hátrányok kompenzálására törekszünk,
- a szülőket szakszerűen segítjük a gyermeknevelésben.

Tiszteletben tartjuk saját nyelvüket, ugyanakkor a gyermekekkel való közös játék és az óvoda más tevékenységformái közben elsajátítják a magyar nyelvet. A felnőttek beszédmintája és a differenciálás, az egyéni képességek fejlesztése ezen a területen is hangsúlyos. Az együttes tevékenységek során arra törekszünk, hogy oldott, feszültségmentes környezetben növeljük a gyermekek beszédbátorságát, nyelvi és nonverbális kifejezőképességüket.

Differenciálással, egyéni képességfejlesztéssel fejlesztjük a csoportközi kapcsolatokat. Természetesnek vesszük és értékünként kezeljük a másságot, a sokszínű, sokféle kulturális háttérű szükségleteket, igényeket és gondolkodásmódokat.

Népmesékkel, versekkel, énekekkel és hagyományainkkal, a saját élményű tapasztalatszerzéssel pozitív érzelmeink keresztül hatunk.

A gyermekek számára az óvoda dolgozóinak viselkedésmintái az eltérő kultúrák természetes jelenlétének elfogadását eredményezik. A magyar gyermekek saját identitásuk, nyelvük, kultúrájuk megőrzése mellett nyitottá válnak mások befogadására, elfogadására és az együttélés formáinak megélésére. A nevelés folyamán a más anyanyelvű gyermek szülőhazája hagyományainak, énekeinek, meséinek beillesztése a tevékenységekbe oly módon, amelyeket a többségi gyermekek is megértenek. Arra törekszünk, hogy a más népek szokásai színesítsék a magyar szokásokat és hagyományokat.

A befogadás és beilleszkedés tekintetében kitüntetett szerepet kap a szülői házzal való pozitív kapcsolattartás, együttműködés. Elsősorban a család igényeinek és szükségleteinek megismerésére törekszünk, ugyanakkor segítséget kell nyújtanunk abban, hogy ők is megismerjék és értsék nevelési törekvéseinket. Együttműködésünk – a gyermek szükségleteinek megfelelően – természetes módon kiterjed a családsegítő, a gyermekvédelmi és gyermekjóléti szolgáltatásokra, a szakmai szervezetekre.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

Célunkat akkor érjük el, ha

- a gyermek szívesen jár óvodába,
- a magyar nyelvet megérti és tömondatokat képes magyarul kimondani,
- saját gyökereit, kultúráját megtartva ismeri, és érzelmileg kötődik hazánk értékeihez,
- szívesen játszik társaival, és a többségi csoporttársak is keresik a társaságát,
- a gyermekek pozitív érzelmekkel, természetesnek élik meg más népek kultúráját.

8. A FEJLŐDÉS VÁRHATÓ EREDMÉNYE ÓVODÁSKOR VÉGÉN (ISKOLAKEZDÉS)

A gyermekek belső érése, a családi nevelés és az óvodai nevelés eredményeként a gyermekek többsége az óvodáskor végére eléri az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettségi szintet. Belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben majd az iskolában az óvodásból iskolássá szocializálódik.

Az iskolakezdéshez az alábbi feltételek megléte szükséges: **testi, lelki, és szociális érettség.**

• Testi fejlettség terén:

Anatómiai, fiziológiai szempontból befejeződik az első alakváltozás. Megszűnik a gömbölyded kisgyermekkorai forma, és átveszi helyét, az iskoláskori testalkat, amely arányosabb, harmonikusabb, tagoltabb. A törzs, és a lábak a fejhez viszonyítva megnövekednek.

Az egyenes törzs megváltozik, kialakul az élettani görbület, a gerinc a háti szakaszon domború, az ágyéki szakaszon homorú lesz. Az alkat megváltozásában alapvető szerep a csontrendszer fejlődésének van.

A váz csontosodása tovább folytatódik, a medencecsont részeinek összezsontosodása elkezdődik.

A csontrendszerre még a nagyfokú rugalmasság jellemző, rendkívül hajlékony, könnyen deformálódik. A kéztő és az ujjpercek csontosodása erősen megindul.

Megkezdődik a fogváltás.

A zsírpárnák helyét izomzat foglalja el. Bár megnő az izmok tömege, azonban egy-egy izomcsoport csak rövid ideig képes nagyobb teljesítményre.

A gyermek ebben az életkorban igen hamar kifárad, ezért óvni kell őt a hosszan tartó, túlzott fizikai megterheléstől.

A testsúly eléri a 18-20 kg-ot, a magasság legalább a 110 cm-t.

Erőteljesen fejlődik az **idegrendszer**. Megnő az agy súlya, eléri a felnőttkori agy súlyának 90 százalékát.

Az agy állományán belül a homloklebeny jelentős fejlődésének a magasabb értelmi funkciók alakulása szempontjából van jelentősége.

Az idegsejtek differenciálása nyolcéves kor körül fejeződik be.

A nagyagy asszociációs pályái jelentősen gyarapodnak, ami a mozgáskoordináció szempontjából jelentős.

A kérgi folyamatok uralni képesek az ösztönös, az érzelmi megnyilvánulások működését.

A központi idegrendszer érése következtében megváltozik az izgalmi és gátlási folyamatok viszonya, meggyorsul a gátlási folyamatok fejlődése, az ingerületi és gátlási folyamatok egyensúlyba kerülnek, aminek következtében az impulzív és labilis magatartást fokozatosan kiegyensúlyozottabb, nyugodtabb viselkedés váltja fel. **A gyermek lassan uralkodni képes érzelmein, vágyain, kívánságain, mozgásait, szükségleteinek kielégítését szándékosan irányítani tudja.**

Az I. és II. jelzőrendszer viszonyában is változás következik be. A II. jelzőrendszer szerepe megnő, bár még mindig az I. jelzőrendszer a domináns.

Mozgásfejllettség terén:

Óvodáskorban megnő azoknak a helyzeteknek a száma amelyek, mozgásfeladatok megoldást igénylik. Az első alakváltozás, a mozgásszervek fejlődés és a **mozgásképességek alakulása** egymással összefüggésben mennek végbe. Az óvodás **mozgásformái gazdagodnak, járása biztonságosabbá válik**, a futás különböző formáit folyamatosan gyakorolja. Játéktevékenysége közben guggol, csúszik, mászik, hajol, leül, feláll, guggolva jár, manipulál, stb.

Mindez a **cselekvések gazdagodásához, fejlődéséhez** és egyre nagyobb mozgásbiztonsághoz vezet, mivel a részmozgások már nem kívánnak figyelemösszpontosítást, s így energia elvonást.

Fokozatosan alakul ki a **téri tájékozódó képesség**, ami azt jelenti, hogy a **gyermekben kialakul a belső, kognitív térkép**, leképezi a környezetét, és el tud igazodni benne. Ez az alapja az iskolában igen fontos síkbeli tájékozódásnak. Az **iránytartást a síkbeli tájékozódás eredményeként tanulja meg.**

A **téri irányokat** jelölő szavakat a gyermek saját testéhez viszonyítva sajátítja el.

Az óvodáskor végére kialakul a **laterális dominancia**, amely az iskolaérettség megállapítás szempontjából igen fontos (ceruzafogás, író-rajzoló tevékenység). A **rajzkészség**, és a **finommotorika megfelelő fejlettségi szintje** is nélkülözhetetlen feltétel az iskolai munka megkezdéséhez.

Erre az időszakra esik a **testséma** kialakulása is. Ez elsősorban annak a következménye, hogy mozgásutánnzás során a gyermek képessé válik egy látott mozdulat pontos kivitelezésére.

Mind a téri tájékozódó képesség, mind a testséma megfelelő kialakulása fontos feltétele az iskolaérettségnek.

Az **egyensúly-érzékelés fejlettsége**, a mozgásfejlettség, a mozgásbiztonság fontos mutatója. A harmonikus összerendezett mozgás kialakulásának elengedhetetlen feltétele a **koordinációs képesség** és a **ritmusérzékelés képességének** megfelelő szintje. **A mozgás egyre koordináltabbá, tudatosabbá, akaratlagossá, célirányosabbá, pontosabbá és fegyelmezettebbé válik.**

A gyermekek testi fejlődésének mutatóiban igen nagy egyéni eltérések, különbségek vannak, ezért a felsorolt élettani sajátosságok nem minden gyermeknél jelentkeznek, azonos szinten, azonos módon és időben. Az ONOAP ezért az iskolaérettség testi kritériumait tömören az alábbiakban határozza meg:

„A testileg egészségesen fejlődő gyermek hatéves kora körül eljut az első alakváltáshoz. Megváltoznak testarányai, megkezdődik a fogváltás, teste arányosan fejlett, teherbíró. Mozdása összerendezettebb, harmonikusabb. Erőteljesen fejlődik a mozgáskoordináció és a finommotorika. Mozdását, viselkedését, testi szükségletei kielégítését szándékosan irányítani tudja.”

- **Lelki érettség terén:**

A lelkiileg egészségesen fejlődő gyermek az óvodáskor végére nyitott érdeklődésével készen áll az iskolába lépésre.

A tanuláshoz **szükséges képességei folyamatosan fejlődnek:**

- Érzékelése, észlelése tovább differenciálódik, (különös jelentősége van a téri észlelés fejlettségének, a vizuális és az akusztikus észlelésnek, a téri tájékozottságnak, a térbeli mozgásfejlettségnek, a testséma kialakulásának)
- Az önkéntelen emlékezeti bevésés mellett megjelenik a szándékos bevésés és felidézés, megnő a megőrzés időtartama, a felismerés mellett egyre nagyobb szerepet kap a felidézés.
- Megjelenik a tanulás alapját képező szándékos figyelem, fokozatosan növekszik a figyelem tartalma, terjedelme, könnyebbé válik a megoszlása és átvitele.
- A cselekvő szemléletes és képi gondolkodás mellett az elemi fogalmi gondolkodás kialakulóban van.
- Érthetően, folyamatosan kommunikál, beszél: gondolatait, érzelmeit mások számára érthető formában, életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni, minden szófajt használ, különböző mondatszerkezeteket, mondatfajtákat alkot, tisztán ejti a magán- és mássalhangzókat, (a fogváltással is összefüggő nagy egyéni eltérések lehetségesek), végig tudja hallgatni és megérteni mások beszédét.
- Elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról, környezetéről, tudja nevét, lakcímét, szülei nevét, foglalkozását, felismeri a napszakokat, ismeri és gyakorlatban alkalmazza a gyalogos közlekedés alapvető szabályait, ismeri szűkebb lakóhelyét, a környezetében élő növényeket, állatokat, azok gondozását, védelmét, felismeri az öltözködés és az időjárás összefüggéseit.

Ismeri a **viselkedés alapvető szabályait**, kialakulóban vannak azok a **magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek**, elemi mennyiségi ismeretei vannak.

Az egészségesen fejlődő gyermek képes a fokozatosan kialakuló együttműködésre, a kapcsolatteremtésre, feladattudata kialakulóban, és ez a feladatok egyre eredményesebb elvégzésében nyilvánul meg. Egyre több szabályhoz alkalmazkodik, késleltetni tudja szükségletei kielégítését. Kitartása, munkatempója, önállósága és önfegyelme biztosítja ezt a tevékenységet.

A pszichikus funkciók működésének hatására kialakul a **pontos és differenciált észlelés:**

- Alak, forma, méret, szín pontos felfogása,
- Összetartó részek értelmes egészként való felfogása.
- Megadott tárgyak térbeli helyzetének helyes felismerése, megítélése.
- Vizuális információk téri elrendezése, vizuális információ sorba rendezése.

A hallott (auditív) információk

- Pontos észlelése, megkülönböztetése, adott hangok kiemelése,
- Adott hangok helyes egymásutánosságának felismerése, hangcsoportok egységbe foglalása.

Összerendezett koordinált mozgás, szem-kéz összerendezett, célszerű együttes mozgás

- A látott-hallott információk összekapcsolásának képessége, motoros visszaadása. A keresztcsatornák együttműködése.
- Rövid idejű vizuális memória.
- Szándékos figyelem kb. 10 perces figyelemkoncentráció.

Az említett funkciók intenzív fejlődése az óvodáskorra esik, ezért optimális **fejlesztésük ebben az életkorban célszerű. Normál fejlődés esetén hatéves korig alakul ki az említett funkciók egyensúlya, működésük összerendezettsége és integrációja.**

Az óvodáskorú gyermek **értelmi fejlődése a képszerű, közvetlen, az első jelzőrendszer útján** történő megismerés. Számára a valóságból annyi ismerhető meg, amennyit érzékszerveikkel felfog.

A fejlesztés közvetlen célja tehát az, hogy az észlelést minél pontosabbá, **differenciáltabbá, realisabbá** tegyünk.

A megismerés még hiányos, mert azt nem az értelmi erők, hanem az érzelmek vezérik.

A gondolkodási műveleteket (analízis, szintézis, konkretizálás, általánosítás, összehasonlítás, differenciálás) eleinte csak **cselekvéses feladatmegoldásban** használja a gyermek, de az óvodáskor végére eljut arra a szintre, hogy az egyes fogalmak sajátos jegyeit megragadja, és képes elvonatkoztatni a különböző szituációkból. Képesé válik az ítéletalkotásra, és a következmények levonására.

Kezdi érteni az egyszerűbb oksági összefüggéseket.

Az óvodások értelmi fejlesztésének célja, hogy az óvodáskor végéig eljussanak az érzékelő apparátus kifejlesztéséhez, amely a tárgyi világ reális megismerését szolgálja, és megalapozza a fogalmi gondolkodást.

Ebben nagy hangsúlyt kap a **nyelvi fejlesztés**, amely minden esetben kísérelje a motoros és az észleléssel történő megismerésnek.

A gyermeki beszéd nagy utat tesz meg, míg eljut az önkéntelen hangadástól az értelmes beszédig.

A beszédfejlődéshez állandó társas kötődés, szervezett, differenciált környezet kell. A társas környezet segítségével tanulja meg a hangok észlelését, létrehozását, majd a szavak megértését, és produkcióját.

A tanulási folyamat feltétele: a beszéd létrehozásához és érzékeléshez megfelelő központi idegrendszer, ép hallákszervek és beszédszervek.

A beszédfejlődés szenzitív szakasza az óvodáskorra esik. Ekkor kezdi pontosan érteni a hang-együtteseket, és erre az életkorra esik a hangrendszer teljes elsajátítása.

Ha ebben az életkorban a beszédészlelés és értés valamilyen oknál fogva – pl. szociális környezet hátrányos volta, ebből adódóan a rossz példa, kevés gyakorlási lehetőség, ill. sérülés révén – megakad, nehézségek lesznek az olvasás tanulásánál.

Amennyiben az óvodáskorban alkalmazott beszédhallás, emlékezet nevelése, ill. beszédmotorium fejlesztése megfelelően történik, a gyermekek írás-olvasás elsajátításában nem lehetnek problémák.

- **Szociális érettség terén:**

Az óvodáskor végére a gyermekek szociálisan is éretté válnak az iskolára. A szociálisan egészségesen fejlődő gyermekkedvező iskolai légkörben készen áll az iskolai élet és a tanító elfogadására, képes a fokozatosan kialakuló együttműködésre, a kapcsolatteremtésre felnőttel és gyermektársaival.

Mind a mentális, mind a szociális érettség szempontjából rendkívül fontossággal bír a gyermek **én-tudatának alakulása**. Az önállósági tendencia egyik pregnáns megnyilvánulási formája a dac. A gyermekek lehetőségei, képességei és vágyainak teljesítési lehetőségei ellentétbe kerülnek. A gyermek szabályozni szeretné környezetét, érvényesíteni vágyait, kívánságait, de ez ellenállásba ütközik valami miatt. A dackorszak különböző megjelenési formái igen fontosak a gyermek későbbi fejlődése szempontjából. **Felnőtt minta révén megtapasztalják az okos kompromisszumkötést, érzelmeik megfelelő kifejezési formáit, képessé válnak arra, hogy vágyaik teljesülését késleltetni tudják.** Tehát fejlődik egészséges önbizalmuk, célképzeteik megvalósulásában, emócióik kezelésében.

Énképük, én-tudatuk az óvodai környezetben jellemzően **önállósodási törekvéseikben** jelenik meg (öltözködés, feladatvállalás) egyre inkább igyekeznek kiemelni önálló szerepüket a csoporton belül is.

A nemi szerepek megnyilvánulása is egyre jellemzőbb. A fiúk egyre „vagányabbak”, szóhasználatuk, viselkedésük, járásuk követi azokat, amiket megfigyeltek, és amihez hasonlítani szeretnének. A lányok anyáskodnak, „nőiesebben” öltözködnek.

Fontos feladat a **fizikai állóképesség fejlesztése**, a fizikai aktivitáson keresztül a **szellemi aktivitás előkészítése**, illetőleg a sikeres mozgásos feladatmegoldások eredményeként az **önértékelés és önbizalom növelése**.

Szabálytudatuk, erkölcsi fejlődésük is fontos állomáshoz érkezik. Elkezdik érteni, hogy a szabályok miért léteznek, azokra miért van szükség, és hogy megszegésük következményekkel jár.

Olykor megtapasztalják azt is, hogy nemcsak külső, negatív visszajelzések, büntetések vannak, hanem létezik egy belső rossz érzés, amely a szabályszegésnél nem más, mint a lelkiismeret-furdalás.

Ennek a negatív emóciónak az átélése vezet majd ahhoz, hogy belássák, vannak szabályok, amik sérthetetlenek, és áthágásuk akkor sem lehetséges, ha azt külső személy nem ellenőrzi.

Az óvodai csoportalakulás folyamatában éli meg a gyermek az egymásmellettségből az együtt tevékenységig fogalmat. Megfelelő óvodapedagógusi irányítás mellett kialakul a gyermekben az összetartozás élménye, a jó együtt lenni érzés, az ún. „mi” tudat.

A pozitívan megélt történetek segítik majd a későbbiekben a beilleszkedést más csoportokba, és még később a másokkal való együttműködésre való igény kialakulását.

A gyermek fejlettségének fontos mutatója a kommunikáció fejlettsége: a felnőtt-gyermek, gyermek-gyermek kapcsolat milyensége.

A beszéd tartalom, a beszéd stílus (tempó, hangsúly, ritmus, hangerő, hangszín) a beszédértés mind olyan részképességek, melyek a jó iskolai teljesítményhez elengedhetetlenek.

Csakúgy, mint a helyes, tiszta hangzóejtés, az alkalmazott szókincs, a szófajgyakoriság, az összefüggések meglátása, az összefüggő szövegalkotás, a reláció viszonyokat jelölő szavak megértése, használata.

Az óvodás gyermek sajátossága, hogy hihetetlen mennyiségű és minőségű érzelmet képes sugározni. **Érzelmek nagyon erősek, intenzívek**, aminek következtében olykor teljesen beszűkül figyelmük, gondolkodásuk és szinte teljesen előnti őket az érzelmi vihar (öröm, düh, harag). Jellemző, hogy ezeket az érzelmi kitöréseket még nem képes uralni a gyermek. Az érzelmek uralkodnak rajta, és nem ő az érzelmein.

Az érzelmek nagy változékonysága jellemzi az óvodást.

Leggyakrabban megnyilvánuló érzelmek a düh és a harag reakciók, az öröm és a szeretet érzések (már a tevékenység is örömforrás), az erkölcsi érzelmek (lehet – nem lehet, helyes – helytelen), és a féltékenység érzése (érzelmi kötés megszakadását érzi és azt védelmezi). Az óvodáskor elején gyakran megfigyelhető a társ ellen irányuló agresszió, (verekedés, hajtépés, harapás), de ez a sorozatos külső visszajelzések következtében csökken, átalakul ún. tárgyra irányuló agresszióvá.

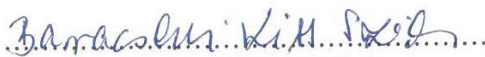
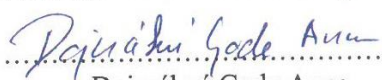
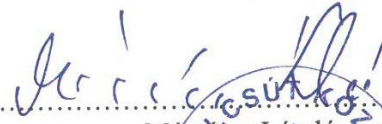
Akadályoztatás esetén a kudarc elviselése, a monotónia tűrés, a késleltetés képessége, a feladattudat és a konfliktus megoldás formája az akarat fejlettségének mutatói.

Szintén az akarat fejlettségét jelzik a szabálytudat, a társakhoz való alkalmazkodás képessége, az önuralom, és a frusztrációs tolerancia.

A feszültség elviselésének képessége az iskolaérettség egyik legfontosabb mutatója, és az iskolai életbe való beilleszkedés egyik fontos feltétele.

Az iskolaérettség lényeges eleme a gyermek érdeklődésének sokszínűsége és tartóssága, a világ felfedezésének, meghódításának vágya.

LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK

Intézmény OM - azonosítója: 029981	Készítette: Kastély Óvoda és Bölcsőde főigazgatója a nevelőtestület bevonásával: Juhász Tiborné főigazgató Ph
Legitimációs eljárás - Az érvényességet igazoló aláírások	
nevelőtestület nevében: Baracskainé Kiss Szilvia főigazgató-helyettes	
Véleményezők	
20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet 118. § (3) a) az óvoda szakmai munkaközössége névében szakmai véleményt nyilvánított: Az óvoda szakmai munkaközössége nevében: Dojcsákné Goda Anna	Az Nkt. 72.§ (5) bek. alapján a Szülői Szervezet a pedagógiai programról szóló tájékoztatást megkapta: Szülői Szervezet elnöke: Dr. Mészáros Beatrix
Az Nkt. 26.§ (1) bekezdése értelmében: A Kastély Óvoda és Bölcsőde Pedagógiai Programját a fenntartó a <u>44</u> /2025 (<u>11.12</u>) határozatszámon jóváhagyta Fenntartó nevében: Mészáros László polgármester Ph 	
A dokumentum jellege: nyilvános	Megtekinthető: az intézmény honlapján
Hatályos: a kihirdetés napjától visszavonásig	
Verziószám: 2/2025	Készült: 1 példányban
Iktatószám: <u>44/2025</u>	

FELCSÚT KÖZSÉGI ÖNKORMÁNYZAT KÉPVISELŐ-TESTÜLETE

H-8086 Felcsút, Fő utca 75.
Tel: +36 (22) 594-036

KIVONAT

Felcsút Községi Önkormányzat Képviselő-testületének 2025. február 12-én megtartott ülésének jegyzőkönyvéből:

***Felcsút Községi Önkormányzat
Képviselő-testületének
14/2025. (II.12.) határozata
a Kastély Óvoda és Bölcsőde 2025. évi Pedagógiai Programja***

Felcsút Községi Önkormányzat Képviselő-testülete, mint fenntartó – a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény 85.§ (2) alapján – az Kastély Óvoda és Bölcsőde 2025. évi Pedagógiai Programját megtárgyalta és azt elfogadta.

A beszámoló a határozat mellékletét képezi.

Határidő: Azonnal
Felelős: Polgármester
Főigazgató

Mészáros László s.k.
polgármester

dr. Sisa András s.k.
jegyző

Kiadmány hiteléül:

